

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

«ДОПУЩЕНО ДО
ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедри
д.е.н., проф.

_____ Володимир ЗАЙЧЕНКО

«___» _____ 2025 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

на тему:

**«ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ
ПП «ШАНС» С. ВІЛЬНЕ, КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ)**

**ECONOMIC MECHANISM FOR DEVELOPING THE INVESTMENT
ACTIVITIES OF AGRICULTURAL ENTERPRISE»**

Виконав здобувач вищої освіти
2м курсу групи ЕП - 24-м
ОПП «Економіка підприємства»
за спеціальністю 051 «Економіка»
Дар'я КОРДЮМОВА

«___» _____ 2025 р.

Керівник роботи: к.е.н., професор
Марія БУГАЄВА

«___» _____ 2025 р.

Рецензент роботи: _____

«___» _____ 2025 р.

м. Кропивницький, 2025

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Економічний

Кафедра Економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 051 «Економіка»

ОПП «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Економіки, підприємництва та
готельно-ресторанної справи

д.е.н. проф. Володимир ЗАЙЧЕНКО

« ____ » _____ 2025 р.

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

КОРДЮМОВА ДАР`Я ВАЛЕРІЇВНА

1. Тема роботи «Економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства (на прикладі ПП «Шанс», с. Вільне, Кіровоградська область)»
 2. Керівник роботи Бугаєва Марія Вікторівна, к.е.н., професор
 3. Строк подання роботи до захисту _____ 2025 року
 4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства на прикладі ПП «Шанс», з урахуванням його фінансово-економічного стану, інвестиційної привабливості та сучасних умов функціонування аграрного сектору, зокрема воєнних ризиків і обмеженості фінансових ресурсів. З урахуванням змісту та логіки побудови роботи, для досягнення мети дослідження у кваліфікаційній роботі визначено такі завдання: розкрити економічну сутність інвестицій та інвестиційної діяльності аграрного підприємства й узагальнити основні наукові підходи до їх трактування; дослідити теоретичні засади формування та функціонування економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств; узагальнити методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості аграрних підприємств та обґрунтувати доцільність їх практичного застосування; надати організаційно-економічну характеристику ПП «Шанс» та проаналізувати умови його господарської

діяльності; провести фінансово-економічний аналіз ПП «Шанс» і оцінити рівень його інвестиційної привабливості; визначити основні проблеми та обмеження розвитку інвестиційної діяльності ПП «Шанс» в умовах воєнного стану; обґрунтувати можливості використання грантового фінансування в межах програми USAID AGRO як елемента економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності підприємства; розробити концептуальні та методичні підходи до удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності ПП «Шанс»; запропонувати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства на основі принципів сталого розвитку та бережливого виробництва.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Ознайомлення з літературними джерелами	2.09.25-20.09.25	
2.	Написання вступу та першого розділу	21.09.25-30.09.25	
3.	Написання другого розділу	01.10.25-31.10.25	
4.	Написання третього розділу	01.11.25-21.11.25	
5.	Оформлення кваліфікаційної роботи	22.11.25-01.12.25	
6.	Перевірка роботи на унікальність та виявлення академічного плагіату	22.11.25-01.12.25	
7.	Підготовка ілюстративного матеріалу, отримання відгуку наукового керівника, зовнішньої рецензії, підготовка до захисту	02.12.25-09.12.25	

Дата видачі завдання

«_____» _____ 2025 року

Керівник роботи _____ Бугаєва М.В.

(підпис)

Завдання прийнято до виконання

«_____» _____ 2025 року

Здобувач _____ Кордюмова Д.В.

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Кордюмова Д.В. Економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства (на прикладі ПП «Шанс», с. Вільне, Кіровоградська область): Кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за ОПП «Економіка підприємства» зі спеціальності 051 «Економіка» / Центральноукраїнський національний технічний університет. м. Кропивницький, 2025. 112 с.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства на прикладі ПП «Шанс», з урахуванням його фінансово-економічного стану, інвестиційної привабливості та сучасних умов функціонування аграрного сектору, зокрема воєнних ризиків і обмеженості фінансових ресурсів

У першому розділі обґрунтовано теоретико-методичні засади формування та розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств. Систематизовано наукові підходи до трактування категорій «інвестиції», «інвестиційна діяльність» та «економічний механізм», уточнено їх зміст з урахуванням галузевої специфіки сільського господарства. Обґрунтовано доцільність розгляду інвестиційної діяльності як керованого, багаторівневого процесу, інтегрованого у систему стратегічного управління підприємством. Визначено ключову роль інвестиційної привабливості як передумови активізації інвестиційних процесів та обґрунтовано необхідність комплексного підходу до її оцінювання з урахуванням фінансових, ресурсних і ризикових чинників.

У другому розділі здійснено комплексний фінансово-економічний аналіз та оцінку інвестиційної привабливості ПП «Шанс» за 2021–2023 рр. Досліджено динаміку активів, капіталу, доходів і прибутковості підприємства, визначено рівень фінансової стійкості, ліквідності та ділової активності. Встановлено, що підприємство характеризується високою рентабельністю, значною часткою власного капіталу та здатністю генерувати інвестиційні ресурси, що формує його високий інвестиційний потенціал. Водночас виявлено окремі проблеми управління оборотним капіталом і ліквідністю, а також вплив воєнних і логістичних ризиків, що обумовлює потребу в удосконаленні економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності.

У третьому розділі розроблено практичні напрями удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності ПП «Шанс». Обґрунтовано доцільність залучення грантового фінансування в межах програми USAID AGRO як ефективного інструменту активізації інвестиційних процесів в умовах воєнної економіки. Розроблено пропозиції щодо підготовки грантової заявки, систему ключових показників ефективності та середньостроковий план розвитку підприємства на основі поетапного реінвестування прибутку. Запропоновано концептуальну модель економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності на засадах системного управління та бережливого виробництва, що забезпечує оптимізацію логістичних процесів, зниження витрат і підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

Отримані результати мають практичну цінність для аграрних підприємств, що функціонують в умовах підвищених економічних і воєнних ризиків. Запропонований економічний механізм може бути використаний для активізації інвестиційної діяльності, залучення грантових ресурсів, модернізації матеріально-технічної бази та забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств у воєнний і післявоєнний періоди.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, економічний механізм, аграрне підприємство, інвестиційна привабливість, грантове фінансування, USAID AGRO, фінансова стійкість, бережливе виробництво, сталий розвиток.

ABSTRACT

Kordiumova D.V. Economic mechanism for developing the investment activities of agricultural enterprise (based on the case of Private Enterprise “Shans”, Vilne village, Kirovohrad region): Qualification work for the second (master's) level of higher education at the Educational and Professional Program “Enterprise Economics”, Specialty 051 “Economics” / Central Ukrainian National Technical University. Kropyvnytskyi, 2025. 112 p.

The purpose of the qualification thesis is to substantiate the theoretical and methodological foundations and to develop practical recommendations for improving the economic mechanism for the development of investment activity of an agricultural enterprise, using PE “Shans” as a case study, taking into account its financial and economic condition, investment attractiveness, and the current operating environment of the agricultural sector, in particular wartime risks and limited financial resources.

In the first chapter, the theoretical and methodological foundations for the formation and development of investment activity of agricultural enterprises are substantiated. Scientific approaches to the interpretation of the categories “investment,” “investment activity,” and “economic mechanism” are systematized, and their content is clarified with regard to the sectoral specifics of agriculture. The expediency of considering investment activity as a managed, multi-level process integrated into the system of strategic enterprise management is justified. The key role of investment attractiveness as a prerequisite for intensifying investment processes is identified, and the necessity of a comprehensive approach to its assessment, incorporating financial, resource, and risk factors, is substantiated.

In the second chapter, a comprehensive financial and economic analysis and an assessment of the investment attractiveness of PE “Shans” for 2021–2023 are carried out. The dynamics of assets, capital, revenues, and profitability are examined, and the level of financial stability, liquidity, and business activity is determined. It is established that the enterprise is characterized by high profitability, a significant share of equity capital, and the ability to generate investment resources, which forms a high investment potential. At the same time, certain problems in working capital and liquidity management, as well as the impact of wartime and logistical risks, are identified, which necessitates further improvement of the economic mechanism for the development of investment activity.

In the third chapter, practical directions for improving the economic mechanism for the development of investment activity of PE “Shans” are developed. The feasibility of attracting grant financing within the USAID AGRO program is substantiated as an effective tool for intensifying investment processes under wartime economic conditions. Proposals for preparing a grant application, a system of key performance indicators, and a medium-term enterprise development plan based on phased reinvestment of profits are developed. A conceptual model of the economic mechanism for the development of investment activity based on the principles of systemic management and lean production is proposed, ensuring optimization of logistics processes, cost reduction, and enhancement of the enterprise’s investment attractiveness.

The obtained results have practical value for agricultural enterprises operating under increased economic and wartime risks. The proposed economic mechanism can be used to intensify investment activity, attract grant resources, modernize the material and technical base, and ensure sustainable development of agricultural enterprises in both wartime and post-war periods.

Keywords: investment activity, economic mechanism, agricultural enterprise, investment attractiveness, grant financing, USAID AGRO, financial stability, lean production, sustainable development.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1. Сутність та зміст інвестиційної діяльності аграрного підприємства.....	11
1.2. Теоретичні засади економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств	20
1.3. Методика оцінювання інвестиційної привабливості аграрних підприємств.	27
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПП «ШАНС»	34
2.1. Загальна характеристика ПП «Шанс»	34
2.2. Фінансово-економічний аналіз ПП «Шанс»	41
2.3. Аналіз та оцінка інвестиційної привабливості ПП «Шанс»	67
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ШАНС»..	80
3.1. Пропозиції щодо підготовки грантової заявки ПП «Шанс» в рамках програми USAID AGRO як елемент економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності підприємства	80
3.2. Концептуальні та методичні засади удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства	93
ВИСНОВКИ	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	108
ДОДАТКИ	112

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми кваліфікаційної роботи на тему: «Економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства (на прикладі ПП “Шанс”, с. Вільне, Кіровоградська область)» зумовлена тим, що в сучасних умовах аграрний сектор України функціонує в середовищі підвищеної невизначеності та ризиків, які суттєво ускладнюють інвестиційні процеси. Воєнний стан, руйнування та переформатування логістичних ланцюгів, коливання цін на пальне й матеріально-технічні ресурси, обмежений доступ до кредитування, зростання вартості капіталу та високі безпекові ризики призвели до зниження інвестиційної активності підприємств і потребують переосмислення традиційних підходів до інвестиційного забезпечення розвитку.

У цих умовах інвестиції стають не лише фактором зростання, а й інструментом збереження операційної стійкості та конкурентоспроможності, оскільки саме оновлення матеріально-технічної бази, технологічна модернізація, підвищення ефективності управління ресурсами та логістики визначають здатність аграрних підприємств забезпечувати безперервне виробництво, післяурожайну обробку, зберігання і стабільний експорт. Водночас практика показує, що значна частина аграрних суб'єктів господарювання не має достатніх внутрішніх ресурсів для реалізації капіталомістких проектів, а використання позикового фінансування часто є економічно недоцільним через високу вартість кредитів та обмеження за заставою.

Особливої ваги набуває формування та удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності, який забезпечує системність інвестиційного процесу: від діагностики фінансових можливостей і визначення інвестиційних пріоритетів до вибору інструментів залучення капіталу, оцінювання ефективності інвестиційних рішень, управління ризиками та забезпечення відтворення інвестиційного потенціалу. Такий механізм має інтегрувати сучасні управлінські підходи (у т.ч. оптимізацію

витрат і процесів), інструменти державної та міжнародної підтримки, а також механізми реінвестування прибутку, що дозволяє формувати стійку модель розвитку в кризових умовах.

Практична значущість теми посилюється тим, що ПП «Шанс» як аграрно-логістично орієнтоване підприємство Кіровоградської області функціонує в умовах зростаючого попиту на перевезення агропродукції та необхідності підвищення ефективності логістичних операцій. Для таких підприємств інвестиції в оновлення автопарку, технології планування перевезень, інфраструктуру зберігання та сервісні рішення є критичними для зниження собівартості, нарощування експортного потенціалу і зміцнення ринкових позицій. Водночас саме поєднання зовнішніх джерел фінансування (зокрема грантових програм) із внутрішніми резервами та управлінською модернізацією створює реальні передумови для ефективного інвестиційного розвитку.

Отже, актуальність дослідження визначається необхідністю науково обґрунтувати та практично розробити напрями удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства на прикладі ПП «Шанс» з урахуванням воєнних викликів, логістичних обмежень, фінансових бар'єрів і потреби забезпечення стійкого розвитку та конкурентоспроможності вітчизняного агробізнесу.

Питання сутності та структури організаційно-економічного механізму стали предметом фундаментальних наукових досліджень таких відомих учених, як В. Андрійчук, Б. Пасхавер, В. Павлов, П. Саблук, А. Чухно, О. Грішнова, О. Василик, Ю. Лисенко, П. Єгоров, Г. Козаченко, Г. Ільницька та інших дослідників. У науковому доробку таких авторів, як В. Бондарчук, Н. Демчишак, О. Жидяк, І. Жила, С. Захарін, Н. Івченко, А. Комарова, М. Крупка, М. Макаров, П. Музика, О. Савицька та багатьох інших, особлива увага приділяється вивченню інвестиційної діяльності як на державному рівні, так і в галузевому контексті.

Дослідженню інвестиційної діяльності та механізмів її розвитку присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, що зумовлено ключовою роллю інвестицій у забезпеченні економічного зростання аграрного сектору. Теоретичні та прикладні аспекти інвестиційної діяльності в сільському господарстві висвітлено, зокрема, у працях В. Андрійчука, П. Гайдуцького, О. Бородіної, М. Маліка, Ю. Лупенка, В. Россохи та інших учених, які досліджували проблеми інвестиційної привабливості, ефективності інвестицій та державного регулювання аграрної сфери.

Особливості сільського господарства як специфічної галузі виробництва, що характеризується сезонністю, залежністю від природно-кліматичних умов і тривалим оборотом капіталу, розкрито у працях М. Дем'яненка, П. Саблука, Л. Смолія. Разом із тим, незважаючи на значний науковий доробок, недостатньо опрацьованими залишаються питання формування та практичної реалізації економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств з урахуванням сучасних викликів, зокрема воєнних ризиків і обмеженості фінансових ресурсів.

Значний внесок зроблено у дослідження процесів залучення інвестицій та механізмів їх ефективного використання в аграрному секторі економіки. Ці наукові напрацювання формують підґрунтя для розробки сучасних моделей управління інвестиційною діяльністю у сільському господарстві.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства на прикладі ПП «Шанс», з урахуванням його фінансово-економічного стану, інвестиційної привабливості та сучасних умов функціонування аграрного сектору, зокрема воєнних ризиків і обмеженості фінансових ресурсів.

З урахуванням змісту та логіки побудови роботи, для досягнення мети дослідження у кваліфікаційній роботі визначено такі завдання:

1. Розкрити економічну сутність інвестицій та інвестиційної діяльності аграрного підприємства й узагальнити основні наукові підходи до їх трактування.

2. Дослідити теоретичні засади формування та функціонування економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств.

3. Узагальнити методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості аграрних підприємств та обґрунтувати доцільність їх практичного застосування.

4. Надати організаційно-економічну характеристику ПП «Шанс» та проаналізувати умови його господарської діяльності.

5. Провести фінансово-економічний аналіз ПП «Шанс» і оцінити рівень його інвестиційної привабливості.

6. Визначити основні проблеми та обмеження розвитку інвестиційної діяльності ПП «Шанс» в умовах воєнного стану.

7. Обґрунтувати можливості використання грантового фінансування в межах програми USAID AGRO як елемента економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності підприємства.

8. Розробити концептуальні та методичні підходи до удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності ПП «Шанс».

9. Запропонувати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства на основі принципів сталого розвитку та бережливого виробництва.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність аграрного підприємства в умовах трансформації економічного середовища та воєнного стану.

Предметом дослідження є економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства, зокрема сукупність організаційних, економічних, фінансових та управлінських інструментів його формування й удосконалення на прикладі ПП «Шанс».

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної роботи використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Теоретичні положення інвестиційної діяльності та економічного механізму її розвитку узагальнено із застосуванням методів аналізу і синтезу, індукції та дедукції, системного й структурно-функціонального підходів. Для оцінювання фінансово-економічного стану та інвестиційної привабливості ПП «Шанс» використано методи фінансового аналізу, порівняльного аналізу, коефіцієнтний метод, горизонтальний і вертикальний аналіз. Обґрунтування інвестиційних рішень та ефективності залучення грантового фінансування здійснювалося з використанням економіко-статистичних методів, розрахунково-аналітичного методу, прогнозування та сценарного підходу.

Для формування пропозицій щодо удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності застосовано методи моделювання, SWOT-аналіз, логічного узагальнення та графічної інтерпретації результатів.

Наукова новизна дослідження.

Удосконалено теоретичне трактування економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства, який розглянуто не лише як сукупність фінансових важелів, а як відкриту динамічну систему управління інвестиційними процесами, що інтегрує стратегічні цілі розвитку, інструменти мобілізації ресурсів, ризик-менеджмент та відтворювальні процеси з урахуванням галузевої специфіки аграрного виробництва.

Набуло подальшого розвитку положення щодо інвестиційної діяльності аграрного підприємства як керованого багаторівневого процесу, що охоплює формування інвестиційних ресурсів, відбір і реалізацію проєктів, контроль та оцінку результатів і має бути інституційно закріпленим у системі управління підприємством, а не розглядатися виключно як сукупність окремих інвестиційних рішень.

Удосконалено методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості аграрного підприємства шляхом обґрунтування доцільності

комплексного використання фінансово-економічних показників, інтегральної оцінки та аналізу галузевих і воєнних ризиків, що дозволяє отримати більш об'єктивну характеристику інвестиційного потенціалу підприємства в умовах підвищеної невизначеності.

Запропоновано науково обґрунтований підхід до включення грантового фінансування міжнародних програм у структуру економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства, який розглядає гранти як альтернативне інвестиційне джерело з мультиплікативним ефектом, що знижує фінансові ризики та підсилює інвестиційну активність без боргового навантаження.

Дістало подальшого розвитку застосування концепції бережливого виробництва (lean production) в управлінні інвестиційною діяльністю аграрного підприємства, зокрема через інтеграцію lean-підходів у стратегічне, оперативне та тактичне управління логістичними процесами, що сприяє оптимізації витрат, підвищенню оборотності капіталу та зростанню інвестиційної привабливості.

Розроблено алгоритм реалізації концептуальної моделі економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства, який забезпечує логічну послідовність управлінських рішень – від діагностики фінансово-економічного стану до контролю результативності інвестиційних проєктів – та відповідає принципам системно-відтворювального підходу в умовах воєнної економіки.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх безпосереднього застосування ПП «Шанс» та аналогічними аграрними підприємствами для:

- обґрунтування інвестиційних рішень на основі фінансово-економічного аналізу та оцінки інвестиційної привабливості;
- підготовки грантової заявки (USAID AGRO) як інструменту залучення зовнішнього фінансування для модернізації логістики та нарощування експортного потенціалу;

- впровадження системи КРІ і алгоритму управління інвестиційними проєктами для контролю результативності та зниження ризиків;
- формування середньострокового плану розвитку (2026–2028) із поєднанням грантових ресурсів і реінвестування прибутку;
- оптимізації витрат і логістичних процесів через застосування підходів бережливого виробництва.

Інформаційною базою дослідження є фінансова та статистична звітність ПП «Шанс», матеріали бухгалтерського і управлінського обліку підприємства, офіційні дані Державної служби статистики України, нормативно-правові акти та програмні документи у сфері інвестиційної та аграрної політики, аналітичні матеріали міжнародних організацій і донорських програм (зокрема USAID AGRO), наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, а також результати власних розрахунків і узагальнень автора.

Окремі результати дослідження кваліфікаційної роботи за другим (магістерським) рівнем вищої освіти висвітлені в тезах «Економічна безпека підприємств в умовах воєнного стану: виклики, ризики та адаптаційні механізми», що були опубліковані у матеріалах III Всеукр. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми економіки та підприємництва в умовах викликів і загроз», що відбулася 5 червня 2025 р. у м. Кропивницький, ЦНТУ.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи за другим (магістерським) рівнем вищої освіти: робота містить вступ, три розділи, висновки та пропозиції, а також список використаних джерел. Робота викладена на 111 сторінках друкованого тексту, містить 25 таблиць і 16 рисунків і додатки, 41 джерело списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та зміст інвестиційної діяльності аграрного підприємства

Інвестиції та інвестиційна діяльність є ключовими чинниками соціально-економічного розвитку держави, окремих галузей і суб'єктів господарювання. У сучасних умовах економічне зростання значною мірою залежить від обсягів інвестицій та ефективності їх використання, оскільки саме вони забезпечують модернізацію виробництва, впровадження інновацій і підвищення конкурентоспроможності економіки.

Особливо важливу роль інвестиції відіграють у розвитку сільського господарства та агропромислового комплексу. Вони є необхідною умовою сталого функціонування агропідприємств, сприяють розв'язанню соціально-економічних проблем, зменшенню міграції сільського населення, розширенню податкової бази, зростанню доходів бюджету та диверсифікації експорту.

Водночас складний фінансовий і матеріально-технічний стан агропромислових підприємств зумовлює потребу в оновленні підходів до управління інвестиційною діяльністю як на макрорівні, так і на рівні окремого підприємства з урахуванням ринкових умов.

У зв'язку з цим актуалізується наукове осмислення понять «інвестиції» та «інвестиційна діяльність» як складних економічних категорій, що охоплюють різні форми та напрями вкладення капіталу й у підсумку забезпечують сталий та ефективний розвиток економіки. Формування сучасного розуміння інвестицій значною мірою пов'язане з працями Дж. Кейнса, який розглядав їх у тісному взаємозв'язку із заощадженнями та економічною рівновагою [13, с. 193].

У науковій літературі сформовано фундаментальні підходи до дослідження інвестицій та інвестиційної діяльності. Вагомий внесок у розвиток теорії інвестування зробили зарубіжні науковці.

Так, у праці Л. Гітмана та М. Джонка «Основи інвестування» інвестиції розглядаються як комплекс взаємопов'язаних процесів, що охоплюють роль інвестування в економіці, стратегічні цілі інвесторів, учасників інвестиційного процесу, види інвестицій та інструменти управління ними [4]. Комплексний аналіз інвестиційного середовища, фінансових інвестицій, фондових ринків, портфельного та міжнародного інвестування представлено у роботі У. Шарпа, Т. Александера та Дж. Бейлі «Інвестиції» [37].

Окремо заслуговує на увагу підхід Б. Кваснюка, який у макроекономічному аспекті трактує інвестиції як частину ВВП, спрямовану на приріст капіталу, а в мікроекономічному - як процес формування нового капіталу, включаючи засоби виробництва та людський капітал [31, 7].

Н. Скоробогатов пропонує розглядати інвестиції на макро- та мікроекономічному рівнях. У макроекономічному аспекті інвестиції трактуються як витрати цінностей, що забезпечують зростання сукупного капіталу економіки, тоді як у мікроекономічному - як вкладення капіталу в об'єкти з метою створення додаткової вартості [28].

Водночас такий підхід має узагальнений характер і не повною мірою відображає багатогранність категорії «інвестиції». Попри це, поділ на макро- та мікрорівні є методологічно доцільним, оскільки враховує специфіку інвестиційної діяльності та функції інвестицій на різних рівнях економіки (табл. 1.1).

У зв'язку з цим доцільним є узагальнення та систематизація наукових підходів вітчизняних і зарубіжних дослідників, а також положень нормативно-правових актів щодо трактування економічної категорії «інвестиції». Такий підхід дає змогу виявити спільні та відмінні риси наявних інтерпретацій і сформулювати цілісне уявлення про зміст інвестицій, що відображено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.1 – функції інвестицій на мікрорівні, мезо- та макрорівні

Рівень	Функції інвестицій
Макрорівень	<ul style="list-style-type: none"> - здійснення політики розширеного відтворення; - прискорення науково-технічного прогресу; - поліпшення якості та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції; - структурна перебудова громадського виробництва та збалансований розвиток усіх галузей народного господарства; - створення необхідної сировинної бази промисловості; - розвиток охорони здоров'я, культури, вищої та середньої школи, а також вирішення інших соціальних проблем; - пом'якшення чи вирішення проблеми безробіття; - охорона природного середовища; - вирішення соціально-економічних завдань та проблем держави.
Мезорівень	<ul style="list-style-type: none"> - координування взаємозв'язку між різними джерелами та напрямками вкладень інвестицій; - взаємовідносини з контрагентами організації; - забезпечення безперервності або необхідної періодичності інвестиційної діяльності в оптимальному (або мінімально прийнятному) обсязі з мінімальними витратами; - стимулювання розвитку інвестиційної діяльності; - забезпечення безпеки навколишнього середовища, безпеки та нешкідливості для населення; - забезпечення соціальної захищеності населення та економічного розвитку регіону, території.
Мікрорівень	<ul style="list-style-type: none"> - розширення та розвиток виробництва; - недопущення надмірного морального та фізичного зносу основних фондів підприємства; - підвищення технічного рівня виробництва; - підвищення якості та забезпечення конкурентоспроможності продукції конкретного підприємства; - здійснення природоохоронних заходів підприємством; - придбання цінних паперів та вкладення коштів у активи інших підприємств; - стабілізація фінансового стану підприємства; - максимізація прибутку підприємства; - забезпечення нормального функціонування підприємства.

Складено на підставі джерела [11].

Таблиця 1.2 - Спільні та відмінні риси наявних інтерпретацій і сформувані цілісне уявлення про зміст інвестицій

Автор / джерело	Визначення
Закон України «Про інвестиційну діяльність»	Інвестиції визначаються як усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що спрямовуються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту.
Податковий кодекс України	Інвестиції трактуються як господарські операції, пов'язані з придбанням основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та інших фінансових інструментів в обмін на кошти або майно.
А. Борисов	Інвестиції розглядаються як сукупність грошових коштів, цільових банківських вкладів, цінних паперів, технологій, обладнання, ліцензій та інтелектуальних цінностей, що вкладаються у різні види діяльності з метою отримання прибутку та досягнення позитивного соціального ефекту.
І. Бланк	Інвестиції підприємства визначаються як процес вкладення капіталу в усіх його формах у господарські об'єкти та інструменти з метою отримання прибутку або іншого економічного чи позаекономічного ефекту за умов ризику, часу та ліквідності.
Н. Татаренко, А. Поручник	Інвестиції трактуються як вкладення майнових та інтелектуальних цінностей у підприємницьку та інші види діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціальних результатів; при цьому вони можуть виступати як засобом нагромадження капіталу, так і інструментом надання соціальних послуг, що сприяють соціально-економічному розвитку суспільства.
Л.Дж. Гитман, М.Д. Джонк	Інвестиція – це будь-який інструмент, у який можна помістити гроші, розраховуючи зберегти вартість та (або) забезпечити позитивну величину доходу
К. Макконелл, С. Брю	Інвестиції – витрати на виробництво та накопичення засобів виробництва та збільшення матеріальних запасів
С. Фішер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензі	Інвестиції - це витрати на створення нових потужностей з виробництва машин, фінансування житлового та промислового будівництва

Джерела: [1, 2, 4, 21, 23, 25, 31, 33].

Інвестиції характеризуються низкою ознак, які дозволяють відмежувати їх від інших форм використання капіталу (Рис. 1.1).

Основні ознаки інвестицій

Рисунок 1.1 - Основні ознаки інвестицій

Джерело: авторська розробка

Інвестиції характеризуються низкою ознак, які дозволяють відмежувати їх від інших форм використання капіталу. Ключовою рисою інвестицій є потенційна здатність приносити дохід або інший економічний чи соціальний ефект. Вони передбачають цілеспрямоване вкладення ресурсів, що відображає єдність ресурсної та вкладеної форм капіталу і супроводжується перетворенням частини накопиченого капіталу в альтернативні активи підприємства.

Інвестування може здійснюватися як у грошовій формі, так і шляхом вкладення рухомого, нерухомого майна чи нематеріальних активів, що відрізняє інвестиції від капітальних вкладень, які мають більш вузький зміст. Важливою ознакою інвестицій є часовий характер, оскільки вони пов'язані з

певним строком вкладення та очікування результатів, а також наявність ризику, що зумовлює імовірнісний характер досягнення цілей інвестування.

До ключових характеристик економічного змісту інвестицій належать такі положення. Інвестиції є об'єктом економічного управління та складовою системи економічних відносин. Вони невід'ємно пов'язані з ризиком, оскільки інвестування передбачає ймовірність недоотримання доходу або втрати вкладеного капіталу, а також із фактором часу, що проявляється у відмові від поточного споживання на користь майбутніх вигод.

Інвестиції функціонують у межах ринкових відносин, формуючи специфічний інвестиційний ринок із відповідними суб'єктами, попитом, пропозицією та ціною. Вони мають цільову спрямованість, оскільки здійснюються для досягнення визначеного економічного або позаекономічного ефекту. За своєю суттю інвестиції тісно пов'язані з капіталом і виступають активною формою його залучення в економічний обіг.

Узагальнюючи, інвестиції доцільно розглядати як цілісний динамічний процес, що поєднує ресурси, вкладення та очікувану віддачу і спрямований на досягнення конкретного результату інвестиційної діяльності [10].

Узагальнення результатів проведеного аналізу наукових підходів до тлумачення категорії «інвестиції» дає підстави сформулювати авторський висновок щодо її змісту. Інвестиції доцільно розглядати як строкові вкладення фінансових та інших ресурсів у різних формах, спрямовані на отримання прибутку, зростання вартості капіталу та досягнення економічних, виробничих, соціальних і інших результатів.

Аналогічна ситуація спостерігається і щодо поняття «інвестиційна діяльність», яке характеризується багатозначністю та різноманіттям трактувань у науковій літературі. Різні підходи до розкриття його сутності нерідко є неузгодженими, що зумовлено існуванням кількох наукових шкіл та концепцій, представники яких зробили суттєвий внесок у формування теоретичних основ інвестиційної діяльності підприємств. Систематизація цих підходів представлена у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 - Підходи до визначення категорії «інвестиційна діяльність»

Автор	Визначення
Закон України «Про інвестиційну діяльність»	Інвестиційна діяльність трактується як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави, спрямованих на реалізацію інвестицій [25].
В. Гриньова, В. Коюда, Т. Лепейко, О. Коюда	Інвестиційна діяльність розглядається, по-перше, як сукупність практичних дій фізичних і юридичних осіб та держави щодо здійснення інвестицій; по-друге, як складова економічного управління діяльністю підприємства, що передбачає застосування організаційно-економічних методів і форм управління всіма стадіями інвестиційних процесів на рівні підприємства, регіону, алузі та національної економіки в цілому [6].
І. Мойсеєнко	Інвестиційна діяльність підприємства - це об'єктивний процес, що має свою логіку і розвивається відповідно до властивих йому закономірностей, відіграє важливу роль у господарській діяльності підприємства, оскільки за своєю економічною природою інвестиції являють собою відмову від сьогочасного споживання заради одержання прибутків у майбутньому [22].
С. Витун, А. Чигрина	Інвестиційна діяльність представляє собою частину господарської діяльності підприємства щодо цільового формування та розпорядження власними та позичковими джерелами фінансових ресурсів, а також амортизацією, що забезпечують його розширене відтворення [3].
А. Череп, І. Рурка	Інвестиційна діяльність – це важлива складова міжнародного руху капіталу, яка здатна забезпечити міграцію капіталу з однієї країни в іншу, а також прискорювати цю міграцію в одних сферах світового господарства, та уповільнювати в інших [36].
Є. Стефанович	Інвестиційна діяльність – це комплекс заходів держави, фізичних та юридичних осіб, спрямований на ефективне розміщення ресурсів з метою отримання очікуваного ефекту. Ефектом може бути не лише прибуток, а й, наприклад, розбудова інфраструктури, покращення умов життя населення тощо [30].

**Узагальнено автором*

Узагальнення наведених нормативних і наукових підходів до трактування інвестиційної діяльності дозволяє зробити низку концептуальних висновків, що мають теоретичне та прикладне значення.

По-перше, у більшості визначень інвестиційна діяльність інтерпретується як цілеспрямований процес практичних дій, що здійснюються різними суб'єктами економіки - державою, підприємствами, фізичними та юридичними особами. Це свідчить про її процесний характер і відмежовує інвестиційну діяльність від разових актів вкладення капіталу.

По-друге, інвестиційна діяльність розглядається як невід'ємна складова господарської та управлінської діяльності підприємства, що потребує

застосування спеціальних організаційно-економічних механізмів, інструментів і методів управління на всіх стадіях інвестиційного процесу - від формування ресурсів до оцінювання результатів. Такий підхід підкреслює управлінську природу інвестиційної діяльності.

По-третє, суттєвою характеристикою інвестиційної діяльності є її часова спрямованість і стратегічний характер, що проявляється у свідомій відмові від поточного споживання заради отримання майбутніх вигод. Це дозволяє трактувати інвестиційну діяльність як інструмент довгострокового розвитку підприємств та економічних систем.

По-четверте, аналіз визначень засвідчує багаторівневість інвестиційної діяльності, яка може реалізовуватися на рівні підприємства, регіону, національної економіки та міжнародного руху капіталу. У цьому контексті інвестиційна діяльність виконує функцію перерозподілу ресурсів між секторами, галузями та країнами, впливаючи на структуру та динаміку економічного розвитку.

По-п'яте, інвестиційна діяльність не обмежується виключно отриманням прибутку, а спрямована на досягнення комплексного ефекту, що включає економічні, соціальні, інфраструктурні та інші результати. Це розширює традиційне трактування інвестиційної діяльності та підкреслює її суспільну значущість.

Отже, інвестиційну діяльність доцільно розглядати як складний, багаторівневий та керований процес мобілізації, розміщення і використання інвестиційних ресурсів, спрямований на забезпечення довгострокового економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності підприємств і досягнення соціально-економічних цілей розвитку.

Принципи інвестиційної діяльності та їх характеристика наведена у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Принципи ІД та їх характеристики

Принцип	Характеристика принципу
Принцип незалежності	Інвестиційна діяльність здійснюється самостійно, на власний розсуд інвестора, без втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб, якщо вона не суперечить чинному законодавству
Принцип добровільності	Інвестиційна діяльність здійснюється виключно на добровільних засадах, за приватною ініціативою внаслідок вільного волевиявлення її суб'єктів та без жодного примусу з боку державних органів чи інших господарюючих одиниць
Принцип рівноправності	Всі суб'єкти інвестиційної діяльності незалежно від форм власності та господарювання мають рівні права щодо здійснення інвестиційної діяльності
Принцип прозорості	При здійсненні інвестиційної діяльності її суб'єкти повинні організовувати прозорі стосунки з державними органами, діловими партнерами та зацікавленими сторонами
Принцип відповідальності	Всі суб'єкти інвестиційної діяльності несуть майнову та іншу відповідальність за невиконання договірних умов
Принцип ефективності	Будь-який суб'єкт прагне отримання максимального фінансового або іншого результату, ефекту
Принцип захищеності	При здійсненні інвестиційної діяльності, її суб'єкти повинні вживати всіх необхідних заходів щодо збереження інвестицій, досягнення цілей здійснення інвестицій і захисту прав та інтересів інвесторів
Принцип поступового обмеження свободи дій	При здійсненні інвестиційної діяльності спостерігається значна свобода вибору на етапі розробки інвестиційних рішень, що змінюється все більшою несвободою в ході їх реалізації
Принцип адаптаційних витрат	При здійсненні інвестиційної діяльності виникають адаптаційні витрати, що пов'язані з адаптацією до нового інвестиційного середовища, адже завжди існує тимчасове відставання (лаг) між рішенням про здійснення інвестицій і початком його практичної реалізації та окупності
Принцип мультиплікатора	Зростання попиту на певні товари спричиняє зростання попиту на технологічно супутню продукцію

Складено за джерелом [10].

З урахуванням проведеного аналізу інвестиційну діяльність агропромислового підприємства доцільно трактувати як цілісну систему взаємопов'язаних дій і процесів управлінського, організаційного, економічного та регуляторного характеру, спрямованих на пошук, залучення й використання фінансових та інших ресурсів у різних формах. Така діяльність

орієнтована на забезпечення ефективного функціонування агропромислового підприємства, стабільність його виробничих процесів, а також досягнення економічних, виробничих, соціальних та інших стратегічних цілей.

Вагомою складовою інвестиційної діяльності підприємств агропромислового комплексу є розробка та реалізація інвестиційних проєктів. Саме через інвестиційні проєкти відбувається практична реалізація інвестиційних рішень, що забезпечують розширення та модернізацію виробництва, впровадження інновацій, реструктуризацію бізнес-процесів і підвищення загальної ефективності діяльності підприємств. У цьому контексті інвестиційна діяльність агропромислових підприємств виступає інструментом довгострокового розвитку та адаптації до змін зовнішнього середовища.

1.2. Теоретичні засади економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств

Економічний механізм формується на основі економічних інтересів, які реалізуються через участь суб'єктів у суспільному виробництві та процесі використання виробничих ресурсів. У цьому контексті він ґрунтується на взаємодії продуктивних сил і виробничих відносин, що визначають спрямованість та динаміку економічних процесів.

Економічні інтереси виступають вихідним імпульсом функціонування економічного механізму, оскільки саме вони ініціюють економічну діяльність і виконують роль внутрішньої рушійної сили практичних дій. Як зазначає Л. Абалкін, призначення економічного механізму полягає у забезпеченні максимально повної та послідовної реалізації економічних інтересів шляхом впливу на об'єкти управління з використанням економічних методів.

Водночас у науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення сутності економічного механізму, що зумовило появу численних трактувань цієї категорії. Так, А. Кульман у праці «Економічні механізми» наголошує на множинності економічних механізмів, зазначаючи, що вони постають як

системи взаємозв'язків економічних явищ, які виникають за певних умов під впливом початкових імпульсів. Відповідно, кількість економічних механізмів може бути настільки різноманітною, наскільки різноманітними є стимули та умови функціонування економічних систем [15].

Таблиця 1.5 - Визначення категорії «економічний механізм»

Автор	Визначення
О. Літвінов	Економічний механізм визначається як сукупна система елементів впливу на економічні інтереси суб'єктів господарювання, яка формується з урахуванням особливостей зовнішнього та внутрішнього середовища їх функціонування [19].
І. Кур'яков	Економічний механізм розглядається як сукупність організаційних структур, форм господарювання, методів управління та правових норм, за допомогою яких забезпечується використання економічних законів у конкретних умовах функціонування суспільства та окремих галузей виробництва [16].
Д. Телітченко	Економічний механізм – це система взаємопов'язаних та взаємообумовлених методів, стимулів, важелів та інструментів регулювання та саморегулювання відтворювальних процесів у галузі, що поєднують дію ринкових законів та державного регулювання [32].
Д. Ходос	Економічний механізм - це відкрита складна система, що постійно розвивається, що складається з комплексу органічно взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих елементів, спрямованих на ефективне використання земельних, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів у процесі виробництва, забезпечуючи його стабільний і сталий розвиток [34].
А. Чешев	Економічний механізм - це історично певний спосіб взаємодії виробників та споживачів матеріальних благ, що реалізується в сучасних умовах у рамках функціонування ринкових відносин [37].

**Узагальнено автором*

На наш погляд, економічний механізм доцільно розглядати як цілісну систему, в основі якої лежать економічні інтереси різних суб'єктів господарювання. Реалізація цих інтересів відбувається у процесі виробничої діяльності через використання сукупності ресурсів, регуляторів, економічних важелів, інструментів та управлінських процедур.

Функціонування економічного механізму спрямоване на координацію та регулювання економічних процесів, що забезпечує ефективну діяльність суб'єктів господарювання та досягнення визначених економічних, виробничих і стратегічних цілей.

На рисунку 1.2 представлені принципи функціонування економічного механізму.

Розкриття принципів економічного механізму

Рисунок 1.2 - Принципи економічного механізму

*Складено автором

Реалізація зазначених принципів забезпечується через виконання комплексу функцій економічного механізму. У наукових дослідженнях ключова увага приділяється таким функціям, як планування і прогнозування, координація та регулювання, контроль і аналіз, організація та реагування на зміни, а також забезпечення, інформування та моніторинг. Сукупна дія цих функцій формує цілісність економічного механізму та забезпечує ефективне управління економічними процесами.

Узагальнюючи викладене, доцільно акцентувати на таких положеннях.

По-перше, структура економічного механізму ґрунтується на дії економічних законів, формується й удосконалюється в результаті свідомих управлінських рішень та використовується як інструмент цілеспрямованого впливу в системі управління.

По-друге, економічний механізм реалізує систему економічних відносин у процесі управління, що зумовлює його динамічний характер. Він перебуває у постійному розвитку та зазнає впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, а рівень його ефективності безпосередньо залежить від глибини пізнання економічних законів і здатності суб'єктів управління їх практично застосовувати.

По-третє, структура економічного механізму повинна враховувати специфіку конкретної сфери діяльності підприємства та особливості керованої системи, зокрема матеріально-технічні, нормативно-правові, науково-методичні, кадрові, фінансові й інформаційні умови її функціонування, що є передумовою його результативності.

Структурну побудову економічного механізму подано на рисунку 1.3.

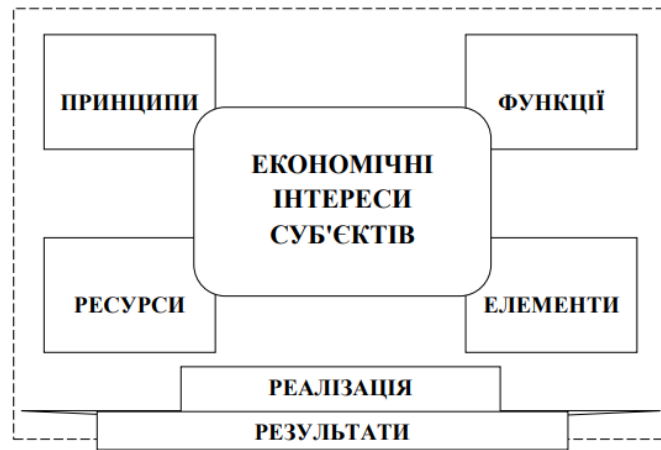

Рисунок 1.3 - Концептуальна структура економічного механізму

* Побудовано автором

Економічний механізм аграрного підприємства має виразну специфіку, що зумовлена особливостями виробничих відносин і способу ведення сільськогосподарського виробництва. Аграрна діяльність здійснюється у сфері матеріального виробництва, пов'язаній з виробництвом, переробкою та реалізацією сільськогосподарської продукції, а також з обов'язковим використанням природних ресурсів і біологічних об'єктів. Ключовою особливістю аграрного виробництва є земля як основний засіб виробництва, що не амортизується, але потребує постійного відтворення родючості. Виробничий процес має циклічний і сезонний характер, що зумовлює нерівномірне використання ресурсів, ускладнює організацію виробництва та впливає на рівень доходів підприємств. Суттєвою є також висока залежність від природно-кліматичних умов, що обмежує можливості точного прогнозування результатів діяльності навіть за високого рівня технологій. Аграрне виробництво базується на природних процесах росту рослин і тварин, що визначає уповільнений кругообіг коштів, поступове накопичення витрат і їх одночасне вивільнення на етапі реалізації продукції. Крім того, територіальна розосередженість виробництва ускладнює контроль, координацію робіт і дотримання технологічних строків, що також впливає на ефективність діяльності аграрних підприємств.

На рис 1.4 представлені особливості та специфіка функціонування аграрного підприємства.

Рисунок 1.4 - Особливості та специфіка функціонування аграрного підприємства

**Побудовано автором*

На наш погляд, економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств доцільно трактувати як цілісну систему, що ґрунтується на узгодженні економічних інтересів різних суб'єктів господарювання. Функціонування цієї системи забезпечується через процеси пошуку, мобілізації та залучення фінансових і інших ресурсів з подальшим їх використанням у виробничій діяльності агропромислового підприємства.

Метою економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності є забезпечення ефективного функціонування підприємства в цілому та його окремих бізнес-процесів, створення умов для досягнення економічних, виробничих, соціальних та інших стратегічних результатів. Запропоноване авторське бачення відображає системний характер інвестиційної діяльності аграрних підприємств і схематично представлено на рисунку 1.5.

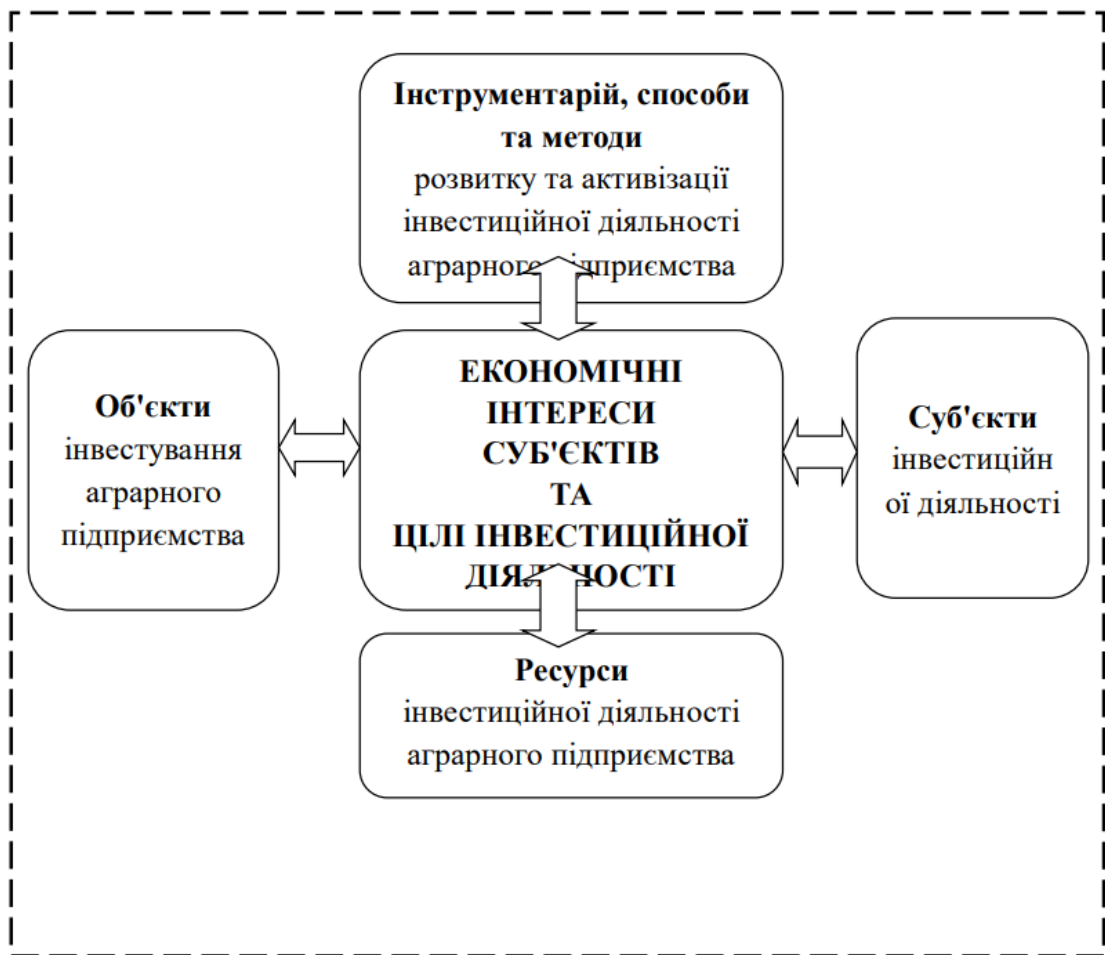

Рисунок 1.5 - Економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств

**Побудовано автором*

Аграрні підприємства, незважаючи на наявність об'єктивних ризиків, мають значний потенціал адаптації до змін ринкового середовища, який посилюється за умови функціонування ефективного економічного механізму та активної інвестиційної діяльності. Це зумовлено низькою еластичністю попиту на продовольчі товари як продукцію першої необхідності, що забезпечує відносну стабільність обсягів виробництва навіть за несприятливих економічних умов.

Удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності сприяє сталому розвитку агропромислового комплексу, підвищенню продуктивності та прибутковості галузі, а також зміцненню конкурентних позицій вітчизняної аграрної продукції. Інвестиції забезпечують оновлення основних фондів, упровадження інноваційних

агротехнологій, модернізацію виробничих потужностей, зменшення втрат у виробничо-збутових процесах і диверсифікацію аграрного виробництва.

Отже, активізація інвестиційної діяльності є ключовою передумовою розв'язання поточних і стратегічних проблем сільського господарства та забезпечення довгострокової ефективності й конкурентоспроможності аграрних підприємств.

1.3. Методика оцінювання інвестиційної привабливості аграрних підприємств

Інвестиційній діяльності передують оцінка інвестиційної привабливості проєктів та аграрних підприємств, незалежно від того, чи здійснюється інвестування за рахунок зовнішніх або власних коштів. Результативність інвестицій значною мірою визначається якістю підготовки та економічного обґрунтування проєктів.

Необхідною умовою інвестування в аграрній сфері є сприятливий інвестиційний клімат, який формується сукупністю соціально-економічних, фінансових та організаційно-правових чинників. Обираючи об'єкт вкладення капіталу, інвестори аналізують умови діяльності підприємств і рівень ризиків. Актуальність такої оцінки зумовлена тим, що інвестиційна діяльність загалом, а сільськогосподарське виробництво зокрема, супроводжуються підвищеним рівнем ризиків і невизначеності.

Необхідність оцінки інвестиційної привабливості об'єкта інвестування зумовлена її визначальною роллю у прийнятті інвестиційних рішень. Вона є обов'язковою умовою розвитку та інвестування підприємства, формує початкові орієнтири для відбору проєктів і подальшої оцінки їх ефективності.

Інвестиційна привабливість являє собою сукупність показників, що характеризують потенційну результативність майбутніх інвестицій, створює інформаційну основу для аналізу діяльності підприємства, визначення точок зростання та прогнозування інвестиційної активності. Водночас вона

відображає здатність підприємства залучати необхідні обсяги інвестиційних ресурсів, що є передумовою його стійкого розвитку [17].

Отже, інвестиційна привабливість підприємства полягає в оцінюванні доцільності та ефективності вкладення капіталу з урахуванням очікуваних економічних та інших вигод за прийнятного рівня наявних і потенційних ризиків. Водночас для більш обґрунтованої оцінки інвестиційної привабливості підприємства доцільно попередньо аналізувати інвестиційну привабливість галузі, в межах якої воно функціонує. Такий підхід дає змогу виявити загальні тенденції розвитку, системні ризики та загрози, що формують умови інвестиційної діяльності.

Інвестиційну привабливість галузей національної економіки, зокрема аграрного сектору, доцільно оцінювати не через суб'єктивні аналітико-оціночні критерії значущості, а з позицій структури та динаміки інноваційних процесів у галузі з урахуванням внутрішніх і зовнішніх відмінностей розвитку країни. Такий підхід є обґрунтованим, оскільки інноваційна активність виступає одним із ключових чинників формування інвестиційної привабливості як галузі, так і окремих підприємств.

Важливим методичним завданням у цьому контексті є визначення аналітичних параметрів, які дозволяють здійснювати динамічний і структурний аналіз порівняльної інвестиційної привабливості галузей або регіонів. При цьому вихідна інформаційна база повинна ґрунтуватися на достовірних та загальнодоступних статистичних даних, що забезпечує об'єктивність і відтворюваність результатів оцінки.

З огляду на це, при аналізі інвестиційної привабливості галузі доцільно зосереджувати увагу на динамічних і структурних характеристиках інвестиційного процесу. У межах динамічного аналізу обґрунтованим є дослідження взаємозв'язку між обсягами інвестицій, станом матеріально-технічної бази, продуктивністю праці та результатами виробничої діяльності. Для цього можуть застосовуватися економіко-статистичні методи, зокрема

кореляційно-регресійний аналіз, що дозволяє оцінити вплив інвестицій на темпи економічного зростання галузі.

Також для цього можна використовувати функції впливу інвестицій на темпи економічного зростання галузі, при цьому аналіз проводиться з використанням множинної регресії:

$$y_g = x_1; x_2; x_3 \Rightarrow \max, \quad (1.1)$$

де: y_g - індекс динаміки валової продукції сільськогосподарської галузі;
 x_1, x_2, x_3 - відповідно, індекси динаміки продуктивності праці, інвестицій та основних фондів [39].

Для оцінювання інвестиційної привабливості галузі сільського господарства з позицій структурних характеристик інвестиційного процесу доцільно застосовувати кількісні показники, що відображають зміни у структурі інвестиційних вкладень. Одним із таких інструментів є модифікований квадратичний коефіцієнт структурних зрушень, запропонований Л. Казинцем, який дає змогу виміряти глибину та інтенсивність структурних змін у розподілі інвестицій між окремими складовими галузі.

$$k_{A,P} = \sqrt{\sum \left(\frac{d_2}{d_1} \right)^2 \times d_1}, \quad (1.2)$$

$$k_E = \frac{k_A}{k_P}, \quad (1.3)$$

де: $k_{A,P}$ - відповідно, коефіцієнт структурних зрушень у групі активних і в групі пасивних інвестицій;

d_1, d_2 - питома вага і-го виду інвестицій у кожній групі в попередньому і поточному періоді, в %;

k_E - коефіцієнт інвестиційної активності в галузі [12].

Вітчизняний науковець Н. Резнік пропонує здійснювати рейтингову оцінку інвестиційної привабливості агропромислового комплексу регіонів, що

є важливим інструментом прийняття інвестиційних рішень. Обґрунтованість такої оцінки визначає наслідки як для інвестора, так і для соціально-економічного розвитку регіону та країни загалом, оскільки будь-який об'єкт інвестування функціонує в межах конкретного регіонального середовища.

З урахуванням специфіки сільськогосподарської діяльності застосування регіонального підходу є доцільним. Методика ґрунтується на системі ключових показників, що відображають ресурсний потенціал, рівень розвитку агропромислового виробництва, інвестиційну активність, інфраструктурне забезпечення та соціально-економічні умови регіону. Кожен із показників оцінюється за бально-відсотковою шкалою експертами, на основі чого формується інтегральний рейтинг інвестиційної привабливості АПК регіону.

$$R_{\text{регіон}} = \frac{(\sum P_1 \cdot x_1) + (\sum P_2 \cdot x_2) + \dots + (\sum P_{14} \cdot x_{14})}{n}, \quad (1.4)$$

де: $R_{\text{регіон}}$ - рейтинг інвестиційної привабливості АПК регіону;

$P_1, -P_2, \dots -P_{14}$ - середній бал експертних оцінок за кожним показником;

x_1, x_2, \dots, x_{14} – частина кожного фактора інвестиційної привабливості; n – кількість експертів [26].

На думку А. Петраковича та Д. Панченка, оцінювання інвестиційної привабливості доцільно здійснювати на основі системи експертних показників, які відображають як рівень інвестиційної привабливості, так і фінансовий стан підприємства. Такий підхід передбачає використання узагальнених якісних і кількісних критеріїв, що дозволяють сформуванню комплексну оцінку потенціалу підприємства для інвестування. Узагальнення відповідних показників представлено у таблиці 1.6.

Методика оцінювання інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств, яку пропонують багато науковців і яка базується на кваліметричному підході, передбачає поетапне формування

інтегральної оцінки. Такий підхід дозволяє узагальнити різномірні показники в єдиний вимірюваний результат.

Таблиця 1.6 - Основні показники експертної оцінки інвестиційної привабливості підприємства

Показник	Економічний зміст
Зростання інвестицій у технологічне обладнання	Інвестиційна політика щодо оновлення матеріально-технічної бази, внаслідок чого можливе зниження витрат на ремонт обладнання та підвищення кваліфікації продуктивність праці
Зниження коефіцієнта зносу активної частини основних коштів	Свідчить про підвищення технічного стану та продуктивність активної частини
Зростання обсягів продажів, у тому числі за межі регіону	Вказує на попит на продукцію, що випускається, підвищення ринкової частки організації, ефективність маркетингової та виробничої політики
Зростання прибуток від реалізації продукції	Вказує на здійснення контролю за витратами по основній діяльності, на ефективність цінової політики та підвищення рентабельності продукції
Виконання нормативів фінансової стійкості організації	Свідчить про достатність власного капіталу на формування активів
Виконання нормативів платоспроможності організації	Свідчить про достатність активів для виконання зобов'язань перед контрагентами
Зниження частки заставного майна у складі активів	Вказує на скорочення кредитного навантаження, пом'якшення вимог банку щодо якості забезпечення

Побудовано на основі джерела [24].

На першому етапі здійснюється визначення фактичних значень кількісних і якісних показників, що характеризують діяльність підприємства. Другий етап полягає у нормуванні та приведенні показників до порівнянного вигляду, як правило, шляхом використання бальної шкали оцінювання. На завершальному етапі проводиться розрахунок інтегрального коефіцієнта інвестиційної привабливості підприємства (КІП) з урахуванням вагомості

окремих показників, що дозволяє отримати узагальнену характеристику інвестиційного потенціалу підприємства.

$$КИПП = \frac{\sum_{i=1}^n K_i * X_i}{X_{\max}} \quad (1.5)$$

де $i = 1, 2, 3 \dots n$ – кількість факторів;

K_i - інтегральний коефіцієнт вагомості i -го фактора;

X_i - балова оцінка i -го фактора;

X_{\max} – максимально можлива сумарна кількість балів [9].

К. Горпинченко узагальнює наявні методиками оцінювання інвестиційної привабливості, виокремлюючи три основні групи.

Перша група - економіко-математичні методи (кореляційно-регресійний аналіз, моделювання тощо), які дозволяють досліджувати взаємозв'язки між факторами, але є складними у застосуванні, потребують зіставних даних і мають обмеження щодо кількості показників.

Друга група - методи факторного аналізу, що враховують взаємодію багатьох чинників і дають змогу їх ранжувати, однак характеризуються суб'єктивністю у визначенні значущості факторів.

Третя група - методи експертних оцінок, засновані на фахових судженнях спеціалістів. Їх перевагами є можливість оцінювання за відсутності статистики та врахування якісних показників, водночас результати залежать від компетентності експертів і мають суб'єктивний характер.

Отже, оцінювання інвестиційної привабливості доцільно здійснювати з використанням комбінації методів, що дозволяє мінімізувати їхні недоліки [5].

За результатами аналізу доцільно класифікувати методи оцінювання інвестиційної привабливості підприємства за групами базових факторів.

Першу групу становлять вартісні методи, що ґрунтуються на співвідношенні ринкової та реальної вартості підприємства й оцінюють його недооціненість або переоціненість. Друга група - комплексна порівняльна оцінка, яка враховує вплив галузевих, регіональних і загальноекономічних

умов на інвестиційну привабливість підприємства. Третю групу формують методики, засновані на інтегральних показниках, що узагальнюють систему часткових індикаторів інвестиційного потенціалу.

Окремо виділяються методи, побудовані на аналізі фінансових показників та фінансово-економічному аналізі, які, крім фінансового стану, враховують виробничі й ресурсні характеристики підприємства. Завершує класифікацію підхід, заснований на співвідношенні дохідності та ризику, що передбачає ідентифікацію та оцінку інвестиційних ризиків.

Запропонована класифікація забезпечує системне бачення методів оцінювання та дозволяє обґрунтовано обирати інструменти аналізу інвестиційної привабливості підприємств.

Велика кількість методів оцінювання інвестиційної привабливості підприємства часто призводить до поверховості та недостатньої об'єктивності результатів. На практиці оцінка нерідко зводиться до розрахунку узагальненого показника з урахуванням ризикових коефіцієнтів, застосування експертних суджень або аналізу переважно фінансових показників без урахування організаційно-економічних та інших важливих чинників. Крім того, значна частина методик орієнтована насамперед на інтереси інвестора, що звужує поле аналізу. Уникнути цих недоліків можливо шляхом поєднання кількох підходів і методик оцінювання, які взаємно доповнюють одна одну. Комплексний підхід дозволяє розширити аналітичні можливості оцінки та підвищити обґрунтованість і якість отриманих результатів.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПП «ШАНС»

2.1. Загальна характеристика ПП «Шанс»

Приватне підприємство «Шанс» було засноване 11 жовтня 2002 року та має понад 22 роки досвіду здійснення господарської діяльності. За період функціонування підприємство сформувало багатoproфільну модель бізнесу з домінуванням аграрного напрямку.

Основними видами діяльності підприємства є:

- вирощування зернових (крім рису), бобових культур та насіння олійних культур;
- післяурожайна обробка продукції;
- оптова торгівля зерном, насінням, кормами для тварин та необробленим тютюном.

Додаткові та супутні напрями діяльності охоплюють тваринництво, переробку, торгівлю, транспортно-логістичні та сервісні послуги. Зокрема, підприємство здійснює:

- розведення великої рогатої худоби молочних порід і свиней;
- допоміжну діяльність у рослинництві та післяурожайну доробку;
- виробництво олії та тваринних жирів;
- оптову й роздрібну торгівлю сільськогосподарською продукцією, живими тваринами, технікою та запасними частинами;
- технічне обслуговування і ремонт автотранспортних засобів, машин та промислового устаткування;
- надання в оренду сільськогосподарської техніки, машин і нерухомого майна;
- вантажні перевезення, складське господарство та іншу допоміжну діяльність у сфері транспорту;

- посередницьку діяльність у торгівлі сільськогосподарською сировиною, машинами, промисловим устаткуванням і товарами широкого асортименту;

- рекламні та сервісні послуги, пов'язані з установленням і монтажем обладнання.

Таким чином, ПП «Шанс» характеризується високим рівнем диверсифікації діяльності, що дозволяє поєднувати виробничі, переробні, торговельні та логістичні функції, підвищуючи стійкість підприємства та його адаптивність до змін ринкового середовища.

Приватне підприємство «Шанс» є українською вертикально інтегрованою аграрною компанією, що спеціалізується на повному циклі створення доданої вартості - від вирощування до переробки та постачання продукції з сої та соняшника кінцевому споживачеві. У виробничій діяльності підприємство застосовує сучасну технологію no-till, що сприяє підвищенню ефективності землекористування, зниженню витрат і збереженню родючості ґрунтів.

Основні напрями діяльності:

1. Вирощування сільськогосподарських культур. Підприємство використовує власний земельний банк і вирощує не лише сою та соняшник, а й кукурудзу, ячмінь і пшеницю. Така структура посівів забезпечує диверсифікацію виробництва та підтримує конкурентоспроможність компанії на аграрному ринку.

2. Експрес-аналіз продукції. «Шанс» надає професійні послуги з лабораторного контролю якості у власній сертифікованій лабораторії, зокрема проводить аналіз сої, макухи сої та соняшника, а також тестування соєвої та соняшникової олії.

3. Переробка та доробка сільськогосподарської продукції. Виробничі потужності підприємства дозволяють здійснювати сушіння та переробку сої, соняшника і макухи із сумарною продуктивністю до 160 тонн на добу.

4. Технологічне забезпечення. На виробничих майданчиках встановлено сучасні електронні ваги вантажопідйомністю до 60 тонн, що оптимізує логістичні процеси та облік. Переробні підприємства випускають високопротеїнову макуху та нерафіновану соєву й соняшникову олію з використанням як власної, так і залученої сировини.

Конкурентні переваги:

- застосування технології no-till у землеробстві;
- замкнутий виробничий цикл (вирощування - переробка - постачання);
- наявність сертифікованої лабораторії контролю якості;
- гнучкість у наданні послуг з доробки, сушіння та переробки зернових культур.

У цілому ПП «Шанс» поєднує інноваційні технології з багаторічним практичним досвідом у сільському господарстві, що забезпечує стабільну якість продукції, високу ефективність виробництва та надійність партнерських відносин.

Компанія здійснює активну співпрацю з провідними вітчизняними та міжнародними виробниками у сфері сільського господарства, що забезпечує використання якісного насіннєвого матеріалу, ефективних засобів захисту рослин і сучасної сільськогосподарської техніки, підвищуючи результативність та технологічний рівень виробництва.

Засоби захисту рослин (ЗЗР):

- Bayer
- Monsanto

Технічне забезпечення господарства:

1. Сівалки:

Great Plains CPH 1510

Kinze 3000

2. Трактори:

John Deere

Massey Ferguson

3. Комбайни:

New Holland

Партнери по насінню:

- Monsanto
- DuPont
- Pioneer
- Euralis

4. Обприскувачі:

Вітчизняний обприскувач Boguslav, який активно використовується для догляду за посівами.

Завдяки співпраці з провідними світовими аграрними брендами підприємство забезпечує високу якість посівів, ефективний захист рослин, а також оптимізацію процесів обробітку ґрунту та збирання врожаю.

Зберігання та підготовка продукції. На виробничих потужностях встановлено сучасну зерносушарку Sukur із продуктивністю до 250 тонн на добу, що дозволяє підтримувати належні якісні показники зерна та забезпечувати його довготривале зберігання.

Управління та власність. Керівником підприємства є Таровик Сергій Петрович. Структура власності: Таровик Сергій Петрович - 60%, Таровик Андрій Петрович - 40%.

Результати діяльності. ПП «Шанс» здійснює діяльність за заявленими КВЕДами з моменту заснування. За період функціонування підприємством експортовано понад 100 тис. тонн аграрної продукції, зокрема: пшениця - 37,04 тис. т, насіння соняшника - 25,93 тис. т, ріпак - 20,37 тис. т, соєві боби - 12,96 тис. т, кукурудза - 3,7 тис. т.

Позиція на ринку. Підприємство характеризується високим управлінським потенціалом, стабільною динамікою розвитку та стійкими конкурентними позиціями на аграрному ринку Кіровоградської області. ПП «Шанс» демонструє здатність до зростання й адаптації навіть в умовах воєнної кризи, що підтверджує його довгострокову життєздатність.

Цільовим ринком збуту ПП «Шанс» є країни Європейського Союзу, куди агропродукція експортується через морські порти Одеської області. Логістичний розподіл експортних потоків здійснюється між портами Ізмаїл та Чорноморськ у співвідношенні 60% і 40% відповідно, що в абсолютному вимірі становить 5,4 тис. тонн і 3,6 тис. тонн продукції.

З урахуванням специфіки бізнес-моделі підприємство експортує як власну аграрну продукцію, так і надає транспортно-логістичні послуги з

перевезення продукції для малих фермерських господарств, які не мають власного автопарку. Клієнтську базу в цьому сегменті формують п'ять фермерських господарств.

Кадровий склад підприємства налічує 10 працівників, з яких 8 – чоловіки та 2 - жінки. Сума нарахувань єдиного соціального внеску (ЄСВ) становить 58809 грн за квартал, або 235236 грн на рік, що відповідає встановленим нормативним вимогам та свідчить про офіційний характер зайнятості персоналу.

Отже, приватне підприємство «Шанс» є вагомим суб'єктом аграрного бізнесу Кіровоградської області, що спеціалізується на вирощуванні, переробці, зберіганні та логістичному забезпеченні експорту зернових і олійних культур до країн Європейського Союзу через порти Одеської області.

Засноване у 2002 році, підприємство має понад 22 роки досвіду та орієнтується на ефективну виробничо-господарську діяльність і отримання прибутку. Зростання обсягів агровиробництва в регіоні зумовило підвищений попит на послуги зі зберігання та сушіння продукції, у відповідь на що ПП «Шанс» сформувало елеваторні потужності обсягом 7 тис. тонн і розширило співпрацю з місцевими фермерами.

Наразі підприємство забезпечує:

- зберігання та сушіння агропродукції до 7 тис. тонн на рік;
- переробку зернових і олійних культур;
- логістичні перевезення до чорноморських портів обсягом до 9 тис. тонн на рік, у тому числі продукції власного виробництва та партнерських господарств.

Діяльність ПП «Шанс» сприяє розвитку аграрної інфраструктури регіону та підвищенню ефективності аграрного бізнесу.

Розвиток логістичних спроможностей наразі є ключовим стратегічним пріоритетом ПП «Шанс». В умовах воєнної агресії та критичної необхідності забезпечення експорту агропродукції для реального сектору економіки

України підприємство зосередило діяльність на розширенні та оптимізації агрологістичних процесів.

ПП «Шанс» організовує перевезення як власної продукції, так і продукції партнерських фермерських господарств до портів Чорноморськ та Ізмаїл з подальшим експортом до країн Європейського Союзу. Упродовж 2021–2023 років підприємством було експортовано: 10 тис. тонн пшениці, 7 тис. тонн насіння соняшника, 5,5 тис. тонн ріпаку, 3,5 тис. тонн сої та 1 тис. тонн кукурудзи, що свідчить про стабільну експортну активність.

Підприємство є незалежним учасником аграрного ринку Кіровоградської області та навіть у воєнний період забезпечує логістику за рахунок власного автопарку. Наразі автопарк складається з чотирьох зерновозів MAN загальною вантажопідйомністю 100 тонн, що дозволяє здійснювати регулярні та контрольовані перевезення.

Вибір автомобільного транспорту як основного логістичного інструменту обумовлений його перевагами в сучасних умовах господарювання: високою мобільністю та гнучкістю маршрутів, зниженням собівартості перевезень на 15-30% порівняно із залізничним транспортом, скороченням кількості рейсів і мінімізацією простоїв. Сукупність цих факторів забезпечує ефективне функціонування логістичних ланцюгів, підвищує оперативність доставки та загальну продуктивність транспортних операцій ПП «Шанс».

Операційний автопарк ПП «Шанс» забезпечує перевезення аграрної продукції обсягом до 9 тис. тонн на рік, з урахуванням вантажопідйомності кожного зерновоза, що становить 26 тонн. Використовувані транспортні засоби відповідають екологічному стандарту Євро-5, що мінімізує негативний вплив на довкілля та відповідає сучасним вимогам екологічної безпеки.

Важливою складовою ефективної експлуатації автопарку є наявність власної станції технічного обслуговування, яка забезпечує регулярний і якісний технічний огляд транспортних засобів. Це дозволяє знизити ризики

технічних несправностей, запобігати зривам контрактів і уникати затримок у виконанні логістичних операцій.

З метою підвищення рівня безпеки та стійкості до зовнішніх загроз на підприємстві впроваджено систему оцінки й контролю ризиків. Усі зерновози зберігаються в окремих боксах, що підвищує збереженість автопарку, зокрема в умовах воєнних ризиків.

Таким чином, поєднання технічної оснащеності, системного підходу до управління ризиками та організації логістичних процесів дозволяє ПП «Шанс» дотримуватися ключових принципів своєї діяльності - якості та своєчасності виконання зобов'язань.

За останні п'ять років ПП «Шанс» забезпечило перевезення 45 тис. тонн аграрної продукції, з яких 25 тис. тонн припадає на продукцію власного виробництва, а 20 тис. тонн - на продукцію клієнтів. Отримані результати свідчать про стабільність і високу ефективність підприємства у сфері агрологістики та його спроможність працювати з великими вантажопотоками.

Структура перевезеної агропродукції за вказаний період є такою:

- пшениця - 16,668 т, що становить найбільшу частку перевезень і має стратегічне значення як для підприємства, так і для експортних ринків;
- насіння соняшника - 11,674 т, важливий експортний продукт, широко використовуваний у харчовій та переробній промисловості;
- ріпак - 9,167 т, цінна культура для виробництва олії та кормів;
- соєві боби - 5,832 т, ключовий ресурс для харчових і кормових виробничих ланцюгів;
- кукурудза - 1,665 т, яка, хоча й має меншу частку в загальному обсязі, залишається значущою складовою аграрного виробництва та експорту.

Таким чином, динаміка перевезень за останні п'ять років підтверджує логістичну спроможність ПП «Шанс», його досвід у роботі з різними видами агропродукції та надійність як партнера для власних і сторонніх агровиробників.

Наразі компанія «Шанс» експлуатує два сучасні переробні підприємства, що забезпечують ефективну переробку основних видів аграрної сировини. Перший завод спеціалізується на переробці сої з виробничою потужністю 35–45 тонн на добу, другий - на переробці насіння соняшника з потужністю до 60 тонн на добу.

Сформована на підприємстві інтегрована виробнича система, яка охоплює вирощування, зберігання, очищення та переробку сої й соняшника, дозволяє максимально реалізувати потенціал сировини та забезпечити стабільно високі показники якості готової продукції.

Стратегічним орієнтиром компанії є формування довгострокових і взаємовигідних партнерських відносин. Серед ключових напрямів розвитку визначено:

- нарощування обсягів виробництва;
- розширення площ сільськогосподарських угідь;
- активізацію експортної діяльності, зокрема на ринки країн ближнього зарубіжжя.

Завдяки впровадженню інноваційних підходів та фокусуванню на якості продукції компанія «Шанс» демонструє стале зростання та впевнене позиціонування на ринку сільськогосподарської продукції.

Отже, ПП «Шанс» є стабільним і конкурентоспроможним аграрним підприємством із замкнутим виробничим циклом, що охоплює вирощування, переробку, зберігання та логістику агропродукції. Диверсифікована структура виробництва, впровадження інноваційних технологій (зокрема no-till), наявність сучасних переробних потужностей і власної логістики забезпечують високу операційну ефективність. Підприємство має значний експортний потенціал і стабільні позиції на ринках ЄС, розвиває партнерські відносини та дотримується принципів екологічної відповідальності. Стратегічними пріоритетами залишаються нарощування обсягів виробництва, розширення земельного банку, посилення експорту та інвестування в логістичну й

переробну інфраструктуру, що забезпечує стійкість розвитку навіть в умовах воєнного часу.

2.2. Фінансово-економічний аналіз ПП «Шанс»

Аналіз бухгалтерського балансу малого підприємства дає змогу сформулювати уявлення про напрями діяльності, майновий стан і структуру фінансових ресурсів, що забезпечують функціонування суб'єкта господарювання. Дані бухгалтерської звітності дозволяють здійснити комплексну оцінку економічного потенціалу підприємства та визначити перспективи його подальшого розвитку. Для обґрунтованого прийняття управлінських рішень необхідною є інформація про фінансовий стан, результати діяльності та динаміку змін у фінансах підприємства.

Особливістю аналізу фінансового стану малих підприємств є обмеженість інформаційної бази, оскільки вони не формують повний пакет річної фінансової звітності, який зазвичай використовується для розрахунку системи фінансових коефіцієнтів. У зв'язку з цим ключовим джерелом інформації виступає бухгалтерський баланс, що дає можливість оцінити найважливіші параметри фінансово-економічного стану підприємства. З огляду на це доцільним є проведення аналізу фінансових та економічних показників ПП «Шанс» саме на основі балансових даних.

Під час аналізу балансу малого підприємства необхідно враховувати якісні та кількісні зміни у складі активів і джерел їх формування. Для цього визначається питома вага окремих статей активу та пасиву в загальній валюті балансу, а також розраховуються відхилення у структурі основних статей у порівнянні з попередніми періодами. Дослідження динаміки складу та структури власних і залучених коштів ПП «Шанс» здійснюється на основі даних форми № 1 «Баланс» (додаток А).

Результати розрахунків за пасивом балансу наведені в таблиці 2.1. Аналіз структури джерел формування майна (рис. 2.1) свідчить про

переважання власного капіталу, частка якого становила 84,9% у 2021 році, 66,5% у 2022 році та 65,9% у 2023 році. Іншу частину пасиву формують поточні зобов'язання та забезпечення, питома вага яких зростає з 15,1% у 2021 році до 24,8% у 2023 році. Довгострокові зобов'язання та забезпечення мають незначну частку в структурі пасиву: вони були відсутні у 2021 році, але з'явилися у 2022–2023 роках на рівні 9,5% та 9,3% відповідно.

Загалом така структура пасиву свідчить про достатній рівень фінансової автономії ПП «Шанс» за поступового зростання ролі залучених джерел фінансування.

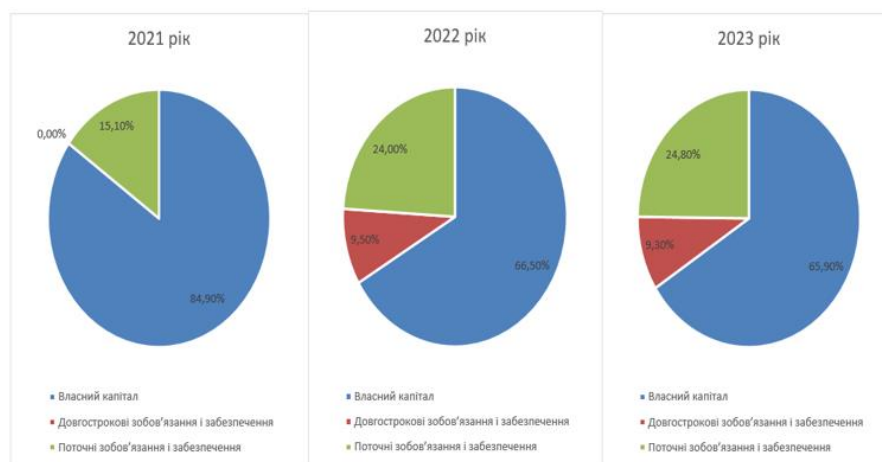

Рисунок 2.1 – структура джерел ПП «Шанс»

*Побудовано автором на основі фінансової звітності підприємства

Таблиця 2.1 – Аналіз та структура джерел коштів (пасиву балансу) ПП «Шанс»

Джерела коштів	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення					
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	2022/2021		2023/2022		2023/2021	
							тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
I. Власний капітал												
Зареєстрований (пайовий) капітал	20,0	0,0	20,0	0,0	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	47728,3	84,9	56395,0	66,4	74517,9	65,9	8666,7	18,2	18122,9	32,1	26789,6	56,1
Усього за розділом I	47748,3	84,9	56415,0	66,5	74537,9	65,9	8666,7	18,2	18122,9	32,1	26789,6	56,1
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення												
	0,0	0,0	8119,6	9,6	10582,7	9,4	8119,6	0,0	2463,1	30,3	10582,7	0,0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення												
Короткострокові кредити банків	2107,7	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	-2107,7	-100,0	0,0	0,0	-2107,7	-100,0
Поточна кредиторська заборгованість за:												
товари, роботи, послуги	5542,5	9,9	5627,0	6,6	4772,9	4,2	84,5	1,5	-854,1	-15,2	-769,6	-13,9
розрахунками з бюджетом	149,3	0,3	66,8	0,1	18,1	0,0	-82,5	-55,3	-48,7	-72,9	-131,2	-87,9
розрахунками зі страхування	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,3	-100,0	0,0	0,0	-1,3	0,0
розрахунками з оплати праці	19,2	0,0	16,0	0,0	20,8	0,0	-3,2	-16,7	4,8	30,0	1,6	0,0
Інші поточні зобов'язання	654,0	1,2	14637,3	17,2	23203,3	20,5	13983,3	2138,1	8566,0	58,5	22549,3	3447,9
Усього за розділом III	8474,0	15,1	20347,1	24,0	28015,1	24,8	11873,1	140,1	7668,0	37,7	19541,1	230,6
Баланс	56222,3	100,0	84881,7	100,0	113135,7	100,0	28659,4	51,0	28254,0	33,3	56913,4	101,2

*Побудовано автором на основі фінансової звітності підприємства

Аналіз динаміки валюти балансу свідчить про її суттєве зростання протягом досліджуваного періоду. Так, у 2022 році валюта балансу збільшилася на 28659,4 тис. грн, що відповідає приросту 51%. Основними чинниками цього зростання стали підвищення обсягу нерозподіленого прибутку на 8666,7 тис. грн (18,2%), зростання кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги на 84,5 тис. грн (1,5%), а також істотне збільшення інших поточних зобов'язань на 13 983,3 тис. грн (2138,1%). Водночас відбулося повне погашення короткострокових кредитів банків (-2107,7 тис. грн) та скорочення заборгованості за розрахунками з бюджетом, страхуванням і оплатою праці на 87,0 тис. грн.

У 2023 році тенденція зростання збереглася: валюта балансу збільшилася ще на 28254,0 тис. грн, або 33,3%. Це було зумовлено насамперед приростом власного капіталу на 18122,9 тис. грн (32,1%) та збільшенням довгострокових зобов'язань і забезпечень на 2463,1 тис. грн (30,3%). Одночасно спостерігалось істотне скорочення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги та розрахунками з бюджетом на 902,8 тис. грн (88,1%).

У цілому за три роки дослідження власний капітал підприємства зріс на 26789,6 тис. грн (56,1%), довгострокові зобов'язання та забезпечення - на 10582,7 тис. грн, а поточні зобов'язання та забезпечення - на 19 541,1 тис. грн (230,6%). У результаті валюта балансу збільшилася на 56913,4 тис. грн, що відповідає загальному приросту 101,2%. Така динаміка свідчить про розширення масштабів діяльності підприємства та зростання його фінансового потенціалу.

Оцінювання активів підприємства відображає вартісну характеристику всіх матеріальних і нематеріальних ресурсів, якими воно володіє, та дає змогу сформулювати узагальнене уявлення про зміни в обсязі й складі майна. Такий аналіз дозволяє простежити динаміку та структурні зрушення активів, а також оцінити напрями використання економічних ресурсів підприємства.

Аналітичні розрахунки, що характеризують динаміку і структуру активу балансу, подано в таблиці 2.2 та проілюстровано на рисунку 2.2.

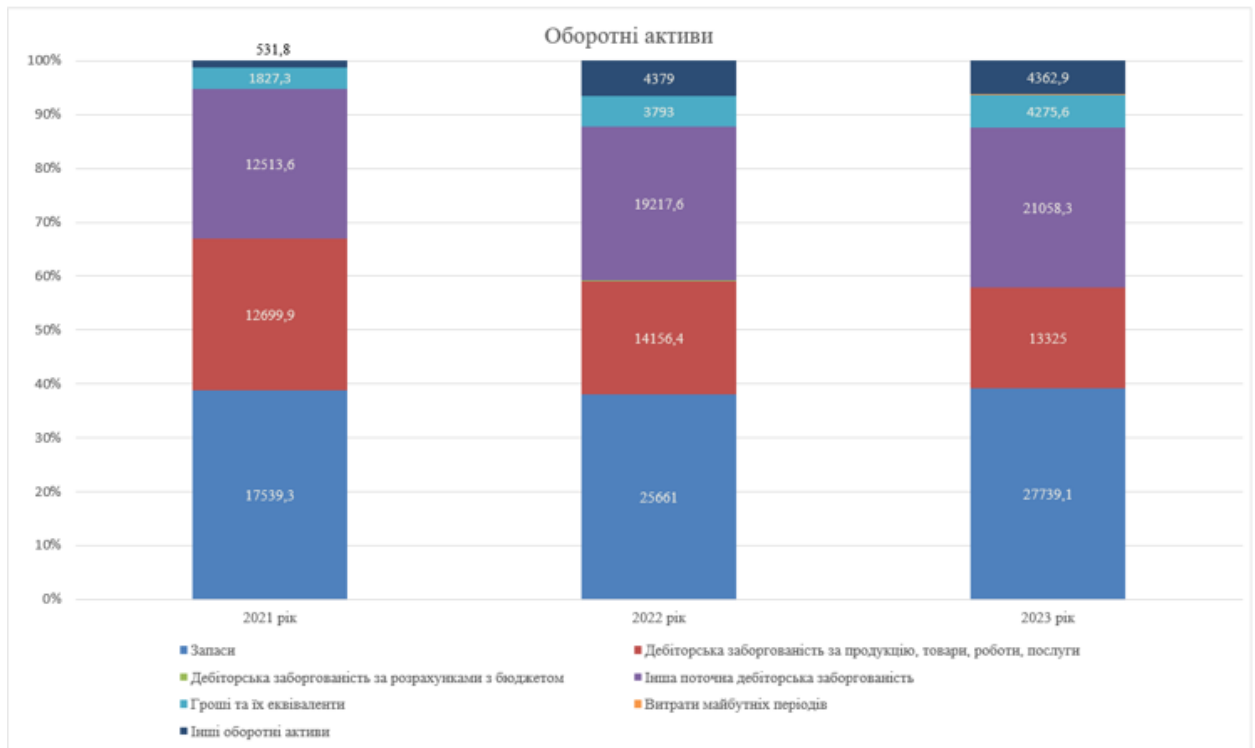

Рисунок 2.2 – Структура оборотних активів ПП «Шанс»

*Побудовано автором на основі фінансової звітності підприємства

Таблиця 2.2 – Аналіз складу а структури активу балансу ПП «Шанс»

Розміщення майна	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення						
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2022/2021		2023/2022		2023/2021		
							тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	
I. Необоротні активи													
Нематеріальні активи													
первісна вартість													
накопичена амортизація													
Основні засоби	11098,1	19,74	17534,8	20,66	42215,7	37,3	6436,7	58,0	24680,9	140,8	31117,6	280,4	
первісна вартість	22021,2	39,17	28457,9	33,53	50342,5	44,5	6436,7	29,2	21884,6	76,9	28321,3	128,6	
знос	10923,1	19,43	10923,1	12,87	8126,8	7,2	0,0	0,0	-2796,3	-25,6	-2796,3	-25,6	
Усього за розділом I	11098,1	19,7	17534,8	20,7	42215,7	37,3	6436,7	58,0	24680,9	140,8	31117,6	280,4	
II. Оборотні активи													
Запаси	17539,3	31,20	25661,0	30,23	27739,1	24,5	8121,7	46,3	2078,1	8,1	10199,8	58,2	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	12699,9	22,59	14156,4	16,68	13325,0	11,8	1456,5	11,5	-831,4	-5,9	625,1	4,9	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	12,3	0,02	63,9	0,08	23,8	0,0	51,6	419,5	-40,1	-62,8	11,5	93,5	
Інша поточна дебіторська заборгованість	12513,6	22,26	19217,6	22,64	21058,3	18,6	6704,0	53,6	1840,7	9,6	8544,7	68,3	
Гроші та їх еквіваленти	1827,3	3,25	3793,0	4,47	4275,6	3,8	1965,7	107,6	482,6	12,7	2448,3	134,0	
Витрати майбутніх періодів	0,0	0,00	76,0	0,09	135,3	0,1	76,0	0,0	59,3	78,0	135,3	0,0	
Інші оборотні активи	531,8	0,95	4379,0	5,16	4362,9	3,9	3847,2	723,4	-16,1	-0,4	3831,1	720,4	
Усього за розділом II	45124,2	80,3	67346,9	79,3	70920,0	62,7	22222,7	49,2	3573,1	5,3	25795,8	57,2	
Баланс	56222,3	100,0	84881,7	100,0	113135,7	100,0	28659,4	51,0	28254,0	33,3	56913,4	101,2	

*Складено автором на основі фінансової звітності підприємства

Розглянемо структуру активу балансу ПП «Шанс» за 2021–2022 роки (рис. 2.2). У 2021 році майно підприємства характеризувалося переважанням оборотних активів, частка яких становила 80,3%, тоді як необоротні активи (основні засоби) формували 19,7% загальної вартості активів. У складі оборотних активів найбільшу питому вагу мали запаси - 31,2%, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги - 22,59%, а також інша поточна дебіторська заборгованість - 22,26%. Меншу частку становили грошові кошти та їх еквіваленти - 3,25%, інші оборотні активи - 0,95% та дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом - 0,02%.

У 2022 році загальна структура активів суттєво не змінилася: частка необоротних активів залишилася на рівні 19,7%, тоді як оборотні активи становили 79,3%. Водночас у їх складі відбулися певні структурні зрушення. Частка запасів зменшилася до 30,23%, а дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги - до 16,68%. Натомість зросла питома вага іншої поточної дебіторської заборгованості до 22,64% та грошових коштів і їх еквівалентів до 4,47%. Крім того, у структурі активів з'явилися витрати майбутніх періодів (0,09%) і зросла частка інших оборотних активів до 5,16%, тоді як дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом становила 0,08%.

У 2023 році у структурі активів ПП «Шанс» відбулися помітні зміни. Частка необоротних активів зросла до 37,3% загальної валюти балансу, тоді як оборотні активи становили 62,7%. У складі оборотних активів найбільшу питому вагу займали запаси - 24,5%, інша поточна дебіторська заборгованість - 18,6% та дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи і послуги - 11,8%. Меншу частку формували грошові кошти та їх еквіваленти - 3,8%, інші оборотні активи - 3,9%, а також витрати майбутніх періодів - 0,1%.

Отримані результати свідчать про активізацію фінансово-господарської діяльності підприємства. За умов відносно невеликої частки основних засобів і відсутності нематеріальних активів ПП «Шанс» зосереджує значні ресурси в оборотному капіталі, насамперед у запасах і дебіторській заборгованості.

Остання формується переважно за надані послуги з вирощування, перевезення та реалізації зернових культур і є потенційним джерелом майбутніх грошових надходжень.

За досліджуваний період у структурі активів ПП «Шанс» відбулися суттєві кількісні та якісні зміни, що свідчать про розширення масштабів діяльності підприємства.

Необоротні активи зросли на 31 117,6 тис. грн, або на 280,4%, що було зумовлено передусім збільшенням первісної вартості основних засобів на 28 321,3 тис. грн (128,6%). Протягом цього періоду підприємство здійснювало оновлення матеріально-технічної бази шляхом придбання нового обладнання, унаслідок чого зросла балансова вартість основних засобів, а рівень їх зносу зменшився.

Паралельно спостерігалось зростання оборотних активів на 25 795,8 тис. грн (57,2%). Найбільший приріст відбувся за такими статтями: запаси збільшилися на 10 199,8 тис. грн (58,2%), інша поточна дебіторська заборгованість - на 8 544,7 тис. грн (68,3%), грошові кошти та їх еквіваленти - на 2 448,3 тис. грн (134%), а інші оборотні активи - на 3 831,1 тис. грн (720,4%). Менш інтенсивним, але позитивним було зростання дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги - на 625,1 тис. грн (4,9%) та дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом - на 11,5 тис. грн (93,5%). Також збільшилися витрати майбутніх періодів на 135,3 тис. грн.

Загалом нарощування обсягів вирощування та реалізації зернових культур зумовило збільшення валюти балансу на 56 913,4 тис. грн, або на 101,2%, що свідчить про активний розвиток підприємства та зростання його економічного потенціалу.

Наступним кроком є розрахунок частки дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів:

- в 2021 році: $(25225,8 : 45124,2) \times 100 = 55,9\%$;
- в 2022 році: $(33437,9 : 67346,9) \times 100 = 49,7\%$;
- в 2023 році: $(34407,1 : 70920,0) \times 100 = 48,5\%$.

Отже, структура фінансових ресурсів підприємства свідчить про скорочення частки власного капіталу та оборотних активів, водночас спостерігається оновлення основних засобів і активізація залучення додаткових фінансових ресурсів, зокрема за рахунок зростання кредиторської заборгованості.

Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства передбачає оцінювання його здатності своєчасно виконувати поточні зобов'язання за рахунок наявних активів. Для цього доцільно здійснити групування активів і пасивів ПП «Шанс» за ступенем ліквідності та строками погашення, а також розрахувати відповідні відносні показники.

Залежно від рівня ліквідності активи підприємства поділяються на окремі групи, що відображають швидкість їх перетворення у грошові кошти. Таке групування є методичною основою для подальшого аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства й наведене в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Групування активів балансу ПП «Шанс»

Розміщення майна	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення		
							2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	тис. грн	тис. грн
Високоліквідні	1827,3	3,3	3793,0	4,5	4275,6	3,8	1965,7	482,6	2448,3
Швидколіквідні	25757,6	45,8	37816,9	44,6	38770,0	34,3	12059,3	953,1	13012,4
Повільноліквідні	17539,3	31,2	25737,0	30,3	27874,4	24,6	8197,7	2137,4	10335,1
Важколіквідні	11098,1	19,7	17534,8	20,7	42215,7	37,3	6436,7	24680,9	31117,6
Всього	56222,3	100,0	84881,7	100,0	113135,7	100,0	28659,4	28254,0	56913,4

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Дані таблиці 2.3 свідчать про зміни у структурі активів ПП «Шанс» за рівнем ліквідності протягом 2021–2023 років. У 2021 році домінували швидколіквідні активи, частка яких становила 45,8% загального обсягу

активів. Наступними за питомою вагою були повільноліквідні активи - 31,2%, важколіквідні активи - 19,7%, тоді як високоліквідні активи формували лише 3,3% структури балансу.

У 2022 році обсяг швидколіквідних активів збільшився на 12059,3 тис. грн, проте їх частка в загальній структурі дещо знизилася до 44,6%. Частка повільноліквідних активів становила 30,3%, високоліквідних - 4,5%, а важколіквідних - 20,7%.

У 2023 році спостерігалось подальше зміщення структури активів. Найбільшу питому вагу зберегли швидколіквідні активи - 34,3%, при цьому їх абсолютний обсяг зріс на 953,1 тис. грн. Водночас високоліквідні активи мали найменшу частку - 3,8%.

Загалом за досліджуваний період структура активів змінювалася у напрямі зниження рівня ліквідності підприємства. Це зумовлено переважним зростанням важколіквідних активів, пов'язаним із придбанням основних засобів, а також скороченням обсягів грошових коштів та їх еквівалентів. Така тенденція свідчить про потенційні обмеження платоспроможності: у разі одночасного пред'явлення вимог усіма кредиторами підприємству знадобилося б залучення додаткових фінансових ресурсів для повного виконання зобов'язань.

Групування зобов'язань підприємства за строками їх погашення наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Групування зобов'язань балансу ПП «Шанс»

Групи	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення		
							2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	тис. грн	тис. грн
Найбільш термінові	6366,3	11,3	20347,1	24,0	28015,1	24,8	13980,8	7668,0	21648,8
Короткострокові	2107,7	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	-2107,7	0,0	-2107,7
Довгострокові	0,0	0,0	8119,6	9,6	10582,7	9,4	8119,6	2463,1	10582,7
Постійні	47748,3	84,9	56415,0	66,5	74537,9	65,9	8666,7	18122,9	26789,6
Всього	56222,3	100,0	84881,7	100,0	113135,7	100,0	28659,4	28254,0	56913,4

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Упродовж аналізованого періоду структура пасивів ПП «Шанс» зазнала помітних змін. Найбільш термінові зобов'язання зросли в абсолютному вимірі на 21 648,8 тис. грн, а їх частка в балансі суттєво підвищилася: з 11,3% у 2021 році до 24,0% у 2022 році та 24,8% у 2023 році. Така динаміка зумовлена специфікою діяльності підприємства, основою якої є вирощування, транспортування та реалізація зернових культур. До найбільш термінових пасивів належать короткострокові банківські кредити та поточна кредиторська заборгованість, зростання якої пов'язане насамперед із розрахунками з постачальниками та підрядниками за вже отримані, але ще не оплачені роботи і послуги.

Короткострокові та довгострокові зобов'язання протягом досліджуваного періоду займали незначну частку в пасиві балансу або взагалі були відсутні, що свідчить про обмежене використання позикового капіталу у формі класичних кредитів.

Натомість постійні пасиви, представлені власним капіталом, традиційно формували найбільшу частку джерел фінансування підприємства. Їх питома вага становила 84,9% у 2021 році, 66,5% у 2022 році та 65,9% у 2023 році, а загальний приріст власного капіталу за три роки склав 26 789,6 тис. грн.

Узагальнюючи, можна зазначити, що в структурі пасивів ПП «Шанс» спостерігається поступове зростання частки найбільш термінових зобов'язань на тлі відносного скорочення ролі постійних пасивів, що відображає підвищення залежності підприємства від поточної кредиторської заборгованості при збереженні домінуючої ролі власного капіталу у фінансуванні діяльності.

Порівняння даних двох таблиць свідчить, що обсяг високоліквідних активів підприємства є недостатнім для своєчасного покриття найбільш термінових зобов'язань перед кредиторами. Водночас частка коротко- та довгострокових зобов'язань у структурі пасиву є відносно незначною, тому теоретично підприємство може виконувати поточні розрахунки за рахунок

швидколіквідних активів, насамперед дебіторської заборгованості, яка займає найбільшу питому вагу в активах.

Однак дебіторська заборгованість потребує часу для інкасації, отже її використання не забезпечує оперативної платоспроможності. У підсумку, за результатами оцінки за 2021–2023 рр. підприємство не має достатнього обсягу ліквідних коштів, щоб погашати строкові зобов'язання в установлені терміни, що вказує на обмежену поточну платоспроможність.

Ключовим етапом аналізу фінансового стану підприємства є оцінка його ліквідності шляхом розрахунку системи відповідних показників. До них належать коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, а також показник чистого оборотного капіталу. Сукупність цих індикаторів дає змогу комплексно оцінити здатність підприємства своєчасно виконувати свої поточні зобов'язання. Результати розрахунків наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Відносні показники оцінки ліквідності ПП «Шанс»

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Коефіцієнт покриття	5,33	3,31	2,53	-2,02	-0,78	-2,79
Коефіцієнт швидкої ліквідності	3,26	2,05	1,54	-1,21	-0,51	-1,71
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,22	0,19	0,15	-0,03	-0,03	-0,06
Чистий оборотний капітал (тис. грн)	36650,20	46999,80	42904,90	10349,60	-4094,90	6254,70

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Згідно з даними таблиці 2.5, коефіцієнт покриття упродовж усього досліджуваного періоду перевищував нормативне значення 1, що свідчить про наявність у підприємства достатнього обсягу оборотних активів для погашення поточних зобов'язань. Так, у 2021 році на 1 грн поточних зобов'язань припадало 5,31 грн оборотних активів, у 2022 році – 3,31 грн, у 2023 році – 2,53 грн. Водночас спостерігається стійка тенденція до зниження

цього показника, що в цілому за три роки означає скорочення фінансового «запасу міцності» підприємства, попри зростання обсягу оборотних активів.

Аналіз коефіцієнта швидкої ліквідності також засвідчує його поступове зменшення: з 3,26 у 2021 році до 2,05 у 2022 році та 1,54 у 2023 році. Незважаючи на негативну динаміку, значення показника залишаються в межах або вище нормативного інтервалу, що підтверджує здатність підприємства розраховуватися за поточними зобов'язаннями за рахунок грошових коштів та очікуваних надходжень від дебіторської заборгованості.

Водночас коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом аналізованого періоду має тенденцію до зниження і становить 0,22 у 2021 році, 0,19 у 2022 році та 0,15 у 2023 році. Це означає, що підприємство не володіє достатнім обсягом грошових коштів і їх еквівалентів для негайного погашення найбільш термінових зобов'язань.

Отже, за результатами аналізу системи коефіцієнтів ліквідності можна зробити висновок, що підприємство в цілому є платоспроможним і здатним виконувати свої поточні зобов'язання. Разом із тим обмежений рівень абсолютної ліквідності вказує на недостатню концентрацію найбільш ліквідних активів, що ускладнює оперативне погашення термінових боргів і зумовлено специфікою його господарської діяльності.

Оцінювання фінансової стійкості, рівня ділової активності та оборотності капіталу підприємства здійснюється на основі системи відносних показників платоспроможності. Такий підхід дає змогу комплексно охарактеризувати здатність ПП «Шанс» підтримувати стабільний фінансовий стан, ефективно використовувати наявні ресурси та своєчасно виконувати свої зобов'язання. Для цього у роботі проведено розрахунок і аналіз ключових коефіцієнтів, результати яких узагальнено в таблиці 2.6.

Коефіцієнт автономії відображає частку власного капіталу в загальному обсязі фінансових ресурсів, авансованих у діяльність підприємства. Упродовж досліджуваного періоду його значення становило: у 2021 році – 0,85, у 2022 році – 0,66, у 2023 році – 0,66. З огляду на те, що нормативне значення цього

показника дорівнює 0,5, можна стверджувати, що ПП «Шанс» зберігає достатній рівень фінансової незалежності та здатне виконувати свої зобов'язання переважно за рахунок власних коштів, без суттєвої залежності від позикових джерел.

Таблиця 2.6 – Показники оцінки фінансової сійкості ПП «Шанс»

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Власні обігові кошти (тис. грн)	36650,20	46999,80	42904,90	10349,60	-4094,90	6254,70
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,85	0,66	0,66	-0,18	-0,01	-0,19
Коефіцієнт фінансової залежності	0,15	0,34	0,34	0,18	0,01	0,19
Коефіцієнт фінансування	0,18	0,36	0,38	0,18	0,02	0,20
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	0,81	0,70	0,60	-0,11	-0,09	-0,21
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,77	0,83	0,58	0,07	-0,26	-0,19
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,15	0,24	0,25	0,09	0,01	0,10
Коефіцієнт фінансової стабільності	5,63	2,77	2,66	-2,86	-0,11	-2,97

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Коефіцієнт фінансової залежності характеризує обсяг залучених фінансових ресурсів, що припадає на одну гривню власного капіталу. У 2021 році його значення становило 0,15, у 2022–2023 роках – 0,34. Зростання цього показника свідчить про поступове підвищення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Аналогічну тенденцію відображає й коефіцієнт фінансування, який хоча й залишається меншим за одиницю, однак за досліджуваний період зріс на 0,2, що вказує на посилення ролі залучених коштів у структурі капіталу.

Рівень забезпеченості власними оборотними засобами загалом залишається достатнім, проте має негативну динаміку. За нормативного значення 0,5 відповідний коефіцієнт протягом аналізованого періоду

зменшився на 0,21, що свідчить про поступове скорочення внутрішніх фінансових резервів для фінансування оборотних активів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу, який показує частку власних коштів, що перебувають у мобільній формі, також зазнав зниження. Його значення становило 0,77 у 2021 році, 0,83 у 2022 році та 0,58 у 2023 році. Незважаючи на спад, показник перевищує нормативне значення 0,1, що підтверджує наявність у підприємства достатнього обсягу власних фінансових ресурсів для фінансування оборотних активів і частково необоротних, хоча тенденція до зниження потребує управлінської уваги.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу відображає частку залучених коштів у загальній структурі джерел формування активів підприємства. За результатами аналізу встановлено, що у 2021 році на одну гривню сукупного капіталу припадало 0,15 грн позикових ресурсів, у 2022 році – 0,24 грн, у 2023 році – 0,25 грн. Хоча спостерігається поступове зростання цього показника, його значення залишаються нижчими за нормативний діапазон 0,4–0,6, що свідчить про переважання власних коштів над борговими зобов'язаннями та помірний рівень фінансового ризику.

У цілому більшість показників фінансової стійкості підприємства відповідають рекомендованим нормативам. Разом із тим зафіксовано зниження коефіцієнта фінансової стабільності на 2,97. Незважаючи на таку динаміку, його значення перевищує критичний рівень 1,5, що дає підстави стверджувати про наявність у підприємства потенційних резервів для підвищення ефективності діяльності шляхом більш активного, але контрольованого використання позикового капіталу.

Комплексна оцінка ділової активності підприємства здійснюється на основі системи відносних показників оборотності, розрахованих у таблиці 2.7. Отримані результати свідчать про загальне підвищення рівня ділової активності у 2022 році порівняно з 2021 роком, оскільки більшість показників демонструють позитивну динаміку.

Таблиця 2.7 – Показники ділової активності ПП «Шанс»

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Коефіцієнт оборотності активів	0,31	0,36	0,36	0,05	0,00	0,05
Період одного обороту обігових коштів (днів)	1160,92	998,48	1003,56	-162,44	5,08	-157,37
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,69	0,92	1,18	0,22	0,26	0,49
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	520,88	393,34	305,20	-127,55	-88,13	-215,68
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,06	1,50	1,45	-0,55	-0,06	-0,61
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	174,98	239,35	248,51	64,37	9,16	73,53
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,37	0,54	0,54	0,18	0,00	0,18

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Зокрема, коефіцієнт оборотності активів збільшився на 0,05, що відображає зростання обсягів виробництва та реалізації продукції протягом аналізованого періоду. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості підвищився на 0,22, що свідчить про більш ефективне управління розрахунками з покупцями та переважання виручки над обсягом дебіторської заборгованості. Водночас коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився на 0,55, що означає зростання частки короткострокових зобов'язань у порівнянні з обсягом отриманих доходів.

Позитивною тенденцією також є зростання коефіцієнта оборотності власного капіталу на 0,18, що підтверджує підвищення ефективності використання власних фінансових ресурсів. Особливої уваги заслуговує скорочення тривалості обороту оборотних коштів на 162 дні та зменшення періоду інкасації дебіторської заборгованості на 127 днів, що характеризує поліпшення платіжної дисципліни клієнтів і прискорення грошових потоків. Разом з тим збільшення строку погашення кредиторської заборгованості на 64

дні свідчить про більш тривале використання залучених коштів постачальників у господарській діяльності підприємства.

У 2023 році динаміка показників ділової активності залишалася загалом стабільною. Зокрема, коефіцієнт оборотності активів не зазнав змін, що свідчить про збереження попереднього рівня ефективності використання майна підприємства. Водночас коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зріс на 0,26, що вказує на подальше поліпшення розрахунків із клієнтами та прискорення надходження коштів. На цьому тлі коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився на 0,06, що означає деяке збільшення тривалості використання залучених ресурсів постачальників.

Період обороту оборотних коштів збільшився на 5 днів, а строк погашення кредиторської заборгованості – на 9 днів, однак такі зміни не мають істотного впливу на фінансовий стан підприємства. Водночас період інкасації дебіторської заборгованості скоротився ще на 88 днів, що додатково підтверджує підвищення ефективності управління взаємовідносинами з покупцями та контрагентами.

Загальну ділову активність підприємства доцільно оцінювати шляхом порівняння темпів зростання прибутку, обсягу реалізації та вартості активів. Оптимальним вважається співвідношення, за якого темпи приросту прибутку перевищують темпи зростання виручки, а темпи зростання виручки, своєю чергою, випереджають темпи збільшення активів. У світовій практиці таке співвідношення відоме як «золоте правило економіки» і свідчить про ефективний та збалансований розвиток підприємства.

Оцінка майнового стану підприємства ґрунтується на дослідженні складу та структури його активів, а також на аналізі джерел їх формування й динаміки окремих складових майна. Такий підхід дає змогу визначити характер змін у ресурсному забезпеченні підприємства та оцінити ефективність використання наявного майнового потенціалу.

$$T_{\Pi} > T_P > T_A > 100\%, \quad (2.1)$$

де T_{Π} – темп зростання (зменшення) прибутку;

T_P – темп зростання (зменшення) обсягу реалізації;

T_A – темп зростання (зменшення) вартості активів (валюти балансу).

Для підприємства, що аналізується «золоте правило економіки» буде мати наступний вигляд:

$$1599,1\% > 132,8\% > 101,2\% > 100\%$$

Перше співвідношення ($1599,1\% > 132,8\%$) показує, що прибуток зростає більшими темпами, ніж обсяг реалізованої продукції, а, відповідно, це свідчить про зменшення витрат на виробництво та реалізацію. Друге співвідношення ($132,8\% > 101,2\%$) свідчить про те, що обсяг продажу зростає більшими темпами, ніж активи (капітал) підприємства, тобто відбувається ефективне використання ресурсів підприємства. Третє співвідношення ($101,2\% > 100\%$) показує, що підприємство збільшує свій потенціал і має можливість масштабувати свою діяльність.

Аналіз майнового стану ПП «Шанс» здійснюється на основі розрахунку системи узагальнюючих показників і фінансових коефіцієнтів, які відображають якісні та кількісні характеристики майна підприємства. Відповідні результати розрахунків наведені в таблиці 2.8.

Дані таблиці 2.8 свідчать про стійку тенденцію до зростання майнового потенціалу підприємства. Протягом аналізованого періоду відбулося послідовне збільшення валюти балансу: у 2022 році порівняно з 2021 роком її обсяг зріс на 28 659,4 тис. грн, а за підсумками 2023 року – ще на 28 254,0 тис. грн відносно базового року.

Водночас спостерігається суттєве нарощування вартості основних засобів: їх середня величина за досліджуваний період зросла на 20 460,9 тис. грн, що свідчить про активне оновлення та розширення матеріально-технічної бази підприємства.

Таблиця 2.8- Показники майнового стану ПП «Шанс»

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Валюта балансу (майно підприємства), тис. грн.	56222,3	84881,7	113135,7	28659,40	28254,00	56913,4
Середня величина основних засобів, тис. грн.	9414,35	14316,45	29875,25	4902,10	15558,80	20460,9
Фондоозброєність, тис. грн / чол.	855,85	1789,56	3734,41	933,71	1944,85	2878,6
Фондовіддача основних фондів	1,57	1,75	0,96	0,17	-0,78	-0,6
Частка основних засобів в активах	0,39	0,34	0,44	-0,06	0,11	0,1
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,50	0,38	0,16	-0,11	-0,22	-0,3
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,17	0,23	0,43	0,06	0,21	0,3
Коефіцієнт мобільності активів	4,07	3,84	1,68	-0,23	-2,16	-2,4
Коефіцієнт постійності основних засобів	0,20	0,21	0,37	0,01	0,17	0,2
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	4,07	3,84	1,68	-0,23	-2,16	-2,4

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Упродовж досліджуваного періоду показник фондоозброєності зріс на 2 878,6 тис. грн на одного працівника, що свідчить про підвищення забезпеченості персоналу основними засобами. Така динаміка зумовлена як оновленням і збільшенням вартості виробничого обладнання, так і скороченням чисельності працівників на три особи. Якщо у 2021 році на одного працівника припадало 855,85 тис. грн основних засобів, то у 2022 році цей показник зріс до 1 789,56 тис. грн, а у 2023 році – до 3 734,41 тис. грн. Високі значення фондоозброєності пояснюються значною часткою високовартісного технологічного обладнання в структурі активів підприємства.

Разом із тим ефективність використання основних фондів, що характеризується показником фондовіддачі, має негативну тенденцію. У 2023 році на кожну гривню, інвестовану в основні засоби, припадало лише 0,96 грн доходу від реалізації продукції, що на 0,6 грн менше порівняно з 2021 роком.

Це свідчить про зниження віддачі від вкладених коштів та певну неефективність інвестицій у основні фонди.

Частка основних засобів у загальній структурі активів протягом аналізованого періоду залишалася відносно стабільною: 0,39 у 2021 році, 0,34 у 2022 році та 0,44 у 2023 році. Даний показник відображає частину фінансових ресурсів підприємства, що зосереджена в необоротних активах.

Позитивною тенденцією є зниження рівня фізичного зносу основних засобів на 30 %, що підтверджує оновлення матеріально-технічної бази. Водночас коефіцієнт оновлення основних засобів за аналізований період зріс на 30 %, що свідчить про активне інвестування у модернізацію виробництва.

Разом з тим коефіцієнт мобільності активів має спадну динаміку. Якщо у 2021 році на одну гривню необоротних активів припадало 4,07 грн оборотних, то у 2022 році – 3,84 грн, а у 2023 році – лише 1,68 грн. Це означає зменшення гнучкості структури активів і зростання частки ресурсів, вкладених у необоротні активи.

У цілому більшість показників майнового стану підприємства демонструють зростання або зберігають стабільні значення, що загалом позитивно характеризує розвиток матеріально-технічної бази. Водночас зниження фондівіддачі та мобільності активів вказує на необхідність підвищення ефективності використання інвестованих у основні засоби ресурсів.

Економічний аналіз діяльності підприємства передбачає всебічну оцінку результатів його господарювання, ключовим елементом якої є дослідження рівня прибутковості. Аналіз фінансових результатів малого підприємства доцільно здійснювати на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» (див. додаток Б), що дозволяє комплексно охарактеризувати формування доходів, структуру витрат і кінцеві результати діяльності.

У межах даного етапу проведено аналіз динаміки та структури доходів і витрат, а також оцінено фінансові результати діяльності ПП «Шанс». Узагальнені розрахунки та відповідні показники наведено в таблиці 2.9, що дає

зможу визначити тенденції зміни прибутковості підприємства та оцінити ефективність його господарської діяльності в досліджуваному періоді.

Таблиця 2.9 – Аналіз показників доходів, витрат і фінансових результатів ПП «Шанс»

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення					
				2022/2021		2023/2022		2023/2021	
	тис.грн	тис.грн	тис.грн	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	17434,4	30603,8	40584,4	13169,4	75,5	9980,6	32,6	23150,0	132,8
Інші операційні доходи	912,5	551,8	0,0	-360,7	-39,5	-551,8	-100,0	-912,5	-100,0
Інші доходи	127,4	487,5	91,3	360,1	282,7	-396,2	-81,3	-36,1	-28,3
Разом чисті доходи	18474,3	31643,1	40675,7	13168,8	71,3	9032,6	28,5	22201,4	120,2
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	13195,9	21002,7	19728,9	7806,8	59,2	-1273,8	-6,1	6533,0	49,5
Інші операційні витрати	4000,0	1026,6	2683,5	-2973,4	-74,3	1656,9	161,4	-1316,5	-32,9
Інші витрати	211,8	967,1	140,4	755,3	356,6	-826,7	-85,5	-71,4	-33,7
Разом витрати	17407,7	22996,4	22552,8	5588,7	32,1	-443,6	-1,9	5145,1	29,6
Фінансовий результат до оподаткування	1066,6	8646,7	18122,9	7580,1	710,7	9476,2	109,6	17056,3	1599,1
Податок на прибуток	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Чистий фінансовий результат	1066,6	8646,7	18122,9	7580,1	710,7	9476,2	109,6	17056,3	1599,1

*Складено автором на основі фінансової звітності підприємства

Аналіз даних таблиці 2.9 свідчить про суттєве покращення фінансових результатів ПП «Шанс» у 2022 році. Обсяг чистого доходу зріс на 13 168,8 тис. грн, що відповідає зростанню на 771,3%. Ключовим чинником цього стало збільшення чистого доходу від реалізації товарів і послуг на 13 169,4 тис. грн (75,5%). Додатково позитивний вплив мало зростання інших доходів на 360,1 тис. грн (282,7%), хоча водночас спостерігалось скорочення інших операційних доходів на 360,7 тис. грн (39,5%).

Загальні витрати підприємства у 2022 році також зросли, однак значно повільнішими темпами - на 5 588,7 тис. грн, або на 32,1%. Основний приріст витрат був зумовлений збільшенням собівартості реалізованої продукції на 7

806,8 тис. грн (59,2%) та зростанням інших витрат на 755,3 тис. грн (356,6%). Водночас скорочення інших операційних витрат на 2 973,4 тис. грн (74,3%) частково компенсувало загальне підвищення витратного навантаження.

У результаті випереджальних темпів зростання доходів порівняно з витратами чистий фінансовий результат підприємства зріс на 7 580,1 тис. грн, або на 710,7%. Це свідчить про підвищення ефективності господарської діяльності ПП «Шанс» та покращення його прибутковості у досліджуваному періоді.

Аналіз динаміки фінансових показників у 2022–2023 рр. свідчить про подальше зростання результативності діяльності підприємства. Загальний обсяг чистого доходу за цей період збільшився на 9 032,6 тис. грн, або на 28,5%. Визначальним чинником стало зростання чистого доходу від реалізації товарів і послуг на 9 980,6 тис. грн (32,6%). Водночас відбулося повне скорочення інших операційних доходів (–551,8 тис. грн) та істотне зменшення інших доходів на 396,2 тис. грн (81,3%), що частково стримувало загальний приріст доходної частини.

У витратній структурі підприємства зафіксовано позитивні зміни: сукупні витрати скоротилися на 443,6 тис. грн, або на 1,9%. Це було забезпечено зниженням собівартості реалізованих товарів і послуг на 1 273,8 тис. грн (6,1%) та істотним скороченням інших витрат на 826,7 тис. грн (85,5%). Разом із тим спостерігалось зростання інших операційних витрат на 1 656,9 тис. грн (161,4%), що свідчить про зміну структури витрат підприємства.

У результаті поєднання зростання доходів і скорочення загальних витрат чистий фінансовий результат підприємства у 2023 році зріс на 9 476,2 тис. грн (26,1%) та досяг 18 122,9 тис. грн. У цілому за досліджуваний трирічний період чистий фінансовий результат збільшився на 17 056,3 тис. грн, або на 1 599,1%, що підтверджує випереджальні темпи зростання доходів порівняно з витратами та свідчить про суттєве підвищення прибутковості діяльності підприємства.

Динаміка чистих доходів, загальних витрат і чистого фінансового результату ПП «Шанс» представлена на рисунку 2.3.

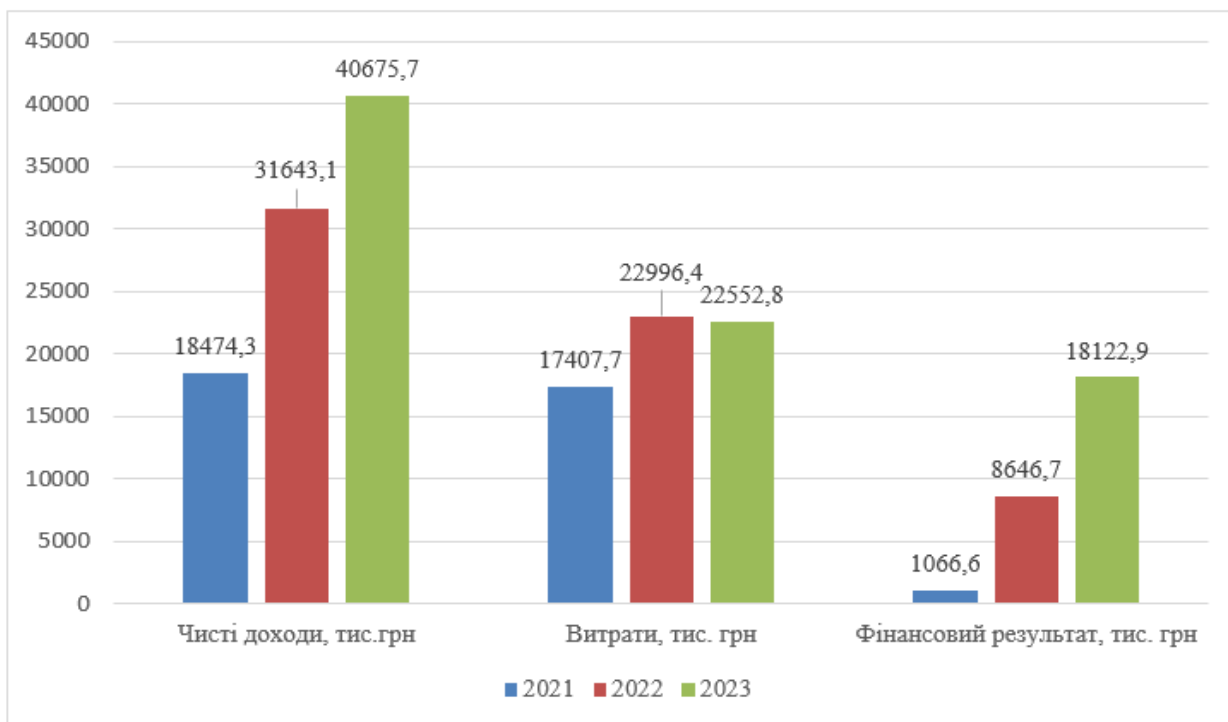

Рисунок 2.3 - Динаміка доходів, витрат і фінансового результату ПП «Шанс»

**Побудовано автором на основі фінансової звітності підприємства*

Оцінку прибутковості діяльності підприємства доцільно розширити шляхом розрахунку показників динаміки основних фінансових результатів. Зокрема, до таких індикаторів належать коефіцієнти приросту валюти балансу, виручки від реалізації продукції та прибутку. Зазначені показники дозволяють узагальнено оцінити тенденції розвитку підприємства, ефективність використання ресурсів і зміни його фінансового стану в динаміці.

Одним із базових показників є коефіцієнт приросту майна (КБ), який характеризує зміну загальної вартості активів підприємства за певний період та відображає масштаби розширення або скорочення його майнового потенціалу. Розрахунок цього коефіцієнта здійснюється за такою формулою:

Коефіцієнт (Кб) приросту майна розраховується за формулою:

$$K_b = \frac{B_1 - B_0}{B_0} * 100, \quad (2.2)$$

де B_1 і B_0 - середня величина майна за звітний і попередній періоди.

Коефіцієнт (K_v) приросту виручки від реалізації продукції розраховується:

$$K_v = \frac{V_1 - V_0}{V_0} * 100, \quad (2.3)$$

де V_1 і V_0 - виручка від реалізації продукції за звітний і попередній періоди.

Коефіцієнт (K_{π}) приросту чистого прибутку розраховується:

$$K_{\pi} = \frac{\pi_1 - \pi_0}{\pi_0} * 100, \quad (2.4)$$

де π_1 і π_0 - обсяг чистого прибутку за звітний і попередній періоди.

Протягом досліджуваного періоду для підприємства відповідні коефіцієнти становлять:

приріст майна: $K_b = (113135,7 - 56222,3) / 56222,3 * 100 = 101,2\%$

приріст виручки: $K_v = (40584,4 - 17434,4) / 17434,4 * 100 = 132,8\%$

приріст чистого прибутку: $K_{\pi} = (18122,9 - 1066,6) / 1066,6 * 100 = 1599,1\%$

Переважання коефіцієнта приросту виручки від реалізації над коефіцієнтом зростання майна свідчить про підвищення віддачі залучених ресурсів. Це означає, що підприємство забезпечує зростання обсягів продажу швидшими темпами, ніж нарощує активи, що в цілому характеризує ефективно використання фінансових коштів і наявного майнового потенціалу.

Оцінка прибутковості діяльності підприємства ґрунтується на аналізі показників рентабельності, які відображають ефективність використання витрат і ресурсного потенціалу. Рентабельність є відносною характеристикою, що дозволяє співвіднести отриманий фінансовий результат із витратами або активами, задіяними у процесі господарської діяльності. Для всебічної оцінки фінансової ефективності застосовується система коефіцієнтів рентабельності,

кожен з яких відображає окремі аспекти функціонування підприємства та узагальнюється в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Показники рентабельності ПП «Шанс»

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Коефіцієнт рентабельності активів	0,02	0,10	0,16	0,08	0,06	0,14
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,02	0,15	0,24	0,13	0,09	0,22
Коефіцієнт рентабельності виробничих фондів	0,03	0,16	0,23	0,13	0,07	0,21
Коефіцієнт рентабельності продажів	0,06	0,28	0,45	0,22	0,16	0,39
Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції	0,30	0,05	0,14	-0,25	0,09	-0,17
Коефіцієнт рентабельності витрат	0,32	0,46	3,06	0,14	2,60	2,74
Коефіцієнт реінвестування	44,75	6,52	4,11	-38,23	-2,41	-40,64

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Коефіцієнт рентабельності активів характеризує здатність підприємства генерувати прибуток за рахунок використання наявних активів. У 2021 році на кожен гривню активів припадало 0,02 грн чистого прибутку, у 2022 році – 0,10 грн, у 2023 році – 0,16 грн. Незважаючи на загалом невисокий рівень показника, простежується стійка позитивна динаміка його зростання. Така ситуація зумовлена галузевою специфікою діяльності підприємства, зокрема тривалим виробничим циклом у рослинництві, значними обсягами запасів та накопиченням готової продукції на складах до моменту реалізації.

Подібні тенденції спостерігаються і за іншими показниками прибутковості, зокрема рентабельністю власного капіталу, виробничих фондів, продажів і витрат. Хоча їх значення залишаються відносно низькими, у динаміці вони демонструють поступове зростання, що свідчить про повільне,

але стабільне підвищення ефективності господарської діяльності. Водночас рентабельність реалізації продукції мала тенденцію до зниження, що пояснюється зростанням собівартості реалізованої продукції за одночасного скорочення інших операційних витрат.

За результатами аналізу встановлено, що впродовж досліджуваного періоду підприємство демонструвало стійке зростання фінансових результатів. Сукупний обсяг чистого доходу зріс на 22 201,4 тис. грн і у 2023 році досяг 40 675,7 тис. грн. Водночас загальні витрати також збільшилися, однак значно повільнішими темпами – на 5 145,1 тис. грн, склавши у 2023 році 22 552,8 тис. грн.

Випереджальне зростання доходів порівняно з витратами забезпечило формування позитивного фінансового результату в усі роки аналізу. Так, чистий прибуток підприємства у 2021 році становив 1 066,6 тис. грн, у 2022 році зріс до 8 646,7 тис. грн, а у 2023 році досяг 18 122,9 тис. грн, що свідчить про підвищення ефективності господарської діяльності та зміцнення фінансового стану.

Фінансово-економічний аналіз діяльності ПП «Шанс» за 2021–2023 роки дозволяє виокремити низку стійких тенденцій, що характеризують поточний стан і перспективи розвитку підприємства. У цілому компанія демонструє зростання вартості активів, посилення власного капіталу та розширення операційної діяльності, що свідчить про наявність економічного потенціалу та здатність до розвитку.

Ключові результати аналізу можна узагальнити таким чином:

1. Структура та динаміка активів. Протягом досліджуваного періоду спостерігається істотне збільшення необоротних активів, насамперед основних засобів, що є наслідком інвестицій у модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази. Оборотні активи також зросли, зокрема за рахунок запасів і дебіторської заборгованості, що відображає активізацію виробничо-збутових процесів.

2. **Формування пасивів.** Збільшення власного капіталу та довгострокових зобов'язань свідчить про зміцнення фінансової основи підприємства. Разом із цим зростання поточних зобов'язань вказує на підвищення кредиторської заборгованості, що, ймовірно, пов'язано з розширенням масштабів господарської діяльності та потребою у фінансуванні оборотного капіталу.

3. **Доходи, витрати та фінансові результати.** Чистий дохід підприємства суттєво зріс завдяки збільшенню обсягів реалізації продукції та надання послуг. Хоча витрати також мали тенденцію до зростання, темпи приросту доходів були вищими, що забезпечило істотне покращення чистого фінансового результату та зростання прибутковості діяльності.

4. **Рентабельність і ліквідність.** Показники рентабельності поступово покращуються, що свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів. Водночас тенденція до зниження ліквідності сигналізує про потенційні ризики щодо здатності підприємства оперативно виконувати поточні зобов'язання.

Отже, ПП «Шанс» характеризується позитивною фінансово-економічною динамікою, яка формує підґрунтя для подальшого розвитку та зміцнення ринкових позицій. Разом з тим для збереження фінансової стабільності в перспективі доцільно посилити управління ліквідністю, оптимізувати структуру витрат і забезпечити збалансоване зростання активів і зобов'язань.

2.3. Аналіз та оцінка інвестиційної привабливості ПП «Шанс»

В економічній теорії інвестиційна привабливість трактується як властивість підприємства залучати інвестиційні ресурси завдяки поєднанню доходності, ризику, ліквідності й інших факторів. Це неоднорідна категорія, що охоплює фінансові показники, конкурентні позиції, інноваційний потенціал, управлінську спроможність та вплив макроекономічного

середовища. На макрорівні вона узгоджується зі структурою національних капітальних інвестицій: у 2022 р. частка аграрного сектору у загальному обсязі капітальних інвестицій України становила 12,6 %, поступаючись лише промисловості (30,8 %) [41].

У науковій літературі пропонується велика кількість методів оцінки інвестиційної привабливості: від однокритеріальних (наприклад, ROE чи NPV) до комплексних експертних систем. Оскільки досліджуваний об'єкт належить до малих підприємств аграрного сектору, обмеженість інформаційної бази змушує поєднувати кількісні та якісні підходи. У даному підпункті розділу буде застосовано методику інтегрального індексу, яка передбачає:

1. Визначення комплексу критеріїв, що відображають прибутковість, фінансову стійкість, ліквідність, ефективність, ринкове положення та макроекономічне середовище.
2. Нормування показників шляхом порівняння з галузевими або нормативними значеннями та перетворення їх у безрозмірні індикатори від 0 до 1 (чим більше - тим краще).
3. Розрахунок вагових коефіцієнтів для кожного критерію на основі експертного оцінювання (25–30 % для прибутковості, 20–25 % для фінансової стійкості, 15 % для ліквідності тощо).
4. Підсумовування нормованих показників з урахуванням ваг.

Така методика забезпечує збалансований облік числових та нечислових факторів. Вона дозволяє порівнювати ПП «Шанс» із середніми значеннями по галузі та робити висновки щодо інвестиційної привабливості.

Для розрахунку інтегрального індексу було обрано шість груп критеріїв і відповідні показники (табл. 2.11). У таблиці наведено лише індикатори; самі розрахунки представлені в окремих таблицях у підрозділах.

Динаміка капітальних інвестицій та інвестиційного клімату.
Інвестиційний клімат аграрного сектору визначається співвідношенням державних і приватних капітальних вкладень, доступом до кредитів,

поточними ризиками та очікуваною доходністю. За даними Міністерства економіки, у 2022 р. в Україну було залучено 51,439 млн дол капітальних інвестицій у сільське господарство, лісове та рибне господарство, що становило 12,5 % від загального обсягу капітальних інвестицій (проти 10,4 % у 2021 р.) [29].

Таблиця 2.11 - Шість груп критеріїв і відповідні показники інвестиційної привабливості

Група критеріїв	Ключові показники (приклади)
Прибутковість	чиста рентабельність реалізації, рентабельність активів (ROA), рентабельність власного капіталу (ROE)
Фінансова стійкість	коефіцієнт автономії (частка власного капіталу), коефіцієнт фінансової залежності, покриття відсотків
Ліквідність	поточний коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності, абсолютна ліквідність
Ефективність	оборотність активів, оборотність запасів, оборотність дебіторської заборгованості
Ринкова позиція / інновації	диверсифікація продукції, наявність замкнутого циклу, застосування no-till, сертифіковані лабораторії
Макроекономічне середовище	динаміка капітальних інвестицій у сільське господарство, державна підтримка, зовнішні ризики

**Складено автором*

Таке збільшення відбулося на тлі загального зниження інвестицій у промисловість та транспорт. У таблиці 2.12 наведено динаміку капітальних інвестицій у аграрний сектор за 2010–2022 рр.

Таблиця 2.12 - Динаміка капітальних інвестицій у аграрний сектор за 2010–2022 рр.

Рік	Капітальні інвестиції в економіку, млн ₪	Капітальні інвестиції в сільське господарство, млн ₪	Частка агросектору, %
2010	189 061	11 063	6,1
2015	259 089	30 155	11,0
2019	606 257	59 130	9,5
2020	507 059	50 680	10,0
2021	669 452	69 950	10,4
2022	410 063	51 439	12,5

**За даними статистичного збірника «Сільське господарство України». 2022 р. [29].*

Аналіз динаміки свідчить, що частка агросектору в капітальних інвестиціях коливається від 6,1 % у 2010 р. до 12,5 % у 2022 р., а в 2022 р. вона майже досягла найбільшого значення за останні п'ятнадцять років. Отже, інвестори бачать у сільському господарстві потенціал для довгострокового розвитку, незважаючи на воєнні ризики.

Водночас частка власних коштів у джерелах фінансування інвестицій перевищує 90 %, а банківські кредити займають лише 8,5–8,8 %. Це свідчить про слабку роль банків у інвестуванні аграрних підприємств. Крім того, переважна більшість інвестицій (98 %) направляється у матеріальні активи, переважно сільськогосподарську техніку та обладнання, що підвищує технологічний рівень виробництва.

Повномасштабна війна в Україні суттєво змінила інвестиційний клімат. Затримки в логістиці через блокаду морських портів, руйнування інфраструктури та посилення валютних ризиків скоротили потоки прямих іноземних інвестицій. Дослідження Kansas State University показало, що у 2023 р. виробництво пшениці в Україні було збитковим: собівартість тонни зерна в середньому становила 144 дол. США, тоді як ціна на елеваторі – близько 130 дол., до того ж високі логістичні витрати робили більшість варіантів продажу нерентабельними. Лише доставка до порту Одеси давала невеликий прибуток. У 2024 р. ситуація покращилася: за даними Agrohub, ЕВІТДА на 1 га зросла з 129 дол. у 2023 р. до 446 дол. у 2024 р., а прибутковість пшениці змінилася з –101 дол./га до 244 дол./га [40].

Оцінюючи інвестиційну привабливість ПП «Шанс», важливо враховувати ці зовнішні чинники: ймовірність повторних блокад портів, зміну цін на зерно, інфляційний тиск і нестабільність гривні. Разом із тим інтеграція до ЄС та розширення «зернових коридорів» створюють умови для відновлення експортної логістики й компенсації ризиків.

За 2021–2023 рр. підприємство ПП «Шанс» продемонструвало значний рост активів: валюта балансу збільшилася на 101,2 %, з $\approx 56\,195$ тис. € у 2021 р. до 113 108 тис. € у 2023 р. Таке зростання відбулося за рахунок: - приросту

необоротних активів (передусім основних засобів) на 31 117,6 тис. ₴ (280,4 %), що свідчить про масштабні інвестиції в нові машини й устаткування; - збільшення оборотних активів на 25 795,8 тис. ₴ (57,2 %), у тому числі запасів та дебіторської заборгованості, що відображає зростання операційної діяльності.

У структурі пасиву переважає власний капітал: частка власних засобів у фінансуванні активів знизилася з 84,9 % у 2021 р. до 65,9 % у 2023 р., але залишилась значно вищою за норматив 0,5. Поточні зобов'язання та забезпечення зросли до 24,8 % пасиву, відображаючи накопичення кредиторської заборгованості, тоді як довгострокові зобов'язання збільшились до 9,3 %.

ПП «Шанс» демонструє стрімке зростання доходів і прибутків. Загальний обсяг чистого доходу піднявся з 18 474,3 тис. ₴ у 2021 р. до 40 675,7 тис. ₴ у 2023 р., тобто на 22 201,4 тис. ₴ (120 %). Чистий прибуток зріс у 17 разів – з 1 066,6 тис. ₴ до 18 122,9 тис. ₴.

Розглянемо основні показники прибутковості (табл. 2.13). Розрахунки виконано на основі даних фінансової звітності (див. підрозділ 2.2).

Таблиця 2.13 - Основні показники прибутковості ПП «Шанс» за 2021-2023 рр.

Показник	Формула	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Тенденція
Чистий прибуток, тис. ₴		1 066,6	8 646,7	18 122,9	↑↑↑
Рентабельність реалізації	Чистий прибуток / дохід	5,8 %	27,3 %	44,6 %	стаб. зростання
ROA (рентабельність активів)	Чистий прибуток / активи	1,9 %	10,2 %	16,0 %	↑
ROE (рентабельність власного капіталу)	Чистий прибуток / власний капітал	2,2 %	15,3 %	24,3 %	↑

**Складено автором на основі фінансової звітності підприємства*

Як видно, всі ключові показники прибутковості зростають. Рентабельність активів (ROA) у 2023 р. сягнула 16 %, що значно перевищує середньогалузевий рівень (≈ 5 %). Рентабельність власного капіталу перевищила 24 %, що свідчить про ефективне використання власних ресурсів.

Для оцінки здатності підприємства виконувати поточні зобов'язання розраховано коефіцієнти ліквідності (табл. 2.14). Незважаючи на зменшення у 2022–2023 рр., коефіцієнти покриття (2,53) та швидкої ліквідності (1,54) перевищують нормативні значення (1–2 та 0,5–1 відповідно). Разом із тим коефіцієнт абсолютної ліквідності знизився до 0,15, що свідчить про недостатній обсяг грошових коштів на рахунках для негайного розрахунку з кредиторами.

Таблиця 2.14 -Коефіцієнти ліквідності ПП «Шанс» за 2021 -2023 рр.

Рік	Коефіцієнт покриття	Швидка ліквідність	Абсолютна ліквідність
2021	5,31	3,26	0,22
2022	3,31	2,05	0,19
2023	2,53	1,54	0,15

**Пораховано автором на основі фінансової звітності підприємства*

Питома вага високоліквідних активів у загальній сумі активів зменшувалася протягом 2021–2023 рр. (із 3,3 % до 3,8 %), а частка важколіквідних активів зросла до 24,5 % за рахунок збільшення основних засобів. Це зменшує гнучкість підприємства, але надає йому можливість виробляти продукцію з більшою доданою вартістю.

Розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості показує, що ПП «Шанс» має високу автономію (0,66 у 2023 р.) та низький рівень фінансової залежності (0,34). Коефіцієнт концентрації позикового капіталу збільшився з 0,15 до 0,25, але залишається нижчим за нормативний інтервал 0,4–0,6, що свідчить про помірний рівень боргового навантаження та наявність резервів для залучення додаткових кредитів.

Показники оборотності відображають динаміку ефективності. Оборотність активів у 2023 р. становила 0,36 разу, що близько до середньогалузевого рівня (0,4). Оборотність запасів, обчислена як співвідношення собівартості реалізованої продукції до середніх запасів, складала 0,83 разу (2021 р. – 0,99), що означає тривале зберігання продукції. Оборотність дебіторської заборгованості, навпаки, зросла до 1,18 разу на рік, а середній термін її інкасації скоротився з 500 до 309 днів, що позитивно впливає на грошові потоки.

Важливо провести порівняння з середніми галузевими показниками. Для об'єктивної оцінки ПП «Шанс» важливо співставити його показники з середніми значеннями по сільськогосподарських підприємствах України. На жаль, офіційна статистика не публікує повного набору фінансових коефіцієнтів для аграрних підприємств. Тому порівняння здійснюється за доступними даними й на основі експертних оцінок (табл. 2.15).

Таблиця 2.15 - Порівняння показників ПП «Шанс» з середніми значеннями по сільськогосподарських підприємствах України

Показник	ПП «Шанс» (2023 р.)	Середнє в агросекторі*	Коментар
ROA	16,0 %	≈5 %	значно вище середнього
ROE	24,3 %	≈10 %	свідчить про високу віддачу на капітал
Рентабельність реалізації	44,6 %	≈8–10 %	один із найвищих у галузі
Коефіцієнт автономії	0,66	≈0,55	перевищує норматив, але знижується
Поточний коеф. покриття	2,53	≈1,5	достатня ліквідність, але тенденція до скорочення
Оборотність активів	0,36 разу	0,4 разу	дещо нижча за середню
Оборотність запасів	0,83 разу	≈1 раз	дещо нижчий показник, треба оптимізувати складські запаси
Оборотність дебіторської заборгованості	1,18 разу	≈2 рази	можливий подальший резерв для скорочення строків інкасації

* Порівняння здійснюється за доступними даними й на основі експертних оцінок

* Джерела: статистичні збірники, аналітичні матеріали Agrohub та експертні оцінки.

Порівняння показників свідчить, що ПП «Шанс» суттєво випереджає середні значення за прибутковістю й фінансовою стійкістю, але має пересічні або нижчі показники оборотності запасів і дебіторської заборгованості. Ліквідність залишається прийнятною, хоча знижується.

Квалітативний аналіз: інновації, логістика та управління.

1. Технологічні рішення та інноваційний потенціал ПП «Шанс» використовує сучасну технологію no-till, що зменшує ущільнення ґрунту, підвищує його родючість та дозволяє економити паливо. Крім того, підприємство має власну сертифіковану лабораторію, яка проводить

експрес-аналіз продукції (сої, соняшнику, макухи та олії), що підвищує контроль якості й підтримує репутацію на експортних ринках.

2. Вертикальна інтеграція. Компанія виконує повний цикл «від поля до порту»: вирощування, післязбиральна доробка, переробка, зберігання, логістика та експорт. Наявність двох переробних заводів потужністю 35–45 т/добу для сої та до 60 т/добу для соняшнику, елеваторних потужностей 7 тис. т і власного автопарку зерновозів загальною вантажопідйомністю 100 т забезпечує гнучкість і контроль за ланцюгом постачань. Замкнений цикл дає можливість зберігати додану вартість всередині компанії та мінімізувати залежність від підрядників.

3. Партнерство та кооперація. Підприємство співпрацює з п'ятьма фермерськими господарствами, надаючи їм послуги зі зберігання, сушіння та перевезення продукції до портів Одеси та Ізмаїла. Наявність логістичної інфраструктури дозволяє отримувати додатковий дохід від перевезень і зміцнювати стосунки із партнерами.

4. Управлінська спроможність та корпоративна культура. Незважаючи на невелику чисельність персоналу (10 працівників), підприємство демонструє високу організаційну ефективність. Керівник компанії має 22-річний досвід роботи, а структура власності (60 % – Сергій Таровик, 40 % – Андрій Таровик) забезпечує узгодженість стратегічних рішень. У компанії практикується офіційне працевлаштування та повна сплата ЄСВ, що свідчить про прозорість і соціальну відповідальність.

5. Екологічна відповідальність. Використання елеваторів Sukur, які відповідають екологічним стандартам, впровадження систем оцінки та контролю ризиків (розміщення зерновозів в окремих боксах) та дотримання стандартів Євро-5 для автотранспорту демонструють екологічно відповідальний підхід.

Наступним кроком проведемо аналіз ризиків інвестиційної діяльності.

Основні ризики та їх оцінка. Аналіз інвестиційної привабливості повинен враховувати можливі ризики зовнішнього та внутрішнього характеру.

Таблиця 2.16 узагальнює ключові групи ризиків для ПП «Шанс» та надає оцінку їх імовірності та впливу.

Таблиця 2.16 - Ключові групи ризиків для ПП «Шанс» оцінка їх імовірності та впливу

Група ризиків	Зміст	Імовірність	Потенційний вплив	Заходи мінімізації
Політичний	ескалація воєнних дій, блокада портів, зміни квот	висока	високий	диверсифікація напрямів експорту, використання альтернативних маршрутів (Дунай, польські порти)
Ціновий (ринковий)	коливання світових цін на зерно та олійні культури	середня	високий	форвардні контракти, страхування врожаю, використання ф'ючерсів
Кредитний	неспроможність контрагентів оплатити продукцію	середня	середній	робота з надійними партнерами, авансові платежі
Ліквідний	нестача оборотних коштів для покриття зобов'язань	низька	середній	управління дебіторською заборгованістю, кредитні лінії
Технологічний	зношеність техніки, відсутність інновацій	низька	низький	оновлення обладнання (елеваторів, сушарок), впровадження no-till
Кліматичний	посуха, надмірні опади, заморозки	середня	високий	страхування посівів, диверсифікація культур, зрошення

**Складено автором*

У цілому найбільш істотні загрози пов'язані з воєнною ситуацією та логістикою; саме вони визначають ступінь невизначеності щодо експорту. Компанія частково усуває цей ризик за рахунок власного автопарку та орієнтації на європейські порти.

Ризик-орієнтована оцінка інвестиційної привабливості. Наявність ризиків не означає відсутність інвестиційної привабливості. Навпаки, високі прибутки компенсують ризики, а їх усвідомлення дозволяє підготувати інструменти хеджування. При оцінюванні інвестиційної привабливості ризики враховуються через зменшення інтегрального індексу (зменшення оцінки макросередовища) та шляхом вагових коефіцієнтів.

Розрахунок інтегрального індексу інвестиційної привабливості.

Для побудови інтегральної оцінки використано дані за 2023 р.

Розрахунок виконувався за такою схемою:

Нормування показників за формулою:

1. Нормування показників за формулою

$$I_i = \frac{X_i}{X_{\text{середній}}},$$

де X_i – фактичне значення показника підприємства, а $X_{\text{середній}}$ – середнє галузеве або нормативне значення.

Значення $I_i > 1$ свідчить про кращу позицію порівняно з середнім рівнем, а $I_i < 1$ – про гіршу.

2. Визначення ваг w_i для кожної групи критеріїв: прибутковість

– 30 %, фінансова стійкість – 25 %, ліквідність – 15 %, ефективність – 10 %, ринкове положення – 10 %, макросередовище – 10 %. Ваги обрано на основі експертних оцінок та значення показників для аграрних підприємств.

3. Розрахунок інтегрального індексу за формулою

$$I = \sum_i w_i \cdot I_i.$$

Розраховані нормовані показники. Результати нормування для основних груп критеріїв наведено в табл. 2.17.

Таблиця 2.17 - Результати нормування для основних груп критеріїв

Критерій	Показники (2023 р.)	Середнє значення	Нормований показник
Прибутковість	ROA = 16,0 %; ROE = 24,3 %; маржа = 44,6 %	ROA = 5 %; ROE = 10 %; маржа = 8 %	3,74
Фінансова стійкість	частка власного капіталу = 65,9 %	норматив = 55 %	1,20
Ліквідність	покриття = 2,53; швидка ліквідність = 1,54	норматив = 1,5; 1,0	1,61
Ефективність	оборотність активів = 0,36; оборотність запасів = 0,83; оборотність дебіторки = 1,18	середні = 0,4; 1,0; 2,0	0,77
Ринкова позиція / інновації	високий рівень вертикальної інтеграції, сучасна технологія no-till, сертифікована лабораторія, власна логістика	умовна оцінка (0–1) = 0,8	0,8
Макросередовище	частка агросектору в капінвестиціях = 12,5 %; інвестиційний клімат – середній; наявні воєнні та логістичні ризики	умовна оцінка = 0,6	0,6

У розрахунках використано реальні значення показників ПП «Шанс» за 2023 р. та середньогалузеві оцінки, наведені вище. Значення "Ринкове положення" й "Макросередовище" визначалися експертно.

Розрахунок інтегрального індексу.

Інтегральний індекс інвестиційної привабливості становить:
 $I=0,30 \times 3,74 + 0,25 \times 1,20 + 0,15 \times 1,61 + 0,10 \times 0,77 + 0,10 \times 0,80 + 0,10 \times 0,60 \approx 1,88$.

Значення індексу більше 1 свідчить про високу інвестиційну привабливість підприємства порівняно з середньою по галузі. Найбільший внесок у результат забезпечили показники прибутковості та фінансової стійкості. Водночас ліквідність і ефективність потребують окремої уваги.

Аналіз результатів: 1. Прибутковість: підприємство демонструє винятково високі показники рентабельності, що формує головну передумову для інвестиційної привабливості. Наявність вертикальної інтеграції забезпечує додану вартість і стабільні грошові потоки. 2. Фінансова стійкість: значна частка власного капіталу й відсутність значних довгострокових зобов'язань мінімізують ризик фінансового краху. Підприємство має резерв для залучення кредитів у разі масштабних інвестицій. 3. Ліквідність: тенденція до зниження коштів на рахунках і збільшення запасів вимагає покращення управління оборотними активами. Наразі проблема не є критичною, але може посилитися. 4. Ефективність: більш повільна оборотність запасів і дебіторської заборгованості порівняно із середньогалузевими показниками відображає просторі для оптимізації. За рахунок вдосконалення системи збуту та складського обліку можна підвищити капіталовіддачу. 5. Ринкова позиція та інновації: використання no-till, наявність переробних заводів і логістичних потужностей, а також сертифікована лабораторія зміцнюють конкурентні переваги підприємства. Співпраця з глобальними брендами забезпечує доступ до якісного насіння й агрохімії, що покращує урожайність і прибутковість. 6. Макросередовище: хоча зовнішнє середовище характеризується високими ризиками, державна підтримка аграрного сектора та зростання частки капінвестицій свідчать про відносно сприятливий довгостроковий тренд.

Важливим чинником є відновлення експортної логістики через Чорне море та Дунай.

Рисунок 2.4 - Аналіз результатів діяльності ПП «Шанс» в контексті його інвестиційної привабливості

**Складено автором*

Отже, аналіз та оцінка інвестиційної привабливості ПП «Шанс» дозволяють сформулювати такі висновки:

1. ПП «Шанс» є високоприбутковим підприємством. Зростання чистого доходу втричі й чистого прибутку у 17 разів за три роки, а також високі показники ROA (16 %) та ROE (24 %) свідчать про ефективну бізнес-модель та конкурентні переваги.

2. Фінансова стійкість на високому рівні. Значна частка власного капіталу ($\approx 66\%$) та низька позикове навантаження забезпечують можливість залучати додаткові кошти без погіршення стабільності.

3. Ліквідність та оборотність потребують уваги. Зниження абсолютної ліквідності до 0,15 і сповільнення оборотності запасів свідчать про можливі короткострокові труднощі з оборотними ресурсами. Необхідно зміцнити

управління дебіторською заборгованістю, прискорити обіговість складських запасів та оптимізувати кредиторську заборгованість.

4. Ринкова позиція й інноваційність: компанія володіє замкнутим циклом виробництва та логістики, використовує сучасні технології та обладнання, що забезпечує стійку якість продукції й відносну незалежність від зовнішніх посередників. Це підвищує інвестиційну привабливість.

5. Вплив зовнішніх ризиків не слід недооцінювати. Військова агресія та блокада портів становлять головну загрозу, однак підприємство частково компенсує цей ризик диверсифікацією логістичних маршрутів (Ізмаїл, Чорноморськ, порти ЄС) і налагодженням партнерств.

Рекомендації щодо підвищення інвестиційної привабливості:

1. Оптимізувати управління оборотними активами: прискорити погашення дебіторської заборгованості, запровадити програми стимулювання клієнтів до швидкої оплати, впровадити систему електронного документообігу й CRM.

2. Підвищити оборотність запасів за допомогою точнішого планування виробництва та збуту, співпраці з логістичними операторами й реалізації частини зерна через форвардні контракти.

3. Залучити кредитні лінії на модернізацію сушарок та елеваторів, що дозволить збільшити рентабельність і скоротити витрати енергії. Ураховуючи високу автономію, підприємство має достатній резерв для позикового фінансування.

4. Продовжувати диверсифікацію культур та вивчати можливості вирощування нішевих високорентабельних культур (рапс, нут, сорго), що знижує залежність від цін на традиційне зерно.

5. Розвивати партнерства й кластерні ініціативи з іншими агровиробниками та переробними підприємствами для спільного використання інфраструктури й доступу до фінансових ресурсів.

У підсумку, інвестиційна привабливість ПП «Шанс» оцінюється як висока. Компанія має потужний виробничий потенціал, високі показники

прибутковості та фінансової стійкості, здатна ефективно адаптуватися до зовнішніх викликів і володіє резервами для подальшого зростання. Виконання запропонованих рекомендацій дозволить зміцнити ліквідність, оптимізувати обіговість капіталу та забезпечити стійке зростання інвестиційної цінності підприємства.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ШАНС»

3.1. Пропозиції щодо підготовки грантової заявки ПП «Шанс» в рамках програми USAID AGRO як елемент економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності підприємства

У контексті третього розділу доцільно розглянути можливості залучення зовнішнього фінансування для модернізації переробки та підвищення стійкості діяльності ПП «Шанс». Одним із таких інструментів є грантова програма APS-13, яку реалізує Проєкт USAID «Програма аграрного та сільського розвитку» (AGRO) у партнерстві з компанією Chemonics International.

Програма орієнтована на недержавні підприємства та галузеві об'єднання аграрного сектору, що займаються виробництвом, переробкою, агросервісами та меліорацією. Загальний бюджет становить 414 млн грн, при цьому максимальна сума підтримки для одного проєкту дорівнює 41,4 млн грн, що свідчить про значні можливості масштабування діяльності.

Гранти покликані посилити національну і глобальну продовольчу безпеку через впровадження американських агротехнологічних інновацій та відновлення стійкості агросектору України. Пріоритет надається проєктам, які сприятимуть розвитку переробних хабів, удосконаленню сервісних послуг для виробників та розбудові партнерств з американськими компаніями.

Очікувані результати за напрямками:

1. Післяурожайна обробка та переробка:
 - збільшення обсягів переробки агросировини щонайменше на 25 % протягом дії проєкту;
 - налагодження довгострокових каналів збуту для мінімум 10 нових малих і середніх постачальників;

- зростання обсягів переробки до 1,5 тис. тонн сировини на рік (для меду - до 200 тонн).

2. Покращення сервісів для агровиробників:

- збільшення кількості підприємств, що користуються новими або покращеними послугами, на 25 %;

- підвищення спроможності компаній надавати якісні сервіси щонайменше на 25 %.

3. Українсько-американська кооперація:

- створення партнерств з американськими виробниками техніки й ІТ-рішень;

- адаптація і впровадження американських технологій у вітчизняному аграрному виробництві, що сприятиме формуванню нового інвестиційного середовища.

Рисунок 3.1 - Програма співфінансування на впровадження агротехнологічних інновацій у переробці, послугах і зрошенні (USAID АГРО) [35].

Умови участі та строки. Фінансування проектів здійснюється на умовах співфінансування: до 70 % від загальної вартості покриває грант USAID AGRO, решту (не менше 30 %) має забезпечити заявник. Кінцевий термін подання заявок – до 18:00 30 січня 2026 р., але прийом може завершитися раніше у разі повного використання коштів програми [20].

Інформацію про програму APS-13, отриману з офіційних джерел, варто доповнити деталями з аналітичних матеріалів Центру розвитку «Час змін». У публікації пояснюється, що основна мета програми - не лише підтримати післязрожайну обробку та агросервіси, а й запобігти потраплянню на світові ринки хвороб тварин, хімічних та інших забруднювачів шляхом підвищення стандартів безпеки й якості та одночасно спростити доступ американських компаній до українського аграрного ринку.

Акцент робиться на тому, що ініціатива орієнтується на підприємства, які працюють у таких підсекторах: виробництво та переробка агропродукції; збут і експорт продовольства; надання послуг у ланцюгах доданої вартості (зернові, олійні, плодоовочеві, м'ясо-молочні продукти); а також меліорація. Учасники мають реалізувати один чи кілька пріоритетів:

- Розвиток переробних потужностей*, зокрема виробництво продукції з доданою вартістю із овочів, фруктів, зернових, олійних і бобових культур, кукурудзи, м'яса (крім курятини), молока та меду.

- Удосконалення сервісів для агровиробників, що передбачає впровадження сучасних агрономічних практик, системи безпечності харчової продукції, лабораторних досліджень та технологій точного землеробства з метою підвищення урожайності й стійкості агросектору.

- Налагодження українсько-американської співпраці - формування умов для виходу американських постачальників сільськогосподарського та меліоративного обладнання на український ринок і розширення їхньої присутності.

Умови фінансування конкретизовано: програма надаватиме до десяти субгрантів на загальну суму близько 414,4 млн грн, при цьому кожен субгрант покриватиме до 70 % вартості проєкту; решту не менше ніж 30 % повинен забезпечити заявник. Прийнятними витратами є придбання нового обладнання, оплата праці й витрат команд, що надають послуги, витрати на оренду офісу та зв'язок, відрядження, інформаційні кампанії та оренду обладнання; кошти не можуть використовуватися для будівництва,

реконструкції, кредитування чи розробки вебсайтів. Тривалість кожного субгранту не перевищує 12 місяців, з орієнтовним початком реалізації у серпні 2025 р., а кінцевий термін подачі заявок визначено як 31 січня 2026 р. (до вичерпання фінансування) [35].

З урахуванням результатів фінансово-економічного аналізу та можливостей, що відкриває грантова програма Проєкту USAID AGRO, доцільно рекомендувати ПП «Шанс» подати заявку на участь у цій програмі з метою модернізації виробничих і логістичних процесів. Отримання грантового фінансування дозволить оновити матеріально-технічну базу, впровадити сучасні агрологістичні рішення та підвищити конкурентоспроможність підприємства на експортних ринках.

Розвиток логістичних спроможностей є стратегічним пріоритетом ПП «Шанс», особливо в умовах воєнного стану, коли стабільне забезпечення експорту агропродукції має критичне значення. Підприємство здійснює перевезення як власної продукції, так і продукції фермерських господарств-партнерів до портів Чорноморськ та Ізмаїл для подальшого експорту до країн ЄС. Упродовж 2021–2023 років компанією експортовано понад 26 тис. тонн зернових і олійних культур, що підтверджує її сталу експортну активність.

Логістичні операції забезпечуються власним автопарком із чотирьох зерновозів MAN загальною вантажопідйомністю 100 тонн, що дає змогу здійснювати до 9 тис. тонн перевезень на рік. Використання автомобільного транспорту забезпечує гнучкість маршрутів і зниження собівартості перевезень на 15–30 % порівняно із залізничним транспортом. Наявність власної станції технічного обслуговування та дотримання екологічних стандартів ЄВРО-5 підвищують надійність і сталість логістичних процесів.

Отже, залучення грантових коштів USAID AGRO є логічним і економічно обґрунтованим кроком для ПП «Шанс», оскільки сприятиме розширенню експортного потенціалу, оптимізації логістичних витрат та забезпеченню сталого розвитку підприємства в умовах підвищених зовнішніх ризиків.

Отже, з метою зміцнення логістичних спроможностей та нарощування обсягів перевезень у Кіровоградській області доцільно рекомендувати ПП «Шанс» підготувати та подати заявку на участь у грантовій програмі Проєкту USAID AGRO. Залучення грантового фінансування є економічно обґрунтованим інструментом модернізації логістичної інфраструктури підприємства та підвищення ефективності його операційної діяльності в умовах воєнного стану.

Обґрунтування доцільності участі у грантовій програмі. До початку повномасштабної війни аграрний сектор Кіровоградської області демонстрував стійке зростання: у 2020–2021 рр. валове виробництво сільськогосподарської продукції зросло більш ніж на 46 %, а обсяги зібраних зернових та олійних культур перевищували 4 млн тонн на рік. Війна у 2022 році суттєво ускладнила логістику експорту через блокування та нестабільну роботу морських портів, що призвело до різкого зростання транспортних витрат і ризиків постачання.

Для ПП «Шанс» це означало підвищення собівартості перевезень до близько 600 грн/т (унаслідок подорожчання пального, амортизаційних витрат і логістичних ризиків). Водночас підприємство змогло зберегти операційну стійкість і продемонструвало високу фінансову результативність. Це підтверджує здатність підприємства ефективно управляти ресурсами та реалізовувати інвестиційні проєкти.

Інвестиційна проблема та потреба у грантовій підтримці. Станом на сьогодні спостерігається різке зростання попиту на агрологістичні послуги: до ПП «Шанс» звернулися фермерські господарства з пропозиціями реалізації та перевезення понад 11,5 тис. тонн агропродукції, а очікуване зростання врожайності власних угідь (+30 %) формує загальний експортний потенціал близько 18 тис. тонн на рік.

Наявний автопарк підприємства не дозволяє обслуговувати такий обсяг. Для покриття попиту необхідне подвоєння транспортної спроможності, зокрема придбання 4 зерновозів з причепами (104 т додаткової

вантажопідйомності). Загальна вартість проєкту становить близько 27,5 млн грн, що перевищує чистий річний прибуток підприємства майже на 64 % і робить фінансування за рахунок власних або кредитних коштів нереалістичним в умовах війни.

Очікуваний ефект від гранту USAID AGRO.

Отримання грантового фінансування дозволить:

- збільшити обсяги перевезень агропродукції до 18 тис. тонн на рік;
- уникнути втрати потенційного доходу на рівні близько 19 млн грн щорічно;
- розширити співпрацю з фермерськими господарствами регіону;
- створити нові робочі місця та забезпечити щорічні податкові надходження (ЄСВ) близько 0,4 млн грн;
- знизити логістичні витрати та підвищити експортну спроможність.

З метою якісної підготовки грантової заявки доцільно дотримуватися поетапного підходу, що забезпечує логічну узгодженість проєкту з вимогами донора та підвищує ймовірність отримання фінансування. У межах цього підходу пропонується реалізувати такі ключові етапи:

1. Формулювання проблеми та визначення цілей проєкту.

На першому етапі необхідно чітко окреслити актуальну проблему, яку планується вирішити в межах грантового проєкту, обґрунтувати її значущість для підприємства, регіону та аграрного сектору загалом, а також сформулювати конкретні завдання, спрямовані на досягнення визначеної мети.

2. Деталізація запланованих видів діяльності.

Другий етап передбачає підготовку розгорнутої інформації про зміст проєкту, зокрема опис запланованих видів діяльності, технічних характеристик, специфікацій обладнання або послуг, а також вимог до їх впровадження. Важливо продемонструвати практичну доцільність обраних рішень і їх відповідність пріоритетам грантової програми.

3. Визначення очікуваних результатів та показників ефективності.

На завершальному етапі необхідно окреслити безпосередні результати реалізації проєкту та кількісно оцінити їх через систему ключових показників ефективності (Key Performance Indicators, KPI). Доцільно навести щонайменше три показники, визначені у Річному програмному запиті відповідно до обраної цілі грантової програми, та обґрунтувати прогностичні значення результатів, яких планується досягти внаслідок реалізації проєктної діяльності.

4. Опис, як саме діяльність буде підтримуватися після фінансування USAID. Тобто інформація з розрахунками як ваша ПП «Шанс» буде продовжувати функціонувати та розвиватися в результаті надання гранту.

5. Опис як ця діяльність забезпечить справедливе та інклюзивне економічне зростання та вирішить проблеми, що впливають на жінок, молодь, підприємства та окремих осіб, які постраждали від конфлікту, а також людей з інвалідністю.

6. Інформація про прибуток та ринок.

7. Приклади подібного досвіду (2-3) за останні 5 років.

На рисунку 3.2 представлено ключові показники ефективності в разі реалізації гранту USAID AGRO.

Ключові показники ефективності грантової діяльності

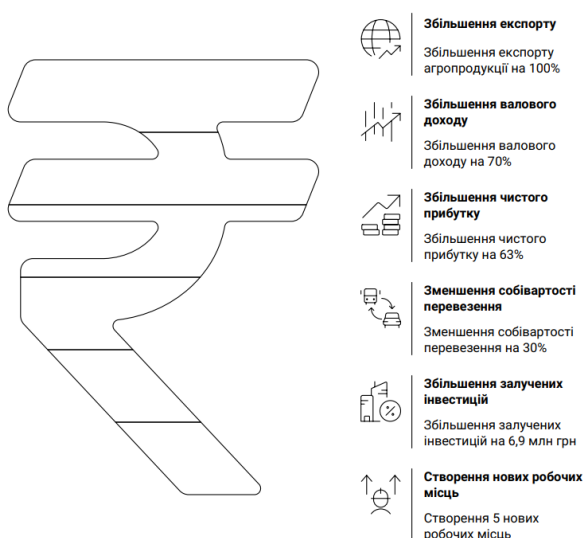

Рисунок 3.2 - Ключові показники ефективності в разі реалізації гранту USAID AGRO

**Розраховано автором*

Також можна визначити довгострокові результати (вплив) грантової інтервенції. Реалізація грантового проєкту забезпечить довгостроковий позитивний ефект для підприємства та аграрного сектору регіону. Основні очікувані результати полягають у:

1. Збільшенні експортної спроможності аграрної продукції ПП «Шанс» та фермерських господарств Кіровоградської області за рахунок посилення логістичної інфраструктури.

2. Підвищенні конкурентних позицій підприємства на ринку агрологістичних послуг на регіональному та національному рівнях.

3. Розвитку стабільних партнерських відносин між агровиробниками та експортно-орієнтованими компаніями через формування сталих логістичних ланцюгів.

4. Зміцненні конкурентоспроможності аграрних підприємств регіону шляхом зниження логістичних витрат і підвищення ефективності збуту.

5. Покращенні фінансової стабільності працівників аграрного сектору завдяки зростанню доходів підприємств і створенню додаткових робочих місць (Рис.3.3).

Рисунок 3.3 - Довгостроковий позитивний ефект для підприємства ПП «Шанс» та аграрного сектору Кіровоградського регіону

**Розраховано автором*

З урахуванням значних інвестицій у оновлення автопарку, зокрема придбання нових тягачів і причепів-зерновозів, а також прогнозованого збільшення обсягів перевезень до 18 тис. тонн на рік у межах реалізації грантового проєкту у 2026 році, ПП «Шанс» отримує передумови для динамічного зростання фінансово-економічних показників.

Очікується, що за підсумками 2026 року річний дохід підприємства сягне 69,02 млн грн (близько 1,68 млн дол. США), а чистий прибуток становитиме орієнтовно 30 млн грн (приблизно 0,73 млн дол. США). Такі результати формують фінансову базу для подальшого стратегічного розвитку підприємства.

У цьому контексті розроблено середньостроковий план розвитку ПП «Шанс» на 2026–2028 роки, який передбачає:

- поетапне реінвестування частини чистого прибутку, отриманого у 2026 році;
- розширення та оновлення матеріально-технічної бази, зокрема логістичних і виробничих активів;
- підвищення операційної спроможності та стійкості бізнес-моделі.

Обсяги реінвестицій на кожен із трьох наступних років визначено з урахуванням прогнозного рівня чистого прибутку у 2025 році, що дозволяє забезпечити збалансований розвиток підприємства без надмірного фінансового навантаження та зберегти інвестиційну привабливість ПП «Шанс».

Складемо середньостроковий план розвитку ПП «Шанс» після отримання гранту.

Реалізація грантового проєкту створює фінансову основу для поетапного розвитку ПП «Шанс» у 2026–2028 роках за рахунок реінвестування частини чистого прибутку та нарощування матеріально-технічної бази.

У 2026 році підприємство планує спрямувати 20% чистого прибутку (6,0 млн грн) на придбання одного зерновозу стандарту ЄВРО-6, що дозволить збільшити обсяги перевезень до 20,4 тис. тонн на рік.

У 2027 році реінвестиції на рівні 25% прибутку (10,2 млн грн) будуть спрямовані на розширення елеваторних потужностей, що підвищить можливості зберігання та забезпечить стабільність експорту протягом року.

У 2028 році передбачено реінвестування 35% прибутку (14,3 млн грн) у подальше розширення автопарку на дві одиниці, що дозволить збільшити загальний обсяг перевезень до 25,2 тис. тонн на рік.

Запропонована модель розвитку забезпечує зростання експортного потенціалу, підвищення операційної ефективності та формує фінансову стійкість підприємства у післягрантовий період.

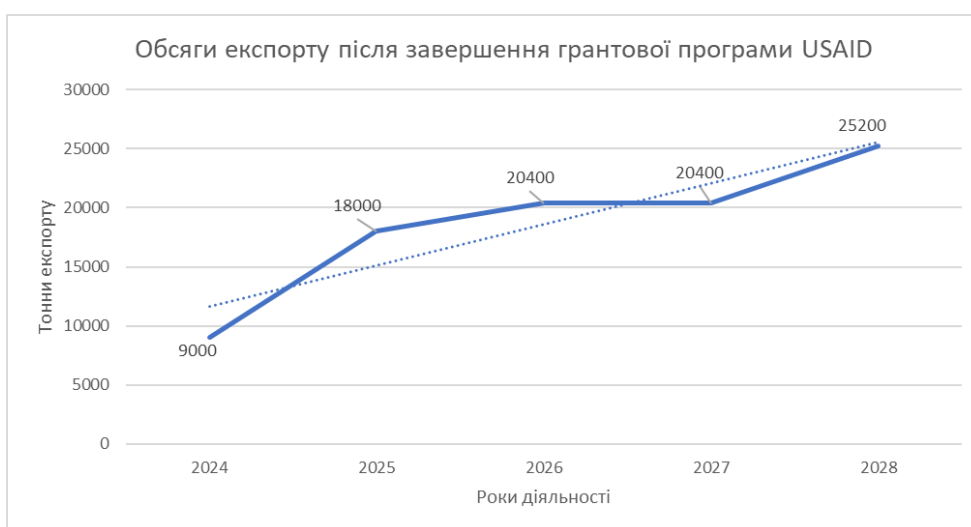

Рисунок 3.4 - Очікувані обсяги експорту ПП «Шанс» після завершення грантової програми

**Розраховано автором*

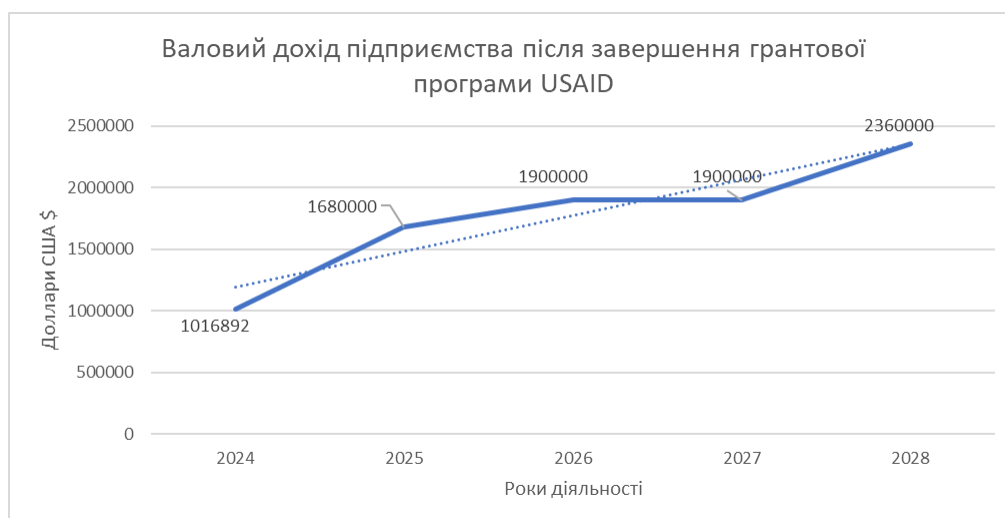

Рисунок 3.5 - Очікуваний валовий дохід ПП «Шанс» після завершення грантової програми

**Розраховано автором*

Заплановані реінвестиції забезпечують стале зростання ПП «Шанс» за рахунок розширення діяльності та технічної модернізації. Для підвищення ефективності перевезень підприємство планує впровадження GPS-систем управління маршрутами, що дозволить зменшити простої та оптимізувати логістичні витрати. Розширення автопарку створює умови для залучення нових клієнтів, зростання доходів і створення додаткових робочих місць, посилюючи економічну спроможність підприємства та його роль у регіоні.

Отже, підготовка грантової заявки ПП «Шанс» в рамках програми USAID є стратегічним кроком, спрямованим на розширення логістичних спроможностей підприємства, підвищення обсягів експорту агропродукції та забезпечення сталого розвитку навіть в умовах воєнного часу. Заявка орієнтована на подолання ключових викликів, серед яких: обмежена вантажопідйомність автопарку, високі логістичні витрати, ускладнений доступ до фінансових ресурсів і зростаючий попит на агрологістичні послуги.

Головними перевагами реалізації грантової програми є:

1. Збільшення обсягів перевезень: розширення автопарку підприємства на чотири нові тягачі та причепи-зерновози дозволить збільшити вантажопідйомність до 18 000 тонн агропродукції на рік, що на 100% більше від поточних обсягів.

2. Підвищення ефективності логістики: сучасні зерновози із екологічними стандартами ЄВРО-5 забезпечать оптимізацію витрат на перевезення, зниження простоїв та підвищення оперативності транспортування.

3. Зміцнення фінансової стійкості: завдяки збільшенню обсягів перевезень очікується зростання валового доходу на 70%, до 69,02 млн грн (\$1,68 млн), і чистого прибутку на 63%, до 30 млн грн (\$0,73 млн) на рік.

4. Посилення конкурентоспроможності: отримане обладнання дозволить підприємству зміцнити свої позиції на агрологістичному ринку Кіровоградської області та залучити нових клієнтів, що сприятиме довгостроковому розвитку.

5. Підтримка економіки України: розширення діяльності сприятиме збільшенню податкових надходжень до державного бюджету, створенню нових робочих місць і підвищенню фінансового благополуччя домогосподарств працівників агросектору.

Пропозиція також включає розробку детального плану діяльності, включаючи закупівлю обладнання, розширення клієнтської бази, транспортування продукції та реалізацію інвестиційної стратегії після завершення грантової програми.

Таким чином, реалізація цієї грантової програми сприятиме досягненню ключових цілей сталого розвитку ПП «Шанс», зокрема збільшенню експортного потенціалу, підвищенню ефективності логістичних процесів, розвитку агробізнесу в регіоні та підтримці економічної стійкості країни.

Отже, розроблений у роботі підхід до залучення грантового фінансування в межах програми USAID слід розглядати як елемент економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства. Для ПП «Шанс» участь у грантовій програмі є обґрунтованим інструментом активізації інвестиційних процесів, спрямованих на модернізацію матеріально-технічної бази, підвищення ефективності логістичних операцій та зростання експортного потенціалу в умовах воєнного стану.

Реалізація запропонованого інвестиційного проєкту забезпечує розширення виробничо-логістичних потужностей підприємства, зокрема шляхом оновлення та нарощення автопарку, що дозволяє подвоїти обсяги перевезень агропродукції до 18 тис. тонн на рік. Це створює передумови для зниження логістичних витрат, підвищення оборотності капіталу та зростання фінансових результатів, що є ключовими показниками ефективності інвестиційної діяльності.

Водночас використання грантових ресурсів як джерела інвестицій знижує фінансові ризики підприємства, обмежує залежність від кредитного

фінансування та сприяє формуванню стійкої інвестиційної моделі розвитку. Зростання доходів і прибутковості створює можливості для подальшого реінвестування, що відповідає принципам самофінансування та довгострокового економічного зростання.

Таким чином, впровадження грантового проєкту в межах програми USAID є практичним прикладом реалізації економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності ПП «Шанс», зміцнення його фінансової стійкості та сприяє розвитку аграрного сектору регіону.

3.2. Концептуальні та методичні засади удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства

Сучасні умови функціонування аграрних підприємств України характеризуються високою нестабільністю економічного середовища, обмеженістю фінансових ресурсів, порушенням логістичних ланцюгів і зростанням інвестиційних ризиків, що суттєво посилюється в умовах воєнного стану. За таких обставин традиційні підходи до ведення господарської діяльності виявляються недостатньо ефективними, а розвиток підприємств дедалі більше залежить від здатності залучати інвестиції та адаптувати економічний механізм управління до нових викликів.

Для ПП «Шанс» ключовим напрямом підвищення стійкості та конкурентоспроможності є вдосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності, орієнтованого на оновлення матеріально-технічної бази, розширення логістичних спроможностей та впровадження інноваційних рішень. Особливого значення набуває використання альтернативних джерел фінансування, зокрема міжнародних грантових програм, які дозволяють залучити інвестиційні ресурси без надмірного боргового навантаження.

Реалізація інвестиційних проєктів у межах програм міжнародної технічної допомоги створює передумови для зростання обсягів перевезень

агропродукції, зниження собівартості логістичних операцій і підвищення ефективності використання виробничих ресурсів. Водночас інтеграція принципів сталого розвитку забезпечує баланс економічних результатів, соціального ефекту та екологічної відповідальності діяльності підприємства.

Отже, для ПП «Шанс» доцільним є формування інвестиційної стратегії, що поєднує грантове фінансування, реінвестування прибутку та модернізацію логістичної інфраструктури. Такий підхід забезпечує не лише короткострокове підвищення ефективності, а й створює основу для довгострокового сталого розвитку підприємства в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій аграрного сектору.

Ефективний економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства має ґрунтуватися на системному управлінні інвестиційним процесом, що охоплює оцінку, планування, організацію, мотивацію та контроль. Такий підхід забезпечує узгодженість інвестиційних рішень зі стратегічними цілями підприємства.

Для ПП «Шанс» доцільним є використання концептуальної моделі інвестиційного забезпечення аграрної сфери, орієнтованої на відновлення та нарощування інвестиційного потенціалу. Її застосування створює передумови для ефективного залучення грантових ресурсів і їх цільового спрямування на модернізацію та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Відповідно до запропонованої концепції, економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства має ґрунтуватися на комплексній оцінці стану ринку та внутрішнього потенціалу підприємства, виявленні чинників, що стимулюють інвестиційну активність, і зниженні інвестиційних ризиків. Для ПП «Шанс» це означає необхідність поєднання діагностики фінансово-економічного стану з впровадженням інноваційних рішень, насамперед у сфері логістики та переробки.

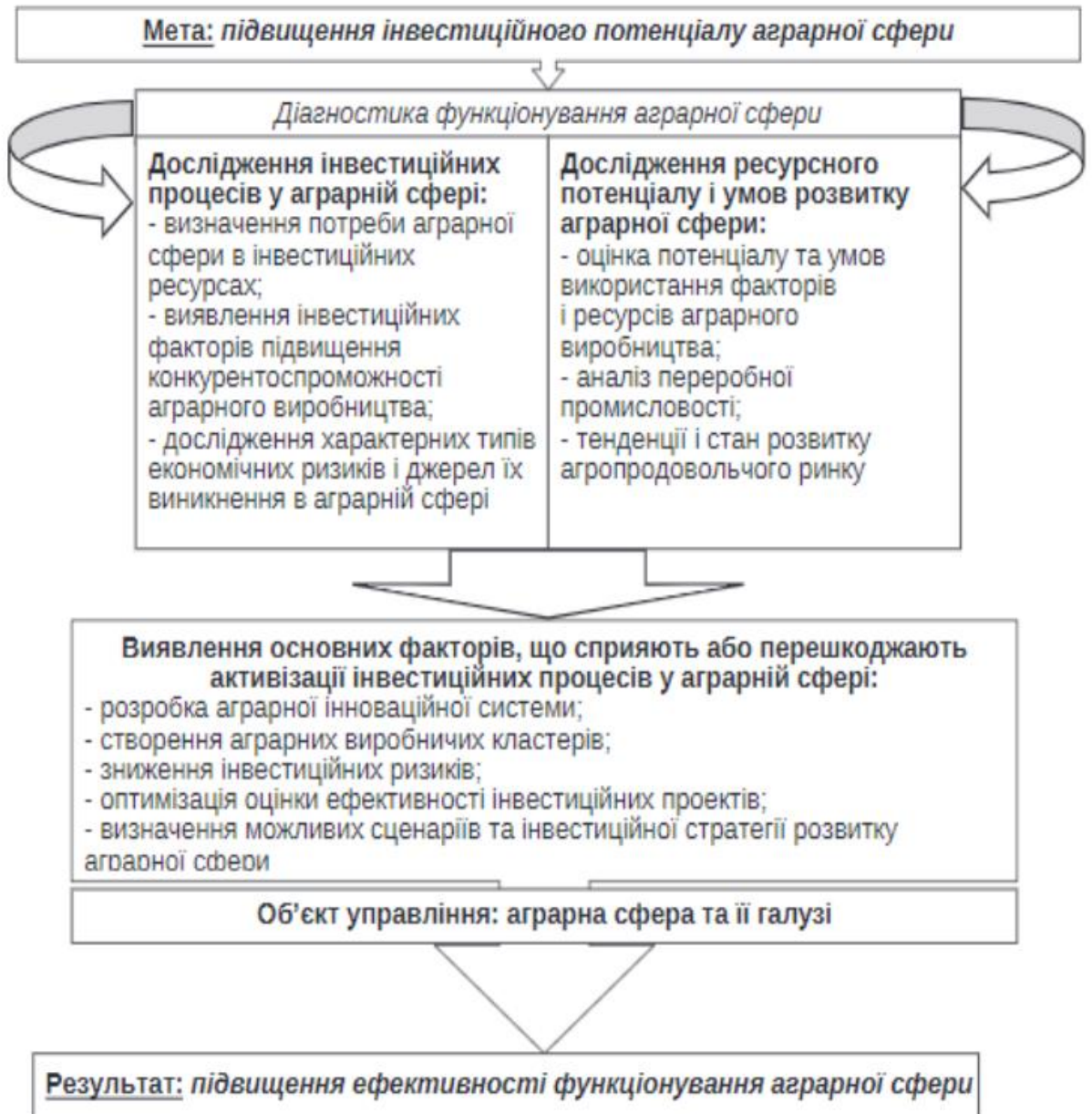

Рисунок 3.6 - Концептуальні засади економічного механізму регулювання інвестиційних процесів у аграрній сфері [8].

Важливим елементом механізму є удосконалення системи прийняття управлінських рішень щодо вибору та оцінки інвестиційних проєктів, а також формування чіткої інвестиційної стратегії, орієнтованої на поетапну модернізацію матеріально-технічної бази та забезпечення сталого розвитку підприємства.

Для ПП «Шанс» інвестиційна діяльність має розглядатися як наслідок ефективного функціонування підприємства, а не як самостійна мета. Формування стабільних фінансових результатів, прогнозованих грошових

потоків і фінансової стійкості створює основу для залучення інвестицій і грантових ресурсів.

Економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності підприємства доцільно будувати на поєднанні організаційних, управлінських, економічних і виробничих інструментів, що забезпечує розширене відтворення, зростання потужностей і підвищення інвестиційної привабливості.

Ключовою умовою реалізації інвестиційних рішень є наявність чіткої мотивації, що поєднує економічні стимули з цілями сталого розвитку та адаптації до воєнних ризиків.

Для підвищення ефективності інвестиційного розвитку ПП «Шанс» доцільно реалізовувати економічний механізм на засадах бережливого виробництва. Застосування цього підходу передбачає орієнтацію на потреби споживача, підвищення якості продукції та послуг, скорочення витрат і втрат, а також використання сучасного обладнання й надійних технологічних процесів. У результаті забезпечується стабільність постачання, зниження собівартості та зростання конкурентоспроможності підприємства, що підсилює ефективність інвестиційних рішень і їх економічну віддачу.

Таблиця 3.1 – Порівняльна характеристика методів управління процесами

ПП «Шанс»

Ознаки	Бережливе виробництво	Реінжиніринг	Санація
Мета	Скорочення витрат і усунення втрат	Покращення ключових показників діяльності	Попередження кризового стану
Масштаби впровадження	На всіх етапах виробництва та управління	На окремих етапах бізнес-процесів	В окремих підрозділах
Вартість впровадження	Незначні витрати	Висока вартість	Середні витрати
Період реалізації	Середньостроковий	Середньостроковий	Довгостроковий

[14, 18, 27].

З огляду на системний характер технології бережливого виробництва, її доцільно впроваджувати на ПП «Шанс» за трьома взаємопов'язаними рівнями управління: стратегічним, оперативним і тактичним.

На стратегічному рівні бережливе виробництво має бути інтегроване в загальну стратегію розвитку підприємства та інвестиційної діяльності. Це передбачає визначення пріоритетних напрямів оптимізації логістики, зниження витрат, підвищення ефективності використання основних і оборотних засобів, а також оцінювання досягнутих результатів у контексті фінансової стійкості та інвестиційної привабливості ПП «Шанс».

На оперативному рівні забезпечується практична реалізація принципів бережливого виробництва в поточній діяльності підприємства, зокрема в управлінні логістичними процесами, використанні автопарку, плануванні перевезень і контролі витрат. Саме на цьому рівні формуються управлінські рішення, спрямовані на підвищення продуктивності та зменшення непродуктивних втрат.

На тактичному рівні здійснюється безпосереднє управління окремими проектами та процесами, зокрема оптимізація маршрутів перевезень, управління оборотним капіталом, контроль використання пального та технічного стану транспортних засобів. У цілому впровадження бережливого виробництва для ПП «Шанс» доцільно розглядати як комплексний інструмент економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності, що поєднує оптимізацію управління, виробничо-логістичних процесів і фінансів. Такий підхід сприяє зниженню витрат, підвищенню прибутковості, конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства, а також розширенню можливостей залучення зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування. Нижче у таблиці 3.2 розроблено SWOT-аналіз концепції «бережливого виробництва» саме для ПП «Шанс», з урахуванням його аграрно-логістичної спеціалізації, інвестиційних планів та воєнних ризиків.

Застосування концепції бережливого виробництва на ПП «Шанс» створює передумови для зниження витрат, підвищення операційної ефективності та зростання інвестиційної привабливості підприємства. Водночас реалізація цього підходу потребує управління кадровими, фінансовими та воєнними ризиками, що зумовлює доцільність поєднання lean-

інструментів із грантовим фінансуванням та модернізацією управлінських процесів.

Таблиця 3.2 - SWOT-аналіз концепції «бережливого виробництва» для
ПП «Шанс»

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
1. Наявність власного автопарку зерновозів та досвіду агрологістики.	1. Обмежена кількість кваліфікованих водіїв і логістів.
2. Стійке зростання фінансових показників у 2021–2023 рр.	2. Недостатній рівень автоматизації планування маршрутів і обліку витрат.
3. Орієнтація керівництва на оптимізацію витрат і підвищення ефективності.	3. Обмежені власні інвестиційні ресурси в умовах війни.
4. Досвід співпраці з фермерськими господарствами-партнерами.	4. Потреба у зміні управлінських підходів і корпоративної культури.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
1. Скорочення логістичних витрат за рахунок оптимізації маршрутів і простоїв.	1. Воєнні ризики та загроза порушення логістичних ланцюгів.
2. Підвищення ефективності використання автопарку та оборотного капіталу.	2. Коливання цін на пальне та зростання експлуатаційних витрат.
3. Зростання задоволеності клієнтів через стабільність і своєчасність перевезень.	3. Дефіцит кадрів і трудова міграція в аграрному секторі.
4. Посилення інвестиційної привабливості підприємства для донорів і партнерів.	4. Посилення конкуренції на регіональному агрологістичному ринку.
5. Синергія з грантовими програмами (USAID AGRO) як джерелом інвестицій.	5. Регуляторні обмеження та нестабільність державної підтримки.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що формування економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності ПП «Шанс»* має ґрунтуватися на поєднанні стратегічного управління, системно-відтворювального підходу та елементів бережливого виробництва. Такий підхід забезпечує раціональне використання інвестиційних ресурсів, оптимізацію управлінських і логістичних процесів та орієнтацію на потреби споживачів.

Запропонована концептуальна модель спрямована на розширене відтворення виробничо-логістичного потенціалу підприємства, підвищення його фінансової стійкості та інвестиційної привабливості. Залучення інвестицій у межах цієї моделі має здійснюватися на економічно обґрунтованій і прибутковій основі, що створює умови для сталого розвитку ПП «Шанс» в умовах воєнних ризиків.

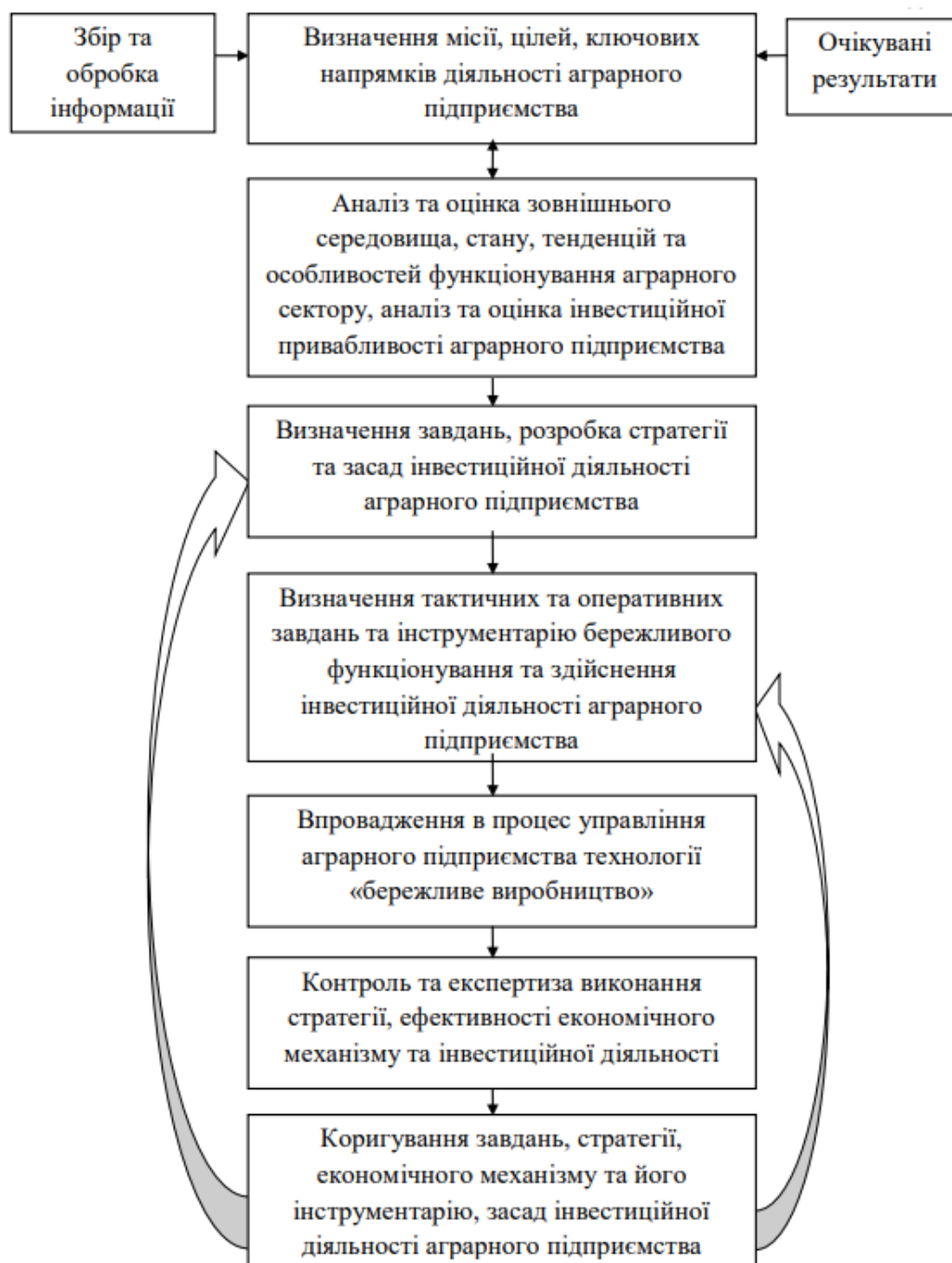

Рисунок 3.7 - Алгоритм реалізації концептуальної моделі економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства

** Побудовано автором*

Запропоновані концептуальні підходи створюють практичну основу для розвитку інвестиційної діяльності ПП «Шанс» та спрямовані на забезпечення стабільного функціонування і сталого зростання підприємства в умовах підвищених економічних ризиків. Реалізація розробленого економічного механізму дозволяє сформувати ефективні умови для залучення інвестицій, у тому числі грантових, та їх цільового використання.

Основними завданнями впровадження моделі для ПП «Шанс» є оптимізація виробничо-логістичних процесів, впровадження інноваційних рішень у господарську діяльність та підвищення ефективності використання наявних ресурсів підприємства. У сукупності це сприяє зростанню інвестиційної привабливості підприємства та посиленню його конкурентних позицій на регіональному аграрному ринку.

ВИСНОВКИ

У першому розділі роботи узагальнено теоретико-методичні основи економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрного підприємства. Інвестиції та інвестиційна діяльність визначено як базову передумову модернізації аграрного підприємства. Узагальнення наукових підходів і нормативно-правових положень підтвердило, що інвестиції забезпечують оновлення матеріально-технічної бази, впровадження інновацій, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності. Для аграрного сектору інвестиційна активність має додаткове суспільне значення, оскільки впливає на зайнятість у сільській місцевості, розвиток територій, формування податкової бази й експортні можливості країни.

Доведено багатовимірність категорії «інвестиції» та методологічну доцільність її трактування як процесу. На основі проведеного огляду встановлено, що інвестиції не зводяться лише до фінансових вкладень у основні засоби. Вони є строковими вкладеннями різних форм ресурсів (грошових, майнових, нематеріальних), які мають цільову спрямованість, пов'язані з ризиком і часовим лагом та орієнтовані на одержання економічного (прибутку, зростання вартості капіталу) і/або соціального ефекту. Це підсилює аргументацію щодо необхідності системного управління інвестиційними рішеннями на рівні підприємства.

Інвестиційну діяльність аграрного підприємства обґрунтовано як керований, багаторівневий процес, інтегрований у систему господарського управління. Порівняння визначень показало, що інвестиційна діяльність трактується переважно як сукупність практичних дій різних суб'єктів щодо реалізації інвестицій, проте для підприємства ключовим є управлінський аспект: формування ресурсів, вибір проектів, організація реалізації, контроль і оцінка результатів. Відтак інвестиційна діяльність має бути інституційно оформленою, регламентованою та підпорядкованою стратегічним цілям розвитку агропідприємства.

Сформульовано авторське розуміння економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності як системи узгодження інтересів і інструментів мобілізації ресурсів. На основі аналізу підходів до «економічного механізму» визначено, що він функціонує як відкрита динамічна система взаємопов'язаних елементів (методів, стимулів, важелів, інструментів, процедур), які забезпечують досягнення результатів через реалізацію економічних інтересів суб'єктів. Для аграрного підприємства такий механізм має фокус на цільовому пошуку, залученні та використанні інвестиційних ресурсів з орієнтацією на виробничу ефективність, фінансову стійкість і відтворення.

Визначено специфіку аграрного виробництва як фактор, що ускладнює інвестиційні рішення та підвищує вимоги до механізму управління. Земля як ключовий ресурс, сезонність і циклічність виробництва, уповільнений оборот коштів, територіальна розосередженість, залежність від природно-кліматичних умов та інші галузеві особливості формують підвищену невизначеність і ризиковість. Це означає, що економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності в аграрному підприємстві має одночасно забезпечувати відтворення, ризик-менеджмент і гнучкість у прийнятті управлінських рішень.

Обґрунтовано ключову роль інвестиційної привабливості як стартової умови активізації інвестиційної діяльності. У розділі встановлено, що результативність інвестицій значною мірою визначається якістю попередньої оцінки підприємства та проєктів. Інвестиційна привабливість узагальнює фінансово-економічні, ресурсні та організаційні характеристики і слугує інформаційною основою для вибору інвестиційних рішень. У контексті аграрної сфери її значущість зростає через високий рівень ризиків та залежність результатів від зовнішніх умов.

Систематизовано методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості та визначено доцільність комбінування методів. Проаналізовані підходи (економіко-математичні, факторні, експертні,

рейтингові, інтегральні, фінансово-аналітичні, ризик-орієнтовані) мають різну чутливість до якості даних, складності розрахунків і суб'єктивності. Тому для забезпечення об'єктивності висновків доцільним є комплексний підхід, який поєднує кількісні фінансово-економічні показники, оцінку ризиків і якісні параметри управління та ринкового середовища.

Сформовано теоретико-методичну основу для практичного розділу дослідження. У результаті розгляду сутності інвестицій, інвестиційної діяльності, економічного механізму та методів оцінки інвестиційної привабливості сформовано логічний фундамент для подальшого аналізу конкретного аграрного підприємства, ідентифікації його «вузьких місць», вибору інструментів залучення інвестицій (включно з грантовим фінансуванням) та розробки прикладних рекомендацій щодо розвитку інвестиційної діяльності.

У другому розділі досліджено розвитку інвестиційної діяльності та привабливості аграрного підприємства на прикладі ПП «Шанс». Проведене дослідження розвитку інвестиційної діяльності та інвестиційної привабливості ПП «Шанс» дозволяє зробити низку узагальнених висновків щодо поточного стану підприємства, ефективності використання його ресурсного потенціалу та перспектив подальшого інвестиційного розвитку.

ПП «Шанс» є стабільно функціонуючим аграрним підприємством із замкнутим виробничо-логістичним циклом, що охоплює вирощування, переробку, зберігання та експорт зернових і олійних культур. Диверсифікація видів діяльності, наявність власної логістики, переробних потужностей і сертифікованої лабораторії формують високу адаптивність підприємства до змін ринкового середовища, у тому числі в умовах воєнної нестабільності.

Фінансово-економічний аналіз підтвердив активне зростання економічного потенціалу підприємства у 2021–2023 рр. Валюта балансу зросла більш ніж удвічі (на 101,2 %), що свідчить про розширення масштабів діяльності. Основним драйвером цього зростання стали інвестиції в основні засоби: необоротні активи збільшилися на 280,4 %, що відображає

цілеспрямоване оновлення матеріально-технічної бази та перехід до більш капіталомісткої моделі розвитку.

Структура капіталу ПП «Шанс» характеризується високим рівнем фінансової автономії. Частка власного капіталу, незважаючи на тенденцію до зниження, у 2023 р. становила близько 66 %, що суттєво перевищує нормативне значення. Це свідчить про низьку залежність підприємства від зовнішніх кредиторів і створює резерв для контрольованого залучення позикових коштів у майбутньому.

Динаміка доходів і фінансових результатів є винятково позитивною. За три роки чистий дохід зріс на 120 %, а чистий прибуток – у 17 разів. Такі темпи зростання підтверджують ефективність бізнес-моделі підприємства, здатність генерувати грошові потоки та акумулювати власні інвестиційні ресурси. Випереджальні темпи зростання доходів порівняно з витратами свідчать про підвищення загальної економічної ефективності.

Показники прибутковості ПП «Шанс» значно перевищують середньогалузеві значення. Рентабельність активів (16 %) і власного капіталу (24,3 %) у 2023 р. свідчать про високу віддачу вкладених ресурсів і формують ключову передумову інвестиційної привабливості підприємства. Це підтверджує, що інвестування в матеріально-технічну базу супроводжується реальним зростанням фінансових результатів.

Водночас аналіз ліквідності та оборотності виявив певні структурні дисбаланси. Зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності до 0,15 та зростання частки важколіквідних активів свідчать про зменшення фінансової гнучкості підприємства. Повільна оборотність запасів і тривалий період інкасації дебіторської заборгованості вказують на необхідність удосконалення управління оборотним капіталом.

Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості підтвердила високий рівень інвестиційної цінності ПП «Шанс». Значення інтегрального індексу 1,88 перевищує середньогалузевий рівень, що свідчить про конкурентні позиції підприємства на аграрному ринку. Найбільший внесок у формування

інвестиційної привабливості забезпечують прибутковість, фінансова стійкість і вертикальна інтеграція виробництва.

Зовнішні ризики, зокрема воєнні та логістичні, залишаються ключовими чинниками невизначеності, проте підприємство частково нейтралізує їх за рахунок диверсифікації маршрутів експорту, власного автопарку та орієнтації на ринки ЄС. Це знижує чутливість до інфраструктурних обмежень і підвищує довгострокову стійкість бізнесу.

Отримані результати свідчать про наявність у ПП «Шанс» значного інвестиційного потенціалу, який реалізується переважно за рахунок власних коштів. Разом із тим подальший розвиток інвестиційної діяльності потребує формування цілісного економічного механізму, орієнтованого на оптимізацію оборотних активів, залучення зовнішніх джерел фінансування та підвищення ефективності використання інвестованого капіталу.

Таким чином, результати аналізу, представлені в розділі 2, дозволяють стверджувати, що ПП «Шанс» є фінансово стійким, високоприбутковим і інвестиційно привабливим аграрним підприємством із сформованою матеріально-технічною та логістичною базою. Виявлені проблеми ліквідності та оборотності не мають критичного характеру, але потребують цілеспрямованих управлінських рішень. Це обумовлює доцільність розроблення у наступному розділі економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності ПП «Шанс», спрямованого на збалансування фінансової структури, активізацію інвестицій та забезпечення сталого зростання підприємства в умовах воєнної економіки.

Проведене у третьому розділі дослідження дозволило обґрунтувати практичні напрями удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності ПП «Шанс» з урахуванням сучасних умов функціонування аграрного бізнесу, воєнних ризиків та обмеженого доступу до традиційних джерел фінансування.

Залучення грантового фінансування в межах програми USAID AGRO обґрунтовано як ефективний інструмент активізації інвестиційної діяльності

ПП «Шанс». Аналіз умов програми APS-13 підтвердив її відповідність стратегічним цілям підприємства, зокрема модернізації логістичної інфраструктури, нарощуванню експортного потенціалу та підвищенню стійкості господарської діяльності в умовах воєнного стану.

Розроблена пропозиція щодо підготовки грантової заявки є практично орієнтованою та економічно доцільною. Виявлена інвестиційна проблема – недостатня транспортна спроможність для обслуговування зростаючого обсягу експорту та попиту з боку фермерських господарств – має системний характер і не може бути вирішена виключно за рахунок власних або кредитних ресурсів без суттєвого фінансового навантаження на підприємство.

Отримання грантової підтримки USAID AGRO створює мультиплікативний економічний ефект, який проявляється у зростанні обсягів перевезень до 18 тис. тонн на рік, зниженні логістичних витрат, підвищенні валового доходу та прибутковості підприємства, а також у розширенні співпраці з агровиробниками регіону. Це підтверджує доцільність використання грантів як складової економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності.

Запропонована система ключових показників ефективності (KPI) та очікуваних результатів дозволяє кількісно оцінювати результативність інвестиційного проєкту. Визначені фінансові, виробничі та соціально-економічні ефекти забезпечують прозорість реалізації проєкту та відповідають вимогам міжнародних донорів щодо моніторингу результатів.

Сформований середньостроковий план розвитку ПП «Шанс» на 2026–2028 роки демонструє здатність підприємства до самофінансування після завершення грантової підтримки.** Поетапне реінвестування частини чистого прибутку у розширення автопарку та елеваторних потужностей забезпечує стале зростання без надмірного фінансового ризику та підтримує довгострокову інвестиційну привабливість підприємства.

Удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності ПП «Шанс» доцільно здійснювати на засадах системного

управління та бережливого виробництва. Інтеграція lean-підходів у стратегічне, оперативне та тактичне управління дозволяє оптимізувати логістичні процеси, зменшити непродуктивні витрати, підвищити ефективність використання автопарку й оборотного капіталу.

SWOT-аналіз впровадження концепції бережливого виробництва підтвердив наявність значного внутрішнього потенціалу ПП «Шанс». Сильні сторони підприємства у поєднанні з можливостями грантового фінансування створюють умови для підвищення інвестиційної привабливості, тоді як виявлені слабкі сторони та загрози можуть бути мінімізовані за рахунок модернізації управлінських підходів і автоматизації логістичних процесів.

Розроблений алгоритм реалізації концептуальної моделі економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності забезпечує логічну послідовність управлінських рішень. Він поєднує діагностику фінансово-економічного стану, залучення інвестиційних ресурсів, реалізацію інвестиційних проєктів та контроль їх результативності, що відповідає принципам системно-відтворювального підходу.

Таким чином, результати третього розділу підтверджують, що грантове фінансування в межах програми USAID AGRO є дієвим елементом економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності ПП «Шанс». Його використання дозволяє знизити фінансові ризики, активізувати інвестиційні процеси, підвищити ефективність логістичних операцій та сформувавши основу для сталого розвитку підприємства у воєнний і післявоєнний періоди. Запропоновані концептуальні та методичні підходи мають практичну цінність і можуть бути використані як модель інвестиційного розвитку для аграрних підприємств із подібною спеціалізацією та умовами функціонування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.А. Інвестиційний менеджмент. Київ: Ника-Центр, 2001. 448 с.
2. Бондаренко В.М. Концепція життєздатності підприємства. Управління ризиком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємство, стале економічне зростання: Дев'ята міжнар. конф. студентів та молодих учених, 9-11 грудня, 2018. С. 22 – 25
3. Вінник О.М. Інвестиційне право: Навч. посіб.: Курс лекцій. К.: Атіка, 2010. 263
4. Гайдуцький А.П. Підвищення інвестиційної привабливості інфраструктури аграрного сектора. *Економіка АПК*. 2004. №10. С. 99 – 106.
5. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації. К.: ВІРА-Р, 2009. 319 с.
6. Гриньова В.М. Інвестування / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда. К.: Знання, 2008. 456 с.
7. Держава та економічне зростання / За ред. Кваснюка Б.Є.]. К.: Лібра, 2001. 88 с.
8. Зоря О.П., Зоря С.П., Мисник Т.Г. Теоретико-методичні підходи формування концепції інвестиційного забезпечення розвитку аграрного виробництва. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Випуск 9(09). С. 127-132.
9. Ігнатюк В.В., Малахова Ю.А., Сукманюк В.М. Сучасні джерела фінансування інвестиційних потреб підприємства. *Приазовський економічний вісник*, 2020, №2 (19). URL: <http://pev.kpu.zp.ua/vypusk-2-19>
10. Інвестування: навч. посібник / Г.Б. Погріщук, В.В. Руденко. Тернопіль: Економічна думка, 2014. 277 с.
11. Капітальні інвестиції [Електронний ресурс] Інформаційноаналітичний портал АПК України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/investoram/monitoringstanuapk/investiciyi/kapitalni-investiciyi>

12. Касянок К.Г. Залучення іноземних інвестицій в умовах фінансових дисбалансів: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02. Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ, 2019. 23 с.
13. Кейнс Дж. М. Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей. К.: Прогрес, 2001. 444 с.
14. Концепція «бережливе виробництво». URL: <http://ctrgroup.com.ua/ua/concept/detail.php?PRINT=Y&I>
15. Кукіна Н.В. Вплив інвестицій на експортний потенціал України. *Економічний дискурс*. 2017. Випуск 2. С. 219-228.
16. Кучеренко Ю.А. Особливості інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 7. С. 82-85.
17. Лаврук В.В., Будняк Л.М. Сучасний стан та завдання інвестиційного забезпечення розвитку та підвищення конкурентоспроможності галузей сільського господарства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 5–11.
18. Ліснічук О.А. Основні складові механізму санації підприємств України *Бізнес Інформ*. 2013. № 4. С. 339–345.
19. Літвінов О.С., Капталан С.М. Сутність та види механізмів в економіці. *Економіка та управління підприємствами*. Випуск 6 (11). 2017. С. 146-149.
20. Львівська обласна військова адміністрація. Офіційний вебсайт. USAID AGRO оголосила старт нової грантової програми для агросектору. URL: <https://loda.gov.ua/news/139343>
21. Макконнелл, К.Р. Економікс: принципи, проблеми та політика / К.Р. Макконел, С.Л. Брю. К.: Інфра-М., 2011. Т. 1. 400 с.
22. Мойсеєнко І.П. Інвестування: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 490 с
23. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI

24. Приходько В.П., Єгорова О.О., Казакова Л.Л. *Метафізика інвестицій. Інноваційно-інвестиційний розвиток економіки регіонів: посібник*. Ужгород: ПП «АУТДОР - ШАРК», 2015. 352 с.
25. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991р. № 1560-XII [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws>
26. Резнік Н. Рейтинг інвестиційної привабливості АПК України. 2010. URL: <https://agris.fao.org/agrissearch/search.do?recordID>
27. Роль «Ощадливого виробництва» в діяльності підприємства [В.Д. Лисицин, О.І. Лисенко, Ю.С. Вовк]. *Вісник НТУУ «КПІ»*. 2009. № 1. С. 39–61.
28. Скоробогатов Н. Дослідження сутності інвестицій та інвестиційної діяльності. 2016. URL: [file:///C:/Users/Vital/AppData/Local/Temp/80631-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-169682-1-10-20161020-1\(1\).pdf](file:///C:/Users/Vital/AppData/Local/Temp/80631-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-169682-1-10-20161020-1(1).pdf)
29. Статистичний збірник «Сільське господарство України». 2022. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/09/S_gos_22.pdf#:~:text=Capita%20investments%20by%20types%20of,%D0%BD%D0%B0%02%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D0%BE%D0%B2%CA%BC%D1%8F%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D1%96%D0%B7%20%D0%BD%D0%B8%02%D0%BC%D0%B8%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3
30. Стефанович Є.А. Інвестиційна діяльність як економічне явище. *Економіка та держава*. 2010. № 11. С. 60–64.
31. Татаренко Н.О. *Теорії інвестицій: навч. посіб.* / Н.О. Татаренко, А.М. Поручник. К.: КНЕУ, 2000. 160 с.
32. Титарчук І.М. Проблеми інвестиційного забезпечення аграрного сектора економіки України. Сталій розвиток економіки. *Міжнародний науково-виробничий журнал*. 2014. № 3. С. 35–40.

33. Фішер С., Дорибуш Р., Шмалензі Р. Економіка. К.: ЛТД, 2001. 864 с.
34. Хобта В.М. Управління інвестиціями: навч. посіб. Донецьк: ДонНТУ, 2006. 394 с.
35. Центр розвитку «Час змін». Програма співфінансування на впровадження агротехнологічних інновацій у переробці, послугах і зрошенні (USAID АГРО). URL: <https://chaszmin.com.ua/programa-spivfinansuvannya-na-vprovadzhennya-agrotehnologichnyh-innovatsij-u-pererobtsi-poslugah-i-zroshenni-usaid-agro/>
36. Череп А.В. Інвестиційна діяльність в Україні: стан та шляхи її активізації / А.В. Череп, Г.І. Рурка. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво: науково-виробничий журнал*. 2011. № 3- С.48-52.
37. Черкасова Т.І., Моторнюк І.В., Митрошак Ю.М. Проблеми розвитку аграрного сектору України. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 40. С. 57-61.
38. Черкасова Т.І., Каражова Н.Д. Особливості формування інвестиційного потенціалу агропідприємств України. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 16. С. 105-109.
39. Чернишов В.В. Напрями розвитку інвестиційної діяльності підприємств. *Modern Economics*, 2021. № 26, С. 167–172.
40. Latifundist Media. Agrohub reports 3.5x growth in 2024 crop season EBITDA. URL: <https://latifundist.com/en/novosti/68603-agrohub-pidbiv-pidsumki-prodazhiv-vrozhayu-2024-zagalnij-ebitda-zris-v-35-razi#:~:text=The%20profitability%20of%20Ukraine%E2%80%99s%20agricultura l,wheat%2C%20corn%2C%20sunflower%2C%20and%20barley>
41. Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine. Investment activity in Ukraine (2022). URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/8d61973a-5cac-4a90-b34e0a9b774c3607?lang=en-GB&title=InvestmentActivityInUkraine-2022#:~:text=In%202022%2C%20the%20leading%20spheres,3.5%20percent>

ДОДАТКИ

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство **ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ШАНС"** Дата(рік,місяць,число) за ЄДРПОУ
Територія Кіровоградська обл., Кропивницький р-н., с. Вільне за КАТОТТГ І
Організаційно-правова форма господарювання Приватне підприємство за КОПФГ
Вид економічної діяльності Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур за КВЕД
Середня кількість працівників, осіб 11
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком
Адреса, телефон вулиця Центральна, буд. 26, кв. 10, с. ВІЛЬНЕ, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 27640, УКРАЇНА

Коди		
2022	01	01
32177427		
UA35040290040057572		
120		
01.11		

0664277973

1.Баланс на 31 грудня 2021 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	7 730,6	11 098,1
первісна вартість	1011	18 312,5	22 021,2
знос	1012	(10 581,9)	(10 923,1)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	7 730,6	11 098,1
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	15 748,0	17 539,3
у тому числі готова продукція	1103	13 921,3	15 504,8
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	12 147,0	12 699,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	2,5	12,3
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	11 270,9	12 513,6
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	290,4	1 827,3
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	264,9	531,8
Усього за розділом II	1195	39 723,7	45 124,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	47 454,3	56 222,3

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	20,0	20,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	46 661,7	47 728,3
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	46 681,7	47 748,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	2 107,7
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	350,8	5 542,5
розрахунками з бюджетом	1620	159,6	149,3
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	1,3
розрахунками з оплати праці	1630	-	19,2
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	262,2	654,0
Усього за розділом III	1695	772,6	8 474,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	47 454,3	56 222,3

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2021 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	17 434,4	13 891,8
Інші операційні доходи	2120	912,5	41,0
Інші доходи	2240	127,4	28,1
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	18 474,3	13 960,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(13 195,9)	(10 975,7)
Інші операційні витрати	2180	(4 000,0)	(2 174,1)
Інші витрати	2270	(211,8)	(3,6)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(17 407,7)	(13 153,4)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	1 066,6	807,5
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	1 066,6	807,5

Керівник _____
(підпис)

Головний бухгалтер _____
(підпис)

Таровик Андрій Петрович _____
(ініціали, прізвище)

_____ (ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ШАНС"	Дата(рік,місяць,число)	за ЄДРПОУ	Коди
Територія	КІРОВОГРАДСЬКА		за КАТОТТГ І	2023 01 01
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне підприємство		за КОПФГ	32177427
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур		за КВЕД	UA35040290040057572
Середня кількість працівників, осіб	8			120
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком			01.11
Адреса, телефон	вулиця Центральна, буд. 26, кв. 10, с. ВІЛЬНЕ, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 27640, УКРАЇНА			0664277973

1.Баланс на 31 грудня 2022 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	11 098,1	17 534,8
первісна вартість	1011	22 021,2	28 457,9
знос	1012	(10 923,1)	(10 923,1)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	11 098,1	17 534,8
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	17 539,3	25 661,0
у тому числі готова продукція	1103	15 504,8	12 523,4
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	12 699,9	14 156,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	12,3	63,9
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	12 513,6	19 217,6
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 827,3	3 793,0
Витрати майбутніх періодів	1170	-	76,0
Інші оборотні активи	1190	531,8	4 379,0
Усього за розділом II	1195	45 124,2	67 346,9
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	56 222,3	84 881,7

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	20,0	20,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	47 728,3	56 395,0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	47 748,3	56 415,0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	2 107,7	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	5 542,5	5 627,0
розрахунками з бюджетом	1620	149,3	66,8
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	1,3	-
розрахунками з оплати праці	1630	19,2	16,0
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	654,0	14 637,3
Усього за розділом III	1695	8 474,0	20 347,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	56 222,3	84 881,7

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2022 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	30 603,8	17 434,4
Інші операційні доходи	2120	551,8	912,5
Інші доходи	2240	487,5	127,4
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	31 643,1	18 474,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(21 002,7)	(13 195,9)
Інші операційні витрати	2180	(1 026,6)	(4 000,0)
Інші витрати	2270	(967,1)	(211,8)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(22 996,4)	(17 407,7)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	8 646,7	1 066,6
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	8 646,7	1 066,6

ЕП ТАРОВИК
АНДРІЙ
ПЕТРОВИЧ

Керівник _____ (підпис)
Головний бухгалтер _____ (підпис)

Таровик Андрій Петрович _____ (ініціали, прізвище)
_____ (ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ШАНС"	Дата(рік,місяць,число)	2024 01 01
Територія	КІРОВОГРАДСЬКА	за ЄДРПОУ	32177427
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне підприємство	за КАТОТТГ І	UA35040290040057572
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	за КОПФГ	120
Середня кількість працівників, осіб	8	за КВЕД	01.11
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком		
Адреса, телефон	вулиця Центральна, буд. 26, кв. 10, с. ВІЛЬНЕ, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 27640, УКРАЇНА		0664277973

1.Баланс на 31 грудня 2023 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	17 534,8	42 215,7
первісна вартість	1011	28 457,9	50 342,5
знос	1012	(10 923,1)	(8 126,8)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	17 534,8	42 215,7
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	25 661,0	27 739,1
у тому числі готова продукція	1103	12 523,4	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	14 156,4	13 325,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	63,9	23,8
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	19 217,6	21 058,3
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 793,0	4 275,6
Витрати майбутніх періодів	1170	76,0	135,3
Інші оборотні активи	1190	4 379,0	4 362,9
Усього за розділом II	1195	67 346,9	70 920,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	84 881,7	113 135,7

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	20,0	20,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	56 395,0	74 517,9
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	56 415,0	74 537,9
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	5 627,0	4 772,9
розрахунками з бюджетом	1620	66,8	18,1
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	16,0	20,8
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	14 637,3	23 203,3
Усього за розділом III	1695	20 347,1	28 015,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	84 881,7	113 135,7

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2023 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	40 584,4	30 603,8
Інші операційні доходи	2120	-	551,8
Інші доходи	2240	91,3	487,5
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	40 675,7	31 643,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(19 728,9)	(21 002,7)
Інші операційні витрати	2180	(2 683,5)	(1 026,6)
Інші витрати	2270	(140,4)	(967,1)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(22 552,8)	(22 996,4)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	18 122,9	8 646,7
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	18 122,9	8 646,7

*ЕП Таровик
Сергій
Петрович*

Керівник _____ (підпис)

Таровик Сергій Петрович _____ (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Кордюмова на перевірку.docx

 Central Ukrainian National Technical University

Document Details

Submission ID

trn:oid::2945:338634883

Submission Date

Dec 21, 2025, 5:10 PM GMT+2

Download Date

Dec 21, 2025, 8:14 PM GMT+2

File Name

Кордюмова на перевірку.docx

File Size

4.3 MB

115 Pages

20,467 Words

149,086 Characters

17% Overall Similarity

The combined total of all matches, including overlapping sources, for each database.

Filtered from the Report

- ▶ Bibliography
- ▶ Quoted Text
- ▶ Cited Text
- ▶ Small Matches (less than 8 words)

Exclusions

- ▶ 22 Excluded Matches

Top Sources

- 12% Internet sources
- 0% Publications
- 15% Submitted works (Student Papers)

Integrity Flags

0 Integrity Flags for Review

No suspicious text manipulations found.

Our system's algorithms look deeply at a document for any inconsistencies that would set it apart from a normal submission. If we notice something strange, we flag it for you to review.

A Flag is not necessarily an indicator of a problem. However, we'd recommend you focus your attention there for further review.